

OPS 2016

YLEINEN OSA

PERUSOPETUKSEN OPETUSSUUNNITELMA KEMPELEEN KUNTA

Sisällys

1. PAIKALLISEN OPETUSSUUNNITELMAN MERKITYS, LAADINTA JA KESKEISET OPETUSTA OHJAAVAT RATKAISUT	4
2. KEMPELEEN PERUSOPETUKSEN ARVOPERUSTA	5
2.1. OPPIMISKÄSITYS	6
3. LAAJA-ALAINEN OSAAMINEN PAIKALLISESSA OPETUSSUUNNITELMASSA	6
3.1. L1 AJATTELU JA OPPIMAAN OPPIMINEN	7
3.2. L2 KULTTUURINEN OSAAMINEN, VUOROVAIKUTUS JA ILMAISU	9
3.3. L3 ITSESTÄ HUOLEHTIMINEN JA ARJEN TAITOT	12
3.4. L4 MONILUKUTAIDOT	14
3.6. L5 TIETO- JA VIESTINTÄTEKNOLOGINEN OSAAMINEN	17
3.7. L6 TYÖELÄMÄTAIDOT JA YRITTÄJYYS	20
3.8. L7 OSALLISTUMINEN, VAIKUTTAMINEN JA KESTÄVÄN TULEVAISUUDEN RAKENTAMINEN	22
4. KEMPELEEN PERUSOPETUKSEN TOIMINTAKULTTUURI	25
4.1. KEMPELEEN KOULUJEN OPPIMISYMPÄRISTÖT JA TYÖTAVAT	25
4.1.1. <i>Oppimisympäristöt</i>	25
4.1.2. <i>Työtavat</i>	26
4.2. MONIALAISET OPPIMISKOKONAISUUDET	27
5. OPPIMISTA JA HYVINVOINTIA EDISTÄVÄ KOULUTYÖN JÄRJESTÄMINEN	29
5.1. YHTEISTYÖ	29
5.1.1. <i>Oppilaiden osallisuus</i>	29
5.1.2. <i>Yhteistyö kodin ja koulun kanssa</i>	30
5.2. KASVATUSKESKUSTELUT JA KURINPIDOLLISTEN KEINOJEN KÄYTTÖ	30
5.3. OPETUKSEN JÄRJESTÄMISTAPOJA	31
5.3.1. <i>Vuosiluokkiin sitomaton opiskelu</i>	31
5.3.2. <i>Joustava perusopetus</i>	31
5.3.3. <i>Opetus erityisissä tilanteissa</i>	33
5.4. OPETUKSEN JA KASVATUKSEN TAVOITTEITA TUKEVA MUU TOIMINTA	33
5.4.1. <i>Kouluruokailu</i>	33
5.4.2. <i>Koulumatkat ja koulukuljetukset</i>	34
5.4.3. <i>Kerhotoiminta</i>	34
5.5. KEMPELEEN PERUSOPETUKSEN KOULUPÄIVÄN RAKENNE	34
6. OPPIMISEN ARVIOINTI	34
7. OPPIMISEN JA KOULUNKÄYNNIN TUKI	49
7.1. YLEINEN TUKI	52
7.2. TEHOSTETTU TUKI	53
7.3. ERITYINEN TUKI	54
7.4. YKSILÖLLISET SUUNNITELMAT	55
7.5. OPETUSJÄRJESTELYIHIN LIITTYVÄ TUKI	56
7.6. OHJAUKSELLINEN JA MUU TUKI	57

8. OPPILASHUOLTO – LASTEN JA NUORTEN HYVINVOINNIN EDISTÄJÄNÄ	60
8.1. MONIALAINEN OPPILASHUOLLON YHTEISTYÖ	62
8.2. YHTEISÖLLINEN OPPILASHUOLTO JA SEN TOIMINTATAVAT	64
8.3. YKSILÖKESKEINEN OPPILASHUOLTO	66
8.4. OPPILASHUOLLON YHTEISTYÖN JÄRJESTÄMINEN OPPILAIDEN JA HEIDÄN HUOLTAJIENSA KANSSA	69
8.5. OPPILASHUOLTOSUUNNITELMIEN TOTEUTTAMINEN JA SEURAAMINEN	70
9. MUUT MONIKIELISET OPPILAAT	70
9.1. PERUSOPETUKSEEN VALMISTAVAN OPETUKSEN LÄHTÖKOHDAT	70
9.2. PERUSOPETUKSEEN VALMISTAVAN OPETUKSEN TAVOITTEET JA KESKEISET SISÄLLÖT	71
9.3. TOIMINTAKULTTUURI	72
9.4. OPPILAAN OMAN OPINTO-OHJELMAN LAATIMINEN	73
9.5. OPPILAAN HYVINVOINTI SEKÄ OPPIMISEN JA KOULUNKÄYNNIN TUKI	73
9.6. OPPILAAN ARVIOINTI	74
9.7. TODISTUKSET	75
12. VALINNAISUUS	75
13. VUOSILUOKAT 1-2	76
14. VUOSILUOKAT 3-6	78
15. VUOSILUOKAT 7-9	79
16. KUNNALLINEN OPPIAINEKOHTAINEN OSIO	81

1. PAIKALLISEN OPETUSSUUNNITELMAN MERKITYS, LAADINTA JA KESKEISET OPETUSTA OHJAAVAT RATKAISUT

Kempeleen kunnan perusopetuksen opetussuunnitelma laadittiin koulujen yhteisenä. Koulukohtaisia opetussuunnitelmaan liittyviä painotuksia tehdään vuosittaisessa lukuvuosisuunnitelmassa. Opetussuunnitelma laadittiin ja hyväksyttiin suomenkielellä annettavaa opetusta varten. Opetussuunnitelman rakenne ja asioiden käsittelyjärjestys noudattaa valtakunnallisten perusteita. Perusteiden lukujen 10-11 mukaista opetusta ei tällä hetkellä toteuteta Kempeleessä. Opetussuunnitelma julkaistaan kunnan kotisivuilla.

Kunnallisen opetussuunnitelman hyväksyy kunnanhallitus. Opetussuunnitelman työstämiseen saatiin ohjausta palveluvaliokunnasta sekä valtuustoseminaarista. Työskentelyn ohjausryhmänä toimi koulutuspalvelujen johtoryhmä ja laadintaa koordinoivana ryhmänä Kempeleen koulu –työryhmä, jossa on edustus jokaisesta perusopetuksen yksiköstä. Opetussuunnitelmaa työstettiin osallisesti koko opetushenkilöstön kanssa yksikkö- ja aluekohtaisena työstönä. Oppilaat osallistettiin työstöön soveltuvin osin ja vanhemmille pidettiin yhteisiä opetussuunnitelman kehittämisiltoja.

Opetussuunnitelman jatkuvasta kehittämisestä ja arvioinnista vastaa koulutuspalvelujen johtoryhmän ohjauksessa Kempeleen koulu –työryhmä. Ryhmän tehtävänä on seurata ja arvioida toimintakulttuurin kehittämisen periaatteiden edistymistä ja toteutumista sekä arvoperustan ja oppimiskäsityksen toteutumista. Lisäksi ryhmä toimii opetuksen kehittämisen ydinryhmänä. Opetussuunnitelman ja Hyvän kasvun ohjelman arviointi tehdään yhteistyössä oppilaiden ja huoltajien kanssa. Esiopetuksen ja perusopetuksen yhteistyö mahdollistetaan yksikkökohtaisten ja alueellisten kehittämissäviöiden sekä Kempeleen koulu –työryhmän kautta. Perusopetus ja toisen asteen koulutus tekevät oppilaitosten välistä yhteistyötä.

Opetussuunnitelman laadinta ja toteutus tehtiin moniammatillisesti. Mukana olivat sosiaali- ja terveystoimen edustajat sekä kunnallinen nuoriso- ja vapaa-aikasektori. Opetussuunnitelman hyvinvointiin ja oppilashuoltoon sekä oppilaiden tukeen liittyviä asioita koordinoi ja ohjaa kunnallinen moniammatillinen KOTO –ryhmä. Opetussuunnitelman työstöä ohjasi Kempeleen kuntastrategia Kempele –sopimus sekä Hyvän kasvun ohjelma. Opetussuunnitelmatyön yhteydessä päivitettiin yhteistyössä kunnallinen aamu- ja iltapäivätoiminnan suunnitelma sekä *tieto- ja viestintätekninen strategia*. Naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta annetun lain mukainen koulukohtainen tasa-arvosuunnitelma ei sisälly opetussuunnitelmaan, vaan se laaditaan erillisenä suunnitelmana.

Kempeleen kunnan perusopetus toimii yhtenäisenä perusopetuksena ja lähikouluperiaatteen mukaisesti. Opetussuunnitelmatyön yhteydessä päivitettiin moniammatillisena yhteistyönä laaditut siirtymävaihekuvaukset lapsen ja oppilaan kasvun ja oppimisen polulla.

Kunnassa järjestetään osin yhdysluokkaopetusta. Yhdysluokkaopetus toteutetaan kokonaan oppilaiden vuosiluokkien mukaisesti tai osittain vuorokurssiperiaatetta noudattaen. Perusopetus järjestetään vuosiluokittain etenevänä. Vuosiluokkiin sitomattomasti etenevä, oppilaiden omiin opinto-ohjelmiin perustuva opiskelu toteutetaan yksittäistapauksissa hallintopäätöksellä. Oppilaalle laaditaan henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma. Opetus järjestetään ainejakoisena.

Opetustunnit jaetaan vuosiluokittain yhteisten oppiaineiden, taide- ja taitoaineiden valinnaisten tuntien sekä oppilaalle valinnaisten aineiden kesken valtioneuvoston asetuksen edellyttämällä tavalla paikallisen tuntijakopäätöksen mukaisesti (liite1). A1 –kielenä tarjotaan Kempeleessä oppilaille englannin kieltä ja kuudennelta vuosiluokalta alkavana B1 –kielenä ruotsin kieltä. Kunnallisena painotuksena on tuntijaossa yrittäjyyskasvatus (6vvh) 7-9 luokilla.

Ohjaussuunnitelmassa (liite2) kuvataan oppilaanohjauksen järjestämisen rakenteet, toimintatavat, työn ja vastuunjako sekä työskentely monialaisissa verkostoissa, kodin ja koulun yhteistyö ohjauksessa, työelämäyhteistyö sekä työelämään tutustumisen järjestelyt (katso myös kunnallinen oppilaanohjauksen opetussuunnitelma).

2. KEMPELEEN PERUSOPETUKSEN ARVOPERUSTA

Kempeleen perusopetuksen toimintaa ohjaavat arvot ovat perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden mukaisesti: *oppilaan ainutlaatuisuus ja oikeus hyvään opetukseen, kestävän elämäntavan välttämättömyys, ihmisyyden, sivistyksen, tasa-arvon ja demokratian sekä kulttuurin moninaisuus rikkautena*. Arvopohja huomioidaan kunkin koulun lukuvuosisuunnitelman yhteydessä. Arvoperustaa täydentää Kempeleen kunnanvaltuuston hyväksymän Kempele –sopimuksen mukaiset arvot:

Luovuus

Mitä se tarkoittaa?

- Luovuutta on kyky tuottaa uusia ja hyödyllisiä ratkaisuja.
- Pidämme tärkeänä uuden luomista ja uusien mahdollisuuksien näkemistä.

Mitä se meiltä edellyttää?

- Suosimme luovuuteen rohkaisevia työskentelymuotoja. Uusia ajatuksia tuetaan ja niille annetaan päivittäisessä työskentelyssä tilaa.
- Kannustamme kouluissa lapsia ja aikuisia luovuuteen ja vaihtoehtojen esittämiseen.
- Meillä on lupa erehtyä ja epäonnistua.
- Ilmapiiri on yrittämiseen rohkaiseva ja onnistumista tukeva.

Oppilaslähtöisyys

Mitä se tarkoittaa?

- Näemme oppilaat yksilöinä, vastuullisina ja koulun toimintaan vaikuttavina aloitteellisina ja aktiivisina toimijoina. Otamme lasten ja kotien palautteen vastaan ja kehitämme toimintaa palautteen perusteella.
- Kohtaamme lapset yksilöinä

Mitä se meiltä edellyttää?

- Rakennamme oppilaskeskeisiä ja yhtenäisiä palvelukokonaisuuksia ja siirrämme tietoja tehokkaasti ja avoimesti kodin ja koulun välillä.
- Toimimme moniammatillisesti joustavasti eri tahojen kanssa.
- Kohtaamme lapset yksilöinä.

Yhteisöllisyys

Mitä se tarkoittaa?

- Yhteisöllisyydellä kouluyhteisössä ymmärrämme erilaisten lasten ja aikuisten halua toimia keskenään ja luottaa toisiinsa.
- Oppilailta ja vanhemmilta on mahdollisuus vaikuttaa koulun asioihin ja saada niistä tietoa.
- Oppilaiden omaehtoinen ja vanhempien vapaaehtoistyö nähdään koko koulun oppimisen ja hyvinvoinnin kannalta voimavarana.

Mitä se meiltä edellyttää?

- Arvostamme yksilön tahtoa ja tarpeita kunnioittavaa yhteisöllisyyttä, joka perustuu tasavertaiselle vuorovaikutukselle.
- Vahvistamme yhteisöllisyyttä tukemalla oppilaskunta-, kerho- ja vanhempainryhmätoimintaa.
- Yhteisöllisyyttä kehitetään myös koulun ja kolmannen sektorin yhteistyönä.

Turvallisuus

Mitä se tarkoittaa?

- Turvallisuudella ymmärrämme fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista turvallisuutta.

Mitä se meiltä edellyttää?

- Edistämme arjen turvallisuutta kestävän tulevaisuuden periaatteiden mukaisesti kaikessa koulun toiminnassa.
- Kohtaamme lapset yksilöinä ja tuemme heitä oman paikan löytämisessä

2.1. Oppimiskäsitys

Opetussuunnitelman perusteet on laadittu perustuen oppimiskäsitykseen, jonka mukaan oppilas on aktiivinen toimija. Hän oppii asettamaan tavoitteita ja ratkaisemaan ongelmia sekä itsenäisesti että yhdessä muiden kanssa. Oppiminen on erottamaton osa yksilön ihmisenä kasvua ja yhteisön hyvän elämän rakentamista. Kieli, keuhollisuus ja eri aistien käyttö ovat ajattelun ja oppimisen kannalta olennaisia. Uusien tietojen ja taitojen oppimisen rinnalla oppilas oppii reflektoidaan oppimistaan, kokemuksiinsa ja tunteitaan. Myönteiset tunnekokemukset, oppimisen ilo ja uutta luova toiminta edistävät oppimista ja innostavat kehittämään omaa osaamista.

Oppiminen tapahtuu vuorovaikutuksessa toisten oppilaiden, opettajien ja muiden aikuisten sekä eri yhteisöjen ja oppimisympäristöjen kanssa. Se on yksin ja yhdessä tekemistä, ajattelemista, suunnittelua, tutkimista ja näiden prosessien monipuolista arvioimista. Siksi oppimisprosessissa on olennaista oppilaiden tahto ja kehittyvä taito toimia ja oppia yhdessä. Oppilaita ohjataan myös ottamaan huomioon toimintansa seuraukset ja vaikutukset muihin ihmisiin ja ympäristöön. Yhdessä oppiminen edistää oppilaiden luovan ja kriittisen ajattelun ja ongelmanratkaisun taitoja sekä kykyä ymmärtää erilaisia näkökulmia. Se myös tukee oppilaiden kiinnostuksen kohteiden laajentumista. Oppiminen on monimuotoista ja sidoksissa opittavaan asiaan, aikaan ja paikkaan.

Oppimaan oppimisen taitojen kehittyminen on perusta tavoitteelliselle ja elinikäiselle oppimiselle. Siksi oppilasta ohjataan tiedostamaan omat tapansa oppia ja käyttämään tätä tietoa oppimisensa edistämiseen. Oppimisprosessistaan tietoinen ja vastuullinen oppilas oppii toimimaan yhä itseohjautuvammin. Oppimisprosessin aikana hän oppii työskentely- ja ajattelutaitoja sekä ennakoimaan ja suunnittelemaan oppimisen eri vaiheita. Jotta oppilas voisi oppia uusia käsitteitä ja syventää ymmärrystä opittavista asioista, häntä ohjataan liittämään opittavat asiat ja uudet käsitteet aikaisemmin oppimaansa. Tietojen ja taitojen oppiminen on kumuloituvaa ja se vaatii usein pitkäaikaista ja sinnikasta harjoittelua.

Oppilaan kiinnostuksen kohteet, arvostukset, työskentelytavat ja tunteet sekä kokemukset ja käsitykset itsestä oppijana ohjaavat oppimisprosessia ja motivaatiota. Oppilaan minäkuva sekä pystyvyyden tunne ja itsetunto vaikuttavat siihen, millaisia tavoitteita oppilas asettaa toiminnalleen. Oppimisprosessin aikana saatava rohkaiseva ohjaus vahvistaa oppilaan luottamusta omiin mahdollisuuksiinsa. Monipuolisen myönteisen ja realistisen palautteen antaminen ja saaminen ovat keskeinen osa sekä oppimista tukevaa että kiinnostuksen kohteita laajentavaa vuorovaikutusta.

3. LAAJA-ALAINEN OSAAMINEN PAIKALLISESSA Opetussuunnitelmassa

Tulevaisuudessa tarvitaan oppiainerajat ylittävää ja yhdistävää erilaisten tietojen ja taitojen hallintaa. Ympäröivän maailman muutokseen pyritään vastaamaan laaja-alaisella osaamisella. Laaja-alaisen osaamisen tavoitteena on ihmisenä kasvaminen, demokraattisen yhteiskunnan jäsenyys ja kestävä elämäntapa. Osaaminen muodostuu tiedoista, taidoista, asenteista sekä tahdosta.

Kempeleessä laaja-alainen osaaminen on jaettu vuosiluokkakohtaisiksi päätavoitteiksi ja sisällöiksi. Laaja-alaisen osaamisen osa-alueet ovat:

3.1. L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

Ajattelun ja oppimaan oppimisen taidot luovat perustan osaamisen kehittymiselle ja elinikäiselle oppimiselle. Oppilaita ohjataan tekemään havaintoja ja hakemaan, muokkaamaan, tuottamaan ja jakamaan tietoa ja ideoita. Tutkiva ja luova työote, yhdessä tekeminen sekä mahdollisuus syventyä ja keskittyä edistävät ajattelun ja oppimaan oppimisen kehittymistä.

On tärkeää, että oppilailla on mahdollisuus kysyä, kyseenalaistaa, vertailla ja perustella tietoa. Oppilaita rohkaistaan rakentamaan uutta tietoa ja näkemyksiä eri tavoin. Koulu muodostaa oppijoiden yhteisön, jonka jäseninä tietoa rakennetaan vuorovaikutuksellisesti. Lapset harjoittelevat yhdessä ongelman ratkaisua, perustelemista, päättelyä, analysointia, johtopäätösten tekoa ja kriittistä ajattelua. Monipuoliset, toiminnalliset työtavat edistävät lasten luovaa ajattelua ja ajattelun kehittymistä.

Oppimaan oppimisessa on tärkeää ohjata oppilaita tunnistamaan omat tapansa oppia ja kehittää aktiivisesti heidän opiskelustrategioitaan. Oppilaita ohjataan ikäkaudelle sopivalla tavalla asettamaan tavoitteita, suunnittelemaan työtään ja ajankäyttöään, valitsemaan työskentelytapojaan ja arvioimaan edistymistä. Itsearviointi ja opettajan ohjaava palaute ovat tärkeitä oppimaan oppimisen kehittymiselle.

1. luokka

- harjoittelen tekemään havaintoja ympärillä olevista asioista tai ilmiöistä (nimeäminen)
- opettelen keskustelemaan arjen havainnoista ja omista kokemuksista
- harjoittelen itsenäistä työskentelyä
- opettelen suuntaamaan tarkkaavaisuutta oleelliseen

2. luokka

- opettelen etsimään yhtäläisyyksiä ja eroja asioiden välillä (kuvaileminen, vertaileminen)
- harjoittelen tekemään kysymyksiä
- opettelen aloittamaan työni ja saattamaan sen loppuun
- opettelen arvioimaan valmista työtäni
- harjoittelen parityöskentelyä

3. luokka

- opettelen muodostamaan ja ilmaisemaan käsityksiä oppimastani asiasta (käsitteellistäminen, selittäminen) harjoittelen tekemään kysymyksiä
- teen kysymyksiä tiedonhankinnan apuvälineeksi
- harjoittelen toimimaan itsenäisesti ohjeiden mukaan
- harjoittelen arvioimaan omaa työskentelyäni
- harjoittelen ryhmätyötaitoja

4. luokka

- opettelen jäsentämään ja luokittelemaan tietoa (organisointi)
- opettelen työskentelemään pitkäjänteisesti ja tavoitteellisesti
- opettelen tunnistamaan vahvuuksiani ja omaa tapaani oppia
- harjoittelen arvioimaan omaa ja toisten työskentelyä
- opettelen tekemään ryhmätöitä eri rooleissa

5. luokka

- opettelen muodostamaan väitteitä todellisesta maailmasta (analysointi)
- harjoittelen erottamaan olennaisen tiedon epäolennaisesta
- opettelen suunnittelemaan ryhmätyötä ja hankkimaan tietoa ryhmän jäsenenä

6. luokka

- opettelen löytämään pääasian asiakokonaisuuksista (johtopäätös)
- harjoittelen itseohjautuvuutta asettamalla tavoitteita oppimiselle
- opettelen huomaamaan vahvuuteni ja kehitystarpeeni oppimisessa
- ymmärrän oman roolini ja vastuuni ryhmätöissä

7. luokka

- harjoittelen sietämään epävarmuuden tunnetta tiedonhankinnassa (älyllinen sinnikkyys, ponnistelu)
- suunnittelen omaa ajankäyttöäni suhteessa oppimiskokonaisuuksiin
- opettelen hyödyntämään kiinnostuksenkohteitani oppimisessa
- osallistun aktiivisesti oppimiskeskusteluihin

8. luokka

- hankin itsenäisesti tietoa eri tietolähteistä (älyllinen uteliaisuus)
- harjoittelen tekemään asioista ja ilmiöistä johtopäätöksiä sekä tulkintoja
- osaan erottaa ennakkoluulon, mielipiteen ja faktan
- tunnistan vastuuni opintojen menestymisestä suhteessa jatko-opintoihin

9. luokka

- harjoittelen tiedon soveltamista ja omien mielipiteiden luomista (älyllinen rohkeus)
- osaan perustella esittämäni väitteet
- tunnistan kriittisen ajattelun tarpeellisuuden
- hyödynnän omia vahvuuksiani oppimisessa ja luotan osaamiseeni

3.2. L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

Koulun yleistavoite on opettaa kulttuurista monilukutaitoa. Oppilaat kasvavat maailmassa, joka on kulttuurisesti, kielellisesti, uskonnollisesti ja katsomuksellisesti moninainen. Kulttuuri tarkoittaa kaikkia niitä tapoja, joilla luomme merkityksiä, kommunikoimme ja organisoimme sosiaalista elämää. Laaja kulttuurikäsite ei erottele taiteita ja taitoja muista ihmisen merkityksenannon ja vuorovaikutuksen muodoista. Yksilön kulttuuri-identiteetti rakentuu kussakin yhteiskunnassa vallassa olevan kulttuurin ja erilaisten osakulttuureiden vuorovaikutuksessa. Jokaisen yksilön mikrokulttuuria määrittävät jäsenyydet etnistä taustaa, asuinpaikkaa, maailmankatsomusta, kieltä, sosiaalista asemaa, ikää, sukupuolta ja kykyjä edustavissa ryhmissä. Kulttuurikasvatuksen tavoitteena on antaa oppilaalle taitoja tuottaa omaan monikulttuuriseen identiteettiin liittyviä viestejä sekä kykyä havaita, tulkita, ymmärtää ja arvostaa oman sekä muiden kulttuuristen ryhmien viestejä ja kulttuurisia merkityksiä (monilukutaito).

Kulttuurisen osaamisen tavoitteena on 1) ohjata oppilaita omien juurien ja kulttuuri-identiteetin tuntemiseen, ymmärtämiseen ja arvostamiseen sekä sen ymmärtämiseen, että oma kulttuurimme on aikojen kuluessa saanut paljon vaikutteita muualta ja että kulttuurien välillä on jatkuvaa vuorovaikutusta 2) lisätä erilaisten maailmankatsomusten ymmärtämistä ja arvostamista (globaali tietoisuus). Tavoitteena on, että oppilas 3) saa tilaisuuksia harjoitella monipuolisesti vuorovaikutustaitoja erilaisissa tilanteissa, ympäristöissä ja yhteisöissä. Koulutyössä tarjotaan myös mahdollisuuksia 4) harjoitella ja esiintyä eri ilmaisun keinoja käyttäen – sanalliset, keholliset, kuvalliset, symboliset ja musiikilliset. Tärkeää on, että oppilas voi koulupolun aikana 5) osallistua erilaisiin kulttuuritapahtumiin, häntä 6) ohjataan tunnistamaan ja erottamaan kulttuurisia merkityksiä ja että hän 7) oppii nauttimaan kulttuurista niin sen kuluttajana kuin tekijänäkin.

Kulttuurisen osaamisen sisältöjä opetetaan eri oppiaineiden sisällä, eri aineita integroivissa opetuskokonaisuuksissa, teemapäivinä ja –viikkoina, vierailuina jne. Kempeleessä pyritään rakentamaan Kulttuurin opinpolku, joka takaisi kaikille oppilaille tietynlaisen osallisuuden eri kulttuurin alueilla. Opetussuunnitelman oppisisältöjen toteuttamisessa tehdään ja kehitetään yhteistyötä kunnan kulttuuri- ja vapaa-ajantoinen sekä eri yhteisöjen kanssa. Kehitetään lasten ja nuorten kulttuuripassi-toimintaa em. tahojen kanssa. Yhteistyötä kunnan kulttuuritoimen kanssa tiivistetään ja uusia toimintatapoja luodaan yhdessä.

Kunnan kotisivuilta löytyy tietoa ja mahdollisia yhteistyökumppaneita kulttuurikasvatuksen toteuttamiseen Kempeleessä.

<http://www.kempele.fi/vapaa-aika-ja-liikunta/kulttuuri/kulttuurikohteet.html>

<http://www.kempele.fi/vapaa-aika-ja-liikunta/kulttuuri/kotiseutumuseo.html>

<http://www.kempele.fi/vapaa-aika-ja-liikunta/kulttuuri/kempeleen-kirkot.html>

<http://www.kempele.fi/vapaa-aika-ja-liikunta/kulttuuri/kotiseutuarkisto.html>

<http://www.kempele.fi/vapaa-aika-ja-liikunta/kulttuuri/musiikki-ja-taidekasvatus.html>

<http://www.kempele.fi/vapaa-aika-ja-liikunta/kansalaisopisto.html>

<http://www.kempele.fi/vapaa-aika-ja-liikunta/kulttuuri/pirilan-lava.html>

<http://www.kempele.fi/vapaa-aika-ja-liikunta/kirjasto.html>

<http://www.kempele.fi/vapaa-aika-ja-liikunta/liikunta/liikuntapaikat.html>

["Lakeuden äärellä, kaupungin naapurina" -Kempeleen kulttuuriympäristöohjelmaan 2005](#)

[Materiaalia opetuksen tueksi:](#)

www.ampiainen.fi

www.arkkitehtuurikasvatus.fi

www.alvaraalto.fi

www.edu.fi/oppimateriaalit

www.rakennusperinto.fi
www.mfa.fi
www.nba.fi/
www.ouka.fi/ppm/
www.muuka.com/
www.ouka.fi/taidemuseo/veistos/
www.narc.fi/Arkistolaitos/oma/
www.kierikki.fi
www.av-arkki.fi
www.koulukino.fi
<http://elokuvapolku.kavi.fi/>
www.koulukino.fi
www.mediakasvatus.fi/seura
<http://elokuvantaju.uiah.fi>
<http://mediakompassi.yle.fi/>
www.mediametka.fi
www.kulttuurivalve.fi/

Oulun alueen kohteita:

Kierikki
Kirkot
Merimiehenkotimuseo
Oulun Maakunta-arkisto
Oulun taidekoulu
Oulun taidemuseo
Oulun yliopiston arkkitehtuuriosasto
Pateniemen sahamuseo
Pohjois-Pohjanmaan museo
Pohjois-Suomen SAFA
Turkansaaren ulkomuseo

1. luokka

- kulttuurinen osaaminen: Tutustun omaan perheeseen ja sukuun sekä lähiympäristöön. Tutustun erilaisiin juhlaperinteisiin. Tutustun kirjalliseen ja visuaaliseen lastenkulttuuriin.
- vuorovaikutus: Harjoittelen toimimaan erilaisissa vuorovaikutustilanteissa. Opettelen arvostamaan itseäni ja muita. Tutustun kummiluokkatoimintaan.
- ilmaisu: Harjoittelen ilmaisemaan itseään suullisesti, kuvallisesti sekä leikin ja draaman avulla. Opettelen kertomaan omista kokemuksistani ja tunteistani. Opettelen kuuntelemaan toisia.

2. luokka

- kulttuurinen osaaminen: Tutustun läheiseen kulttuuriympäristöön tai kulttuuritapahtumaan. Tutustun Lapsen oikeuksien sopimukseen.
- vuorovaikutus: Harjoittelen toimimaan parin kanssa. Harjoittelen erilaisuuden hyväksymistä.
- ilmaisu: Saan kokemuksia ilmaisu- ja draamaharjoituksista sekä leikin avulla oppimisesta.

3. luokka

- kulttuurinen osaaminen: Tutustun kulttuuriympäristöön Suomessa. Osallistun kirjastovierailuun. Harjoittelen taiteen tulkintaa ja pelien analysoimista.
- vuorovaikutus: Opettelen itseni ilmaisemista myös vieraalla kielellä. Harjoittelen toiminaan ryhmässä.
- ilmaisu: Opettelen tunteiden, näkemysten ja ajatusten ilmaisemista eri keinoin.

4. luokka

- kulttuurinen osaaminen: Tutustun monikulttuurisuuteen Suomessa.
- vuorovaikutus: Harjoittelen ajatusten ja mielipiteiden ilmaisemista sekä rakentavan palautteen antamista.
- ilmaisu: Opettelen tunteiden, näkemysten, ajatusten ilmaisemista myös kirjallisesti.

5. luokka

- kulttuurinen osaaminen: Tutustun kulttuurimuotoihin eri aikoina.
- vuorovaikutus: Harjoittelen käyttämään sosiaalista mediaa ja opin vastuullista median ja verkkoympäristöjen käyttöä
- ilmaisu: Opettelen tunteiden, näkemysten, ajatusten ilmaisemista vastuullisesti myös sosiaalisessa mediassa.

6. luokka

- kulttuurinen osaaminen: Tunnistan nuorisokulttuurin eri ilmenemismuotoja.
- vuorovaikutus: Harjoittelen taitoa ottaa vastaan ja antaa palautetta. Käytän vastuullisesti sosiaalista mediaa ja verkkoympäristöjä.
- ilmaisu: Osaan ilmaista itseäni rohkeasti ja monipuolisesti.

7. luokka

- kulttuurinen osaaminen: Tarkastelen taiteen ja muun kulttuurin merkityksiä itselleni ja yhteiskunnalle (kansallisidentiteetti).
- vuorovaikutus: Opettelen ilmaisemaan itseäni asiallisesti erilaisissa vuorovaikutustilanteissa. Tutustun mediakulttuuriin ja sen vaikutuksiin yhteiskunnassa ja maailmanlaajuisesti.
- ilmaisu: Syvennän eri ilmaisumuotojani. Opettelen tunnistamaan esteettisyyden eri ilmenemismuodoista.

8. luokka

- kulttuurinen osaaminen: Tutustun ihmisoikeuksiin ja kunnioitan niitä. Opettelen tunnistamaan ja arvostamaan kulttuurista moninaisuutta.
- vuorovaikutus: Ilmaisen mielipiteeni rakentavasti ja vastuullisesti sekä sovellan osaamistani eri viestintävälineitä hyödyntämällä.
- ilmaisu: Tunnistan ja käytän hyväksi omia vahvuuksiani ilmaisussa.

9. luokka

- kulttuurinen osaaminen: Tunnistan ja pohdin maailmanlaajuisia kysymyksiä oikean ja väärän näkökulmasta. Tutustun ihmisoikeussopimuksiin ja niiden toteutumiseen. Harjoittelen kansainvälistä yhteydenpitoa.
- vuorovaikutus: Ilmaisen mielipiteeni rakentavasti ja vastuullisesti sekä sovellan osaamistani eri viestintävälineitä hyödyntämällä.
- ilmaisu: Tunnistan ja käytän hyväksi omia vahvuuksiani ilmaisussa.

3.3. L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot ovat elämässä selviytymisen taitoja, jotka liittyvät terveyteen, turvallisuuteen, ihmissuhteisiin, teknologian eettiseen käyttämiseen ja kestäväan elämäntapaan. Oppilaita ohjataan huomaamaan, että jokainen vaikuttaa toiminnallaan omaan ja toisten hyvinvointiin. Oppilaita kannustetaan huolehtimaan itsestään ja toisista sekä lisäämään valinnoillaan ympäristön kestävää kehitystä.

Sosiaalisia taitoja, tunnetaitoja ja itsesääätelyä opetetaan koko perusopetuksen ajan. Oppilaita tuetaan kantamaan vastuuta omasta koulunkäynnistään ja suunnittelemaan ajankäyttöä. Oppilasta opastetaan järkeviin teknologisiin valintoihin ja ohjataan eettiseen ajatteluun. Oppilaille opetetaan turvataitoja; liikenteessä käyttäytymistä, vaaratilanteiden ennakkoimista ja tarkoituksenmukaista käyttäytymistä niissä sekä yksityisyyden ja henkilökohtaisten rajojen suojaamista.

Kuluttajataitoja, omasta taloudesta huolehtimista ja talouden suunnittelua harjoitellaan. Oppilaita kannustetaan kohtuullisuuteen ja säästäväisyyteen, sekä kestäväan elämäntavan mukaisiin valintoihin ja toimintatapoihin.

1. luokka

- harjoittelen tunnistamaan, nimeämään ja ilmaisemaan tunteitani
- harjoittelen hyviä käytöstapoja ja toimimista yhteisten sopimusten mukaan
- harjoittelen oman työskentely-ympäristöni siistinä pitämistä ja koulutarvikkeistani huolehtimista
- harjoittelen kulkemaan koulumatkani turvallisesti

2. luokka

- harjoittelen säätlemään tunteitani ja käytöstäni
- harjoittelen hyviä käytöstapoja
- tulen ajoissa tunneille ja kouluun
- harjoittelen lajittelemaan luokan jätteitä
- harjoittelen kulkemaan turvallisesti liikenteessä

3. luokka

- harjoittelen ottamaan vastuuta omasta oppimisesta ja osaltani luokan toimien sujuvuudesta
- osaan säädellä tunteiden ohjaamaa käytöstäni
- ymmärrän hyvien käytöstapojen merkityksen itselleni ja ympäristölleni
- tarkastelen omia kulutustottumuksiani
- osaan kulkea vastuullisesti ja turvallisesti liikenteessä

4. luokka

- ymmärrän oman käyttäytymiseni seurauksia
- toimin vastuullisesti luokassani ja kouluyhteisössäni
- tarkastelen omia kulutustottumuksiani
- osaan kulkea jalan ja pyörällä vastuullisesti ja turvallisesti liikenteessä

5. luokka

- edistän omalla käytökselläni yhteishenkeä
- ymmärrän terveellisten elintapojen ja omien valintojen merkityksen tulevaisuudelleni
- tarkastelen mainonnan ja median vaikutuksia omiin kulutustottumuksiini

6. luokka

- pyrin käytökselläni toimimaan esimerkkinä kouluyhteisössäni
- harjoittelen suunnittelemaan ajankäyttöäni suhteessa koulutyöhön, vapaa-aikaan ja terveyteen
- harjoittelen arvioimaan omia kulutustottumuksiani kestävän kehityksen näkökulmasta

7. luokka

- harjoittelen toimimaan vastuullisesti ja tarkoituksenmukaisesti kouluyhteisössäni
- tarkastelen asennettani koulutyötäni kohtaan ja ymmärrän sen merkityksen tulevaisuuteni kannalta
- opin tunnistamaan omaa hyvinvointiani edistäviä ja haittaavia tekijöitä, esim. päihteet, some

8. luokka

- suunnittelen koulutyötäni tulevaisuuttani varten
- osaan ja uskallan tehdä omaa hyvinvointiani edistäviä valintoja
- harjoittelen ristiriitaisten tunteiden ja ajatusten kohtaamista ja hallintaa

9. luokka

- suunnittelen ja teen valintoja tulevaisuuttani varten
- osaan tunnistaa omia vahvuuksiani ja luotan kykyihini selvittää itsenäisesti erilaisissa tilanteissa
- osaan arvioida omia kulutustottumuksiani kestävän kehityksen ja eettisten kysymysten näkökulmista

3.4. L4 Monilukutaito

Teksteillä tarkoitetaan sanallisten, kuvallisten, auditiivisten, numeeristen ja kinesteettisten symbolijärjestelmien sekä näiden yhdistelmien avulla ilmaistua tietoa. Monilukutaito perustuu laajaan tekstikäsitteeseen, joka käsittää perinteisen kirjoitetun tekstin lisäksi ääntä, puhetta, ilmeitä, eleitä, liikettä, kuvaa, videomateriaalia. Monilukutaitoa kehitetään osana kaikkien oppiaineiden opiskelun läpi perusopetuksen. Osaamisen kehittyminen edellyttää rikasta tekstiympäristöä, sitä hyödyntävää pedagogiikkaa sekä oppiaineiden välistä ja muiden toimijoiden kanssa tehtävää yhteistyötä. Oppilaiden tulee voida harjoittaa taitojaan sekä perinteisissä että monimediaisissa, teknologiaa eri tavoin hyödyntävissä oppimisympäristöissä.

Tulevaisuuden peruskoulussa oppilaita ohjataan sellaiseen monilukutaitokompetenssiin, että he hallitsevat eri oppiaineiden tekstilajien (kriittisenkin) tulkinnan ja niiden tuottamisen. Opetuksessa tarkastellaan oppilaalle merkityksellisiä, autenttisia tekstejä sekä niistä nousevia tulkintoja. Näin he voivat hyödyntää opiskelussaan vahvuuksiaan sekä itseään kiinnostavia sisältöjä.

Kempeleen kouluissa tehdään yhteistyötä kirjaston kanssa ja kannustetaan oppilaita osallistumaan lukudiplomin suorittamiseen.

- monilukudiplomi: lapsen näkökulma ja elämismaailma lähtökohtana, sähköinen kansio johon oppilas kerää kouluvuosiensa aikana tekemiään erilaisia tekstituotoksiaan (ks. monilukutaidon tekstikäsitys).
- sisältää lukudiplomin

1. luokka

- tutustun erilaisiin symbolijärjestelmiin (esim. numerot, kirjaimet, karttamerkit, kellotaulu)
- harjoittelen tarkastelemaan erilaisia tekstejä (laaja tekstikäsitys)
- opettelen tuottamaan omia tekstejä kertomalla, kirjoittamalla, kuvallisella ilmaisulla sekä draaman ja leikin avulla
- tutustun kirjastoon ja kirjoihin kirjaston kirjavinkkauksen avulla
- harjoittelen hankkimaan tietoa yksinkertaisista lähteistä
- havainnoin ja tutustun ympärilläni olevaan visuaaliseen kulttuuriin
- harjoittelen tulkitsemaan teksteistä faktan ja fiktion eroa
- aloitan monilukuportfolion

2. luokka

- tutustun erilaisiin symbolijärjestelmiin (esim. numerot, kirjaimet, karttamerkit, kellotaulu)
- harjoittelen tarkastelemaan erilaisia tekstejä (laaja tekstikäsitys)
- opettelen tuottamaan omia tekstejä kertomalla, kirjoittamalla, kuvallisella ilmaisulla sekä draaman ja leikin avulla
- tutustun kirjastoon ja kirjoihin kirjaston kirjavinkkauksen avulla
- harjoittelen hankkimaan tietoa yksinkertaisista lähteistä
- havainnoin ja tutustun ympärilläni olevaan visuaaliseen kulttuuriin
- harjoittelen tulkitsemaan teksteistä faktan ja fiktion eroa
- aloitan monilukuportfolion

3. luokka

- tutustun erilaisiin teksteihin ja harjoittelen niiden ymmärtämistä eri strategioiden avulla
- tutkin ja tarkkailen kieltä ja laajennan kielitietoisuuttani ensimmäisen vieraan kielen avulla
- tuotan erilaisia tekstejä kertomalla, kirjoittamalla sekä draaman ja leikin avulla
- harjoittelen käyttämään monipuolisia tiedonlähteitä mm. teosten hakua kirjastosuunnistuksen avulla
- ymmärrän, että tekstillä on tekijä ja tarkoitus ja opettelen arvioimaan sen luotettavuutta ja käyttötarkoitusta
- ymmärrän, että kuvilla on tekijä ja vastaanottaja ja opettelen arvioimaan kuvien luotettavuutta ja käyttötarkoitusta
- tutustun monipuolisesti eri kuvatyyppeihin (esim. taidekuva, oppikirjan kuva, kuvitukset, sarjakuva, mainos, animaatio) ja harjoittelen joitakin kuva-analyysin menetelmiä
- harjoittelen fiktion, faktan ja mielipiteen erottelua
- jatkan monilukuportfoliota

4. luokka

- tutustun erilaisiin teksteihin ja harjoittelen niiden ymmärtämistä eri strategioiden avulla
- tutkin ja tarkkailen kieltä ja laajennan kielitietoisuuttani ensimmäisen vieraan kielen avulla
- tuotan erilaisia tekstejä kertomalla, kirjoittamalla sekä draaman ja leikin avulla
- harjoittelen käyttämään monipuolisia tiedonlähteitä mm. teosten hakua kirjastosuunnistuksen avulla
- ymmärrän, että tekstillä on tekijä ja tarkoitus ja opettelen arvioimaan sen luotettavuutta ja käyttötarkoitusta
- ymmärrän, että kuvilla on tekijä ja vastaanottaja ja opettelen arvioimaan kuvien luotettavuutta ja käyttötarkoitusta
- tutustun monipuolisesti eri kuvatyyppeihin (esim. taidekuva, oppikirjan kuva, kuvitukset, sarjakuva, mainos, animaatio) ja harjoittelen joitakin kuva-analyysin menetelmiä
- harjoittelen fiktion, faktan ja mielipiteen erottelua
- jatkan monilukuportfoliota

5. luokka

- syvennän tekstin ymmärtämisen strategioita
- opettelen käyttämään ja tuottamaan mediasisältöjä vastuullisesti
- tuotan erilaisia tekstejä suullisen ilmaisun keinoin, keskustellen sekä kirjoittamalla huomioiden tekstin vastaanottajan
- käytän monipuolisesti erilaisia tiedonlähteitä ja osallistun kirjaston tiedonhakuopastukseen
- harjoittelen tiedon luotettavuuden arviointia
- harjoittelen lukemaan kuvan aihetta ja ymmärrän, että kuvan formaalit elementit (värit, viiva) vaikuttavat kuvan sisältöön
- syvennän tietämystäni kuvien vaikuttamisen keinoista

- tiedän erilaisten kuvatyyppeiden ja mediatekstien ilmaisullisia keinoja (kuvakoot, sarjakuva, elokuva, musiikkivideo, animaatio, mainos) ja harjoittelen käyttämään niitä omista tuotoksissa
- jatkan monilukuportfolioa

6. luokka

- syvennän tekstin ymmärtämisen strategioita
- opettelen käyttämään ja tuottamaan mediasisältöjä vastuullisesti
- tuotan erilaisia tekstejä suullisen ilmaisun keinoin, keskustellen sekä kirjoittamalla huomioiden tekstin vastaanottajan
- käytän monipuolisesti erilaisia tiedonlähteitä ja osallistun kirjaston tiedonhakuopastukseen
- harjoittelen tiedon luotettavuuden arviointia
- harjoittelen lukemaan kuvan aihetta ja ymmärrän, että kuvan formaalit elementit (värit, viiva) vaikuttavat kuvan sisältöön
- syvennän tietämystäni kuvien vaikuttamisen keinoista
- tiedän erilaisten kuvatyyppeiden ja mediatekstien ilmaisullisia keinoja (kuvakoot, sarjakuva, elokuva, musiikkivideo, animaatio, mainos) ja harjoittelen käyttämään niitä omista tuotoksissa
- jatkan monilukuportfolioa

7. luokka

- harjoittelen tekstien ymmärtämistä monipuolisten tekstien avulla (laaja tekstikäsitys)
- tuotan monipuolisia tekstejä suullisen ilmaisun keinoin, keskustellen sekä kirjoittamalla huomioiden tekstin vastaanottajan
- osallistun kirjaston tiedonhaunkoulutukseen
- opettelen hankkimaan ja arvioimaan erilaisista lähteistä hankkimaani tietoa ja käyttämään sitä tarkoituksenmukaisesti
- harjoittelen osallistumista ja vaikuttamista monilukutaidon keinoin
- noudatan tekijänoikeuksia
- syvennän taitoani tulkita erilaisia kuvia ja mediatekstejä
- löydän kuvista niiden merkityksiä, tarkoituksiperiä ja symboleita
- ymmärrän, että tekstillä on vaikutusta identiteetin rakentumiseen (yksilöllinen, kansallinen, globaali)
- jatkan monilukuportfolioa

8. luokka

- syvennän tekstin ymmärtämisen taitoja
- työskentelen eri medioiden parissa medialukutaidon syventämiseksi
- tuotan monipuolisesti erilaisia tekstejä suullisen ilmaisun keinoin, keskustellen sekä kirjoittamalla
- ymmärrän, että teksteillä on erilaisia tavoitteita ja tarkoituksiperiä ja osaan tarkastella niitä kriittisesti
- osaan ilmaista mielipiteeni ja perustella sen uskottavasti
- harjoittelen monipuolista ja vaihtelevaa lähteiden hankintaa ja käyttöä sekä lähdekriittisyyttä tiedonhankinnassa
- harjoittelen lähdetiedon yhdistämistä omaan tekstiin ja noudatan tekijänoikeuksia
- etsin kuvan merkitystä, löydän symboleja ja metaforia
- jatkan monilukuportfolioa

9. luokka

- syvennän tekstin ymmärtämisen taitoja
- tutustun yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen erilaisissa teksteissä (työelämä, kuluttaja- ja talousosaaminen)
- tuotan monipuolisesti erilaisia omia tekstejä suullisen ilmaisun keinoin, keskustellen sekä kirjoittamalla
- syvennän monipuolista ja vaihtelevaa lähteiden hankintaa ja käyttöä sekä lähdekriittisyyttä tiedonhankinnassa
- harjoittelen lähdetiedon yhdistämistä omaan tekstiin ja noudatan tekijänoikeuksia.
- harjoittelen vaikuttamaan ja osallistumaan yhteiskunnassa ja toimimaan rakentavasti osallistuvana kansalaisena
- harjoittelen kriittistä, analyyttistä ja kulttuurista kuvanlukutaitoa
- tutustun erilaisiin tekstitraditioihin ja ymmärrän kuvien ja tekstien taustalla vaikuttavia erilaisia arvoja ja käsityksiä

3.6. L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen

Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen on tärkeä kansalaistaito. Se on oppimisen kohde ja väline. Tieto- ja viestintäteknologiaa hyödynnetään suunnitelmallisesti perusopetuksen kaikilla vuosiluokilla, eri oppiaineissa ja monialaisissa oppimiskokonaisuuksissa sekä muussa koulutyössä.

Tieto ja viestintäteknologista osaamista kehitetään siten että oppilas ymmärtää sen käyttö- ja toimintaperiaatteita sekä keskeisiä käsitteitä ja käyttää niitä omien tuotosten laadinnassa. Oppilaita opastetaan käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa vastuullisesti, turvallisesti ja ergonomisesti. Oppilaita ohjataan käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedonhallinnassa, tutkivassa ja luovassa työskentelyssä sekä vuorovaikutuksessa ja verkostoitumisessa.

1. luokka

- osaan käyttää omaa käyttäjätunnusta koulunjärjestelmiin kirjautuessa
- osaan käynnistää ja sulkea ohjelmia
- tutustun erilaisiin teknologisiin välineisiin: mobiililaitteet, tietokone, älytaulu
- harjoittelen kuvan ottamista tai videon kuvaamista
- harjoittelen pelaamaan oppimispelejä

2. luokka

- harjoittelen tekemään pienimuotoisen tekstitiedoston
- osaan avata ja tallentaa verkko-oppimisympäristössä tiedostoja
- osaan ottaa valokuvan ja kuvata videoleikkeen
- harjoittelen muuttamaan kynän väriä ja kokoa sekä vaihtamaan taustaväriä
- tutustun piirustusohjelmaan
- tutustun opettajan johdolla internet-selaimen ja keskeisten hakuselaimien käyttöön
- harjoittelen tiedonhakua opettajan johdolla
- tutustun viestimiseen verkko-oppimisympäristössä

3. luokka

- osaan tuottaa, tallentaa, avata ja tulostaa tekstitiedostoja
- osaan liittää tekstiin kuvan
- tutustun yksinkertaisiin videon- ja –kuvanmuokkausohjelmiin
- osaan lähettää sähköpostin ja viestittää verkko-oppimisympäristössä vastuullisesti
- harjoittelen jakamaan tiedoston pilvipalvelussa
- tutustun tekstin muokkaamiseen sekä harjoittelen muuttamaan tekstin fonttia ja kokoa
- tutustun kymmensormijärjestelmään
- tutustun yksinkertaisen esityksen tekemiseen esitysgrafiikkaohjelmalla

4. luokka

- syvennän tekstinkäsittelytaitoja; osaan kopioida, leikata ja liittää tekstiä vastuullisesti
- osaan tulostaa harkitusti
- osaan liittää asiakirjaan kuvan sekä rivittää ja tasata tekstiä
- harjoittelen tiedostopolkujen ja tallennuskansioiden käyttöä
- harjoittelen yksinkertaisten videon- ja kuvanmuokkausohjelmien käyttöä
- harjoittelen kymmensormijärjestelmää
- osaan ottaa ruutukaappauskuvan
- osaa jakaa tiedoston pilvipalvelussa
- osaa tehdä yksinkertaisen esityksen esitysgrafiikkaohjelmalla

5. luokka

- käytän vastuullisesti tietokoneen oheislaitteita, kuten tulostinta
- osaan tekstinkäsittelyn perustaidot (Ks. loppukoe)
- tutustun taulukkolaskentaohjelmaan (Ks. loppukoe)
- osaan esitysgrafiikkaohjelman perustaidot (Ks. loppukoe)
- osaan käyttää monia ohjelmia samanaikaisesti, hallitsee oman työalueen käytön (tiedostopolut, tallennuskansioiden hallinta)
- osaan viestiä sähköisessä ympäristössä
- osaan käyttää yksinkertaisia videon- ja kuvanmuokkausohjelmia ja tehdä animaation
- osaan luoda ja jakaa yhteisiä dokumentteja ja tiedostoja
- osaan kymmensormijärjestelmän perusteet
- tutustun ohjelmointiin erilaisten sovellusten kautta
- osaan käyttää monia ohjelmia samanaikaisesti
- tutustun kirjaston tarjoamiin sähköisiin palveluihin

6. luokka

- syvennän näppäimistön käsittelytaitoja (esim. näppäinkomennot, kymmensormijärjestelmä)
- hallitsen oman työalueen käytön (tiedostopolut, tallennuskansioiden hallinta)
- osaan toteuttaa ideoitani teknologian avulla yksin ja yhdessä toisten kanssa
- osaan kerätä tietoja, järjestää, käyttää erilaisia viestinnän välineitä ja hyödyntää niitä tavoitteellisesti
- tutustun sähköisen kyselyn tekemiseen
- osaan käyttää kirjaston tarjoamia sähköisiä palveluita

7. luokka

- hallitsen sujuvasti koulun tieto- ja viestintäteknologisten laitteiden käytön ja niiden hyödyntämisen oman oppimisen tukena
- hallitsen ja hyödynnän sähköisen oppimisympäristön käytön
- osaan hyödyntää sähköisiä viestimiä oman oppimisen tukena
- osaan jakaa linkkejä, tiedostoja ja tuotoksia muiden kanssa
- osaan käyttää koulun opetusohjelmia ja sähköistä oppimisympäristöä itsenäisessä tiedonhankinnassa ja löydän tarvitsemiä tiedon sujuvasti internetin tietolähteistä
- osaan hyödyntää kirjaston tarjoamia sähköisiä palveluita
- tutustun kuvankäsittelyohjelmiin

8. luokka

- osaan työskennellä tieto- ja viestintälaitteiden avulla itsenäisesti ja ryhmässä
- osaan julkaista omaa osaamista ja tuotoksia erilaisissa koulun sähköisissä ympäristöissä (esim. blogi)
- hallitsen itsenäiset tiedonhankintataidot ja kriittisen tiedonhallinnan
- osaan opiskella sähköisen oppimisympäristön avulla
- osaan tehdä sähköisen kyselyn sekä esittää ja analysoida sen tulokset
- osaan käyttää kuvankäsittelyohjelmia

9. luokka

- hallitsen TVT- laitteiden peruskäytön
- hallitsen tekstinkäsittelyn
- osaan käyttää taulukoita, tekstiä, kuvaa ja graafisia kuvaajia havainnollistamisessa
- osaan käyttää esitysgrafiikkaohjelmia
- hallitsen digitaalisen kuvankäsittelyn perusasiat
- hallitsen sähköisen viestinnän monipuolisen käytön
- osaan etsiä ja hyödyntää tuotoksissani sähköisestä ympäristöstä saatavaa tietoa
- osaan toimia ja työskennellä sähköisessä oppimisympäristössä
- osaan hyödyntää kuvankäsittelyohjelmia oppimisessa
- tutustun kansalaisen verkkopalveluihin ja niiden käyttöön

3.7. L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys

Hyvän sijainnin ja aktiivisen elinkeinopolitiikan ansiosta Kempeleeseen on kotiutunut paljon yrityksiä. Tämä toimintaympäristö tarjoaa hyvät mahdollisuudet kempeleläisille nuorille tutustua työelämään, kehittää työelämässä tarvittavia taitoja ja pohtia omaa ammatillista suuntautumista.

Koulutyössä keskitymme sisäisen yrittäjyyden löytymiseen ja kehittämiseen. Keskeisenä ajatuksena on, että jokainen oppilas tunnistaa omat vahvuutensa. Tuemme oppilaan oma-aloitteisuutta, vastuun kantamista omasta työskentelystä ja työn loppuun saattamisesta.

Työelämässä tarvittavien taitojen kartuttaminen perustuu hyviin käytöstapoihin, työskentelyyn toisten kanssa ja itseilmaisuuksiin. Vuorovaikutustaitoja harjoitellaan ikäkaudelle sopivin tavoin.

Työelämään tutustuminen aloitetaan koulun ja lähipiirin ammanteista sekä työtehtävistä. Koulupolun aikana laajennetaan tietämystä ammatti- ja koulutusaloista omien kokemusten ja ohjauksen avulla. Tavoitteena on oman ammatillisen suuntautumisen hahmottuminen.

1. luokka

- harjoittelen aloittamaan itsenäistä työtä ja saattamaan sen loppuun
- harjoittelen työskentelemään omatoimisesti
- opin tunnistamaan omia onnistumisiini
- tutustun koulun ammanteihin (haastattelu, vierailu)
- harjoittelen tervehtimään ja esittäytymään (nimi, ikä, asuinpaikka, koulu, harrastukset)

2. luokka

- harjoittelen työskentelemään ja ottamaan vastuuta parin kanssa
- harjoittelen suunnittelemaan työskentelyäni annettujen tehtävien avulla
- harjoittelen arvioimaan oman työni tulosta
- tutustun vanhempien/lähiäikuisen ammanteihin tutustumispäivän avulla
- harjoittelen tervehtimään ja esittäytymään

3. luokka

- harjoittelen työskentelemään ryhmässä
- harjoittelen ottamaan vastuuta omasta työskentelystäni yksin ja ryhmässä
- opettelen tunnistamaan omia vahvuuksiani oppimisessa
- tutustun ainakin yhteen kotikuntani seuraan / harrastusmahdollisuuteen / yhteistyötahoon (esim. seurakunta, kirjasto, nuorisotoimi) ja siinä esiintyvään työtehtävään (projekti / esitelmä esim. valmentajan, soitonopettajan tms. työstä)
- harjoittelen kirjeen kirjoittamista ja lähettämistä

4. luokka

- osaan toimia ryhmän jäsenenä
- opettelen käyttämään vahvuuksiani töitteni suunnittelussa
- harjoittelen suunnittelemaan, toteuttamaan ja arvioimaan yhteistä tavoitteellista projektia
- tutustun ja kokeilen pieniä vastuutehtäviä koulussa (kummitoiminta, ruokalajärjestäjä, apuopettaja, välkkärit..)
- harjoittelen tekstiviesti- ja puhelutaitoja

5. luokka

- opettelen toimimaan itsenäisesti ohjeen mukaan (projektit / urakkatyöskentely)
- tunnistan vastuuni työskentelyn sujumisesta ja valmiiksi saattamisesta
- tutustun ja kokeilen pieniä vastuutehtäviä koulussa (kummitoiminta, ruokalajärjestäjä, apuopettaja, välkkärit)
- harjoittelen kohtaamistaitoja erilaisissa vuorovaikutustilanteissa

6. luokka

- opettelen ajankäytön suunnittelua
- esittelen oman kiinnostuksen kohteeni pienemmille oppilaille (esim. vapaa-ajan messut, teemapäivä)
- osallistun Tet -päivään koulussa
- osallistun Yrityskylä – toimintaan
- tutustun paikallisiin yrityksiin ja yrittäjyyteen
- tutustun vertaissovitteluun: opettelen neuvottelutaitoja ja ristiriitatilanteiden selvittelyä
- saan mahdollisuuden pyrkiä yrittäjyysluokalle

7. luokka

- tunnistan omia vahvuuksiani ja kehitän oma-aloitteisuuttani koulutyössä (sisäinen yrittäjyys)
- osallistun TET -päivä koulussa (eri paikassa kuin 6.luokalla)
- harjoittelen rakentamaan verkostoja oman ikäisteni kanssa
- osallistun Taksvärkki – päivään

8. luokka

- tunnistan vastuuni koulutyöstä ja asioiden loppuun saattamisesta (sisäinen yrittäjyys)
- osallistun TET -viikkoon: kokemusten jakaminen oppiaineiden yhteistyönä
- opettelen arjen koulu- ja työelämän pelisääntöjä
- opettelen työn hakua (hyvät tavat, esittäytyminen)
- osallistun Taksvärkki – päivään esittelen kohteeni koulussa

9. luokka

- opettelen käsittelemään onnistumisia ja epäonnistumisia ja selviytymään niistä (sisäinen yrittäjyys)
- osallistun TET – viikkoon: työelämän näkyväksi tuominen koko kouluyhteisölle (esim. valokuvanäyttely, vaikutus kestävään kehitykseen) eri oppiaineiden yhteistyönä
- kokoan työnhakuasiakirjan yhteistyössä eri oppiaineiden kanssa
- osallistun Taksvärkki – päivään ja kohteen jälkiseurantaan

3.8. L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Osallisuus on yhteisöön liittymistä, kuulumista ja siinä vaikuttamista. Koulussa tuemme, kehitämme ja vahvistamme niitä arjen keinoja ja käytäntöjä, joiden avulla oppilas tuntee kuuluvansa luokkaan, kouluyhteisöön ja yhteiskuntaan. Osallistuessaan sekä koulussa että sen ulkopuolella oppilaat oppivat ilmaisemaan omia näkemyksiään rakentavasti. He oppivat työskentelemään yhdessä ja saavat tilaisuuksia harjoitella neuvottelemista, sovittelemista ja ristiriitojen ratkaisemista sekä asioiden kriittistä tarkastelua. Tarjoamme oppilaille mahdollisuuksia osallistua heitä koskevaan päätöksentekoon ja tekemään ikäkaudelle sopivia valintoja. Kasvatamme lapsia huomaamaan vapauteen kuuluvan vastuun.

Kestävän tulevaisuuden rakentamiseksi tuemme lapsen ja nuoren henkilökohtaisen luontosuhteen kehittymistä kokemuksellisuuden kautta. Ohjaamme lapsia ymmärtämään omien valintojen, elämäntapojen ja tekojen merkityksen paitsi itselle myös lähiyhteisölle, yhteiskunnalle ja luonnolle. Oppilaita kannustetaan pohtimaan ehdotuksiaan eri osapuolten yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon sekä oikeudenmukaisen kohtelun ja kestävän elämäntavan näkökulmista.

Esimerkkejä toimintatavoista, jotka tukevat osallisuutta, vaikuttamista ja kestävän tulevaisuuden rakentamista:

- valinnan mahdollisuudet oppimistilanteissa
- kummitoiminta
- välkäratoiminta
- kerhotoiminta
- yhteistyö kirjaston, järjestöjen, seurakunnan, poliisin, päiväkotien, vanhainkotien ja/tai nuorisotoimen kanssa
- oppilaskuntatoiminta
- tukioppilastoiminta
- Pikku Parlamentti, Lasten Foorumi, Nuorten Foorumi
- rehtorin/henkilökunnan kyselytunti
- oppilaiden aloitelaatikko, radio-ohjelma..
- ryhmäytymispäivät, teemapäivät
- juhlat, vierailut, retket, leirikoulut

Tiedän, että joku aikuinen kuuntelee minua koulussa.

1. luokka

- tervehdin luokkakavereita ja opettelen tuntemaan luokkakaverit nimeltä
- saan kokemuksia valitsemisesta
- tutustun oppilaskuntatoimintaan (mallikokous)
- harjoittelen ryhmäytymistä omaan luokkaani
- saan luontokokemuksia
- osallistun Kiva koulu –tunneille

2. luokka

- tervehdin kaikkia
- opettelen työskentelemään kaikkien kanssa
- pääsen omilla valinnoillani vaikuttamaan työskentelyyn
- osallistun äänestämiseen
- osallistun omilla teoillani luokan sosiaalisen ja fyysisen viihtyisyyden ylläpitämiseen
- opettelen lajittelua luokassa ja ruokalassa

3. luokka

- opettelen kertomaan mielipiteeni ja tekemään valintoja sen perusteella
- harjoittelen toisten mielipiteiden hyväksymistä
- tutustun oikeudenmukaisuuden/demokratian käsitteisiin arjen tilanteissa (ristiriitatilanteiden keskustelut)
- tutustun jätteen uusiokäyttöön

4. luokka

- tutustun Lasten foorumin ja Pikku parlamentin toimintaan ja saan mahdollisuuden seurata Pikku parlamentin kokousta omalla koulullani
- tutustun Lasten oikeuksien julistukseen
- kirjoitan mielipidekirjoituksen
- teen konkreettisia tekoja tai tutustumisia ympäristön hyväksi (esim. roska päivässä – kampanja, vierailu kaatopaikalle, Oiva Roina)
- osallistun Kiva koulu – tunneille

5. luokka

- harjoittelen ryhmäytymistä luokkaani ja koko ikäluokkaan
- saan valita työskentelytapoja
- teen konkreettisia tekoja toisten ihmisten hyväksi
- tutustun jätteiden lajitteluun ja kierrätykseen kotona tai koulussa (esim. vierailu lähiympäristön ekopisteeseen / seurantatutkimus)

6. luokka

- saan valita työskentelytapoja ja työskentelyryhmiä
- tunnistan median vaikuttajana (esim. mainokset)
- opettelen tarkkailemaan omia kulutustottumuksia
- edistän omalla toiminnallani lähiympäristön viihtyisyyttä

7. luokka

- tutustun Nuorten foorumin toimintaan
- tutustun ja saan mahdollisuuden hakeutua tukioppilastoimintaan
- syvennän demokratian käsitettä
- harjoittelen verkostoitumista ja yhteistyötä
- kannan vastuuni lähiympäristön viihtyisyydestä
- opettelen seuraamaan kulutustottumuksia
- tiedostan kulutustottumusten vaikutuksia ympäristöön

8. luokka

- saan mahdollisuuden osallistua ja vaikuttaa tukioppilastoiminnan ja oppilaskuntatoiminnan kautta
- harjoittelen verkostoitumista
- toteutan kestäväään kehitykseen liittyvän projektin eri oppiaineiden yhteistyönä
- ymmärrän käytökseni (valinnat, toisten kohtelu / huomioiminen) vaikutuksen yhteisön ja ympäristön hyvinvointiin

9. luokka

- harjoittelen poliittista vaikuttamista: varjovaalit
- huolehdin apuvalvojana lähiympäristön viihtyisyydestä
- ymmärrän kestävän elämäntavan merkityksen ja oman osuuteni sen edistämisessä
- tiedostan vahvuuteni ja teen tulevaisuuden valintoja vahvuuksieni perusteella
- tiedostan, että voin mielipiteilläni ja teoillani vaikuttaa myös yhteiskunnalliseen päätöksentekoon

4. KEMPELEEN PERUSOPETUKSEN TOIMINTAKULTTUURI

Kempeleen perusopetuksen toimintakulttuuria ohjaavat periaatteet ovat perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden mukaisia. Paikallisen koululaitoksen organisoitumisen tavoitteena on muodostaa monimuotoisia kokonaisuuksia, joissa pyritään yhdistämään jatkuvan kehittämisen periaate, ihmisläheisyys ja yhteisöllisyys. Hyvän kasvun ohjelma on yksi keskeinen osa tulevaisuuteen valmistautumisesta ja yhteisten tavoitteiden määrittämisestä. Kempeleen koululaitoksen toimintakulttuurin kulmakiviä ovat:

- Kasvatusyhteisöt, jotka muodostuvat aktiivisista oppilaista ja aikuisista. Kasvatusyhteisöjen toimintaperiaatteina on kuulluksi tuleminen ja osallisuus
- Yhteisopettaminen ja tiimiopettajuus
- Oppimisympäristöjen hyödyntäminen monipuolisesti
- Selkeä oppilaiden taitojen jatkumo
- Uudistuva oppimisen arviointi on jatkuvaa, monipuolista, oppimista kannustavaa ja edistävää
- Koulupäivän kokonaisrakenteen kehittäminen ja eheyttäminen

Toimintakulttuurin kehittämisen periaatteiden toteutumista seuraa kunnallisesti Kempeleen koulu –työryhmä yhteistyössä koulutuspalvelujen johtoryhmän kanssa. Kukin koulu määrittelee lukuvuosisuunnitelmassaan toimintakulttuuria kehittävät toimenpiteet. Lukuvuosisuunnitelman toteutumista arvioidaan lukuvuoden päätteeksi.

4.1. Kempeleen koulujen oppimisympäristöt ja työtavat

4.1.1. Oppimisympäristöt

Oppimisympäristöt muodostuvat mm. ihmisistä, tiloista ja paikoista, välineistä ja materiaaleista sekä palveluista. Niiden tulee tukea kasvua, oppimista ja vuorovaikutusta sekä mahdollistaa osallisuuden kokemusta ja yhteisöllistä tiedon rakentumista.

Kempeleen koulussa oppimisympäristöt sisältyvät kolmeen yhteisöllisesti toimivaan tasoon. Kaikki kunnan koulut muodostavat yhden, oppilaan lähikoulut toisen ja yksiköiden sisällä toimivat solut kolmannen tason. Solut tarkoittavat oppilaiden kotiluokista muodostuvia muutaman luokan soluja, joiden sisällä oppimisympäristöjen ja työtapojen monipuolistaminen mahdollistetaan useamman aikuisen yhteistyöllä.

Kaikilla tasoilla pyritään tiimiopettajuuteen ja koulun aikuisten väliseen yhteistyöhön oppilaiden hyvinvoinnin ja oppimisen edistämiseksi. Näin mallinnetaan koulun toimintaa oppivana yhteisönä myös oppilaille. Tällainen pohja muodostaa samalla pedagogisesti joustavan ja monipuolisen kokonaisuuden kasvulle ja oppimiselle.

Kempeleessä koulujen sisä- ja ulkotilojen lisäksi opiskelussa hyödynnetään kotiseutua, ympäröivää luontoa sekä rakennettua lähiympäristöä. Näihin kuuluvat mm. kirjastot, Kempeleen kotiseutumuseo, vanha ja uusi kirkko, kunnantalo, Sarkkirannan urheilukeskus, Köykkyrin virkistysalue, Kempelehalli, Virkistysuimala Zimmari sekä kunnan omat luontokohteet. Pidennetyn oppivelvollisuuden oppilaiden arkielämän taitojen tukemiseksi tehdään yhteistyötä toimintakeskus Zyttykkeen kanssa.

Oppimisympäristöihin kuuluvat myös koulun ulkopuoliset verkostot, joita voidaan hyödyntää kasvatus- ja opetustyössä. Kunnan lasten ja nuorten sekä vapaa-ajan palveluista vastaava Kempele-akatemia toimii tiiviissä yhteistyössä koulujen kanssa. Tähän palvelukokonaisuuteen kuuluvat mm. kirjastot, kulttuuritoimi, kansalaisopisto ja liikuntapalvelut. Tärkeimpiä yhteistyöverkostojamme Kempele-akatemian lisäksi ovat Kempeleen seurakunta, paikalliset urheiluseurat, Pohjois-Pohjanmaan liikunta POPLI, SPR, MLL sekä 4H – yhdistys.

Sähköisiä oppimisympäristöjä hyödynnetään Kempeleen kouluissa mahdollisimman monipuolisesti ja laajasti. Uusia tieto- ja viestintäteknologisia ratkaisuja otetaan käyttöön oppimisen edistämiseksi ja tukemiseksi mahdollisuuksien mukaan.

Oppilaat otetaan mielekkäällä tavalla mukaan oppimisympäristöjensä valintaan ja kehittämiseen. Tässä otetaan huomioon myös eri oppilaiden yksilölliset tarpeet ja näin pyritään oppimisympäristöjenkin kautta ehkäisemään oppimisen ja koulunkäynnin tuen tarvetta. Toisaalta oppimisympäristöt voivat toimia osana oppilaan suunnitelmallista tukea, jos tuen tarvetta on ilmennyt.

Oppimisympäristöjen kehittämisessä on tärkeää huomioida yhteisön ja jokaisen oppilaan hyvinvointi. Kempeleen kunnan Hyvän kasvun ohjelma 2016-2020 edistää säännöllisen arvioinnin kautta oppimisympäristöjemme muodostumista hyvinvointia, turvallisuutta, osallisuutta sekä oppimista ja kasvua tukeviksi.

4.1.2. Työtavat

Oppimiskäsityksen perustana on näkemys, että oppilas on aktiivinen toimija ja oppiminen tapahtuu vuorovaikutuksessa. Työtapojen valinnan lähtökohtana ovat opetukselle ja oppimiselle asetut tavoitteet sekä oppilaiden tarpeet, edellytykset ja kiinnostuksen kohteet. Työtapojen vaihtelulla tuetaan ja ohjataan oppilaan oppimista. Monipuolisuus antaa oppilaalle mahdollisuuden osoittaa osaamistaan eri tavoin.

Työtapojen valinnassa otetaan huomioon eri oppiaineiden ominaispiirteet, oppilaan ikäkausi, laaja-alaisen osaamisen kehittäminen sekä eriyttäminen. Eriyttäminen perustuu oppilaantuntemukseen. Työtapojen valintoihin vaikuttavat oppilaiden yksilölliset ja kehitykselliset erot. Eriyttämällä tuetaan oppilaan itsetuntoa ja motivaatiota sekä turvataan oppimisen rauhaa. Eriyttämisellä myös ehkäistään tuen tarpeen syntymistä.

Oppimisen kannalta tärkeitä ovat tiedonhankkimisen, käsittelyn, analysoimisen, esittämisen, soveltamisen, yhdistelemisen, arvioinnin ja luomisen taidot. Tutkiva ja ongelmalähtöinen työskentely, leikki, mielikuvituksen käyttö ja taiteellinen toiminta edistävät käsitteellistä ja menetelmällistä osaamista, kriittistä ja luovaa ajattelua sekä taitoa soveltaa osaamista. Työtapojen valinnoissa hyödynnetään myös pelien ja pelillisyyden tarjoamat mahdollisuudet.

Opettaja valitsee työtavat vuorovaikutuksessa oppilaiden kanssa ja ohjaa oppilaita erityisesti uusien työtapojen käytössä itseohjautuvuutta vahvistaen. Opettaja antaa oppilaalle mahdollisuuden kokeilla ja harjoitella erilaisia työtapoja mahdollisimman monipuolisesti. Tämä sisältää luottamuksen oppilaaseen sekä ymmärryksen siitä että työtavat opitaan harjoittelemalla.

Kempeleen perusopetuksessa hyödynnetään ainakin seuraavia työtapoja:

1. *Toiminnanohjaustaitoihin liittyvät työtavat*
 - itsesääätely, tarkkaavaisuuden suuntaaminen ja ylläpitäminen, tehtävän aloittaminen ja toimintaan ryhtyminen, joustavuus ja vaihtoehtojen huomioiminen, suunnittelutaidot, ajankäyttötaidot, arviointitaidot
2. *Toiminnalliset työtavat*
 - pelit, leikit, draama, konkreettiset välineet, kehollisuus, kokeelliset menetelmät, työelämäyhteistyö, vierailut ja tutustumiskäynnit, tilojen ja lähiympäristön monipuolinen hyödyntäminen
3. *Analyttiset työtavat*
 - yhdistely, luokittelu, ryhmittely, päättely, soveltaminen
4. *Tiedonhakuun ja -hallintaan sekä tutkimukseen liittyvät työtavat*

- tiivistelmä, tukisanat, käsitekartta, oppimispäiväkirja, raportti, projektit, urakkatyöskentely, laborointi, havainnointi, empiiriset kokeet, muistiinpanojen tekeminen, kirjaston hyödyntäminen
- 5. *Visuaaliset työtavat*
 - kuva-analyysi, graafiset esitykset ja diagrammit, portfolio, lehden teko, oppimisvideot, animaatiot, elokuvat
- 6. *Auditiiviset työtavat*
 - kuullun ymmärtäminen, toistokirjoitus, kuunnelma, musiikin ja erilaisten äänitehosteiden käyttö
- 7. *Suullista ilmaisua sisältävät työtavat*
 - esitelmät, haastattelu, puhe, väittely, paneeli, lukupiiri, kerronta
- 8. *Vuorovaikutukselliset työtavat*
 - ryhmätyö, parityö, yhteistoiminnallisuus, keskustelu ja erilaiset kommunikaatiotaidot, vertaisoppiminen, käänteinen oppiminen (flipped classroom)
- 9. *Taiteelliset työtavat*
 - visuaalinen, auditiivinen ja spatiaalinen havainnointi sekä mielikuvat, kokemukset, elämykset työskentelyn lähtökohtana => assosiointi, brainstorming => tiedonhankinta => luonnostelu ja suunnittelu => ongelmanratkaisu ja ”käsillä ajatteleva” => toteutus, viimeistely => prosessin dokumentointi ja portfoliotyöskentely
- 10. *Tieto- ja viestintätekniikan työtavat*

4.2. Monialaiset oppimiskokonaisuudet

Määritelmä

Monialaisten oppimiskokonaisuuksien tavoitteena on eheyttää opetusta ja auttaa oppilasta yhdistämään eri tiedonalojen tietoja ja taitoja sekä jäsentämään niitä mielekkäiksi kokonaisuuksiksi. Monialaisten oppimiskokonaisuuksien tarkoituksena on tehdä mahdolliseksi opiskeltavien ilmiöiden välisten suhteiden ja keskinäisten riippuvuuksien ymmärtäminen. Oppilas voi näin ollen hahmottaa koulussa opiskeltavien asioiden merkitystä oman elämän, yhteisön sekä yhteiskunnan ja ihmiskunnan kannalta. Opiskeltaessa monialaisia kokonaisuuksia oppilas on aktiivinen toimija, joka harjoittelee asettamaan itselleen tavoitteita sekä tiedon soveltamista ja ongelmien ratkaisua itsenäisesti sekä yhdessä toisten kanssa. Oppiminen on yksin ja yhdessä tekemistä, ajattelemista, suunnittelua, tutkimista ja näiden prosessien monipuolista arvioimista.

Monialaisten opintojen tavoitteena on myös vahvistaa laaja-alaista osaamista, joka edellyttää oppiaineita ylittäviä kokonaisuuksia ja joissa voidaan harjoitella laaja-alaisia taitoja: 1. ajattelua ja oppimaan oppimista 2. kulttuurista osaamista, vuorovaikutusta ja ilmaisua 3. itsestä huolehtimista ja arjen taitoja 4. monilukutaitoa 5. tieto- ja viestintäteknologian osaamista 6. työelämässä tarvittavaa osaamista ja yrittäjyyttä 7. osallistumista, vaikuttamista sekä kestävästä tulevaisuudesta rakentamista.

Lisäksi monialaisten opintokokonaisuuksien tarkoituksena antaa mahdollisuuksia opiskella erilaisissa sekä eri-ikäisten oppilaiden ryhmissä ja useiden eri aikuisten kanssa. Ne tarjoavat mahdollisuuksia yhdistää koulun ulkopuolinen toiminta ja oppiminen osaksi koulutyötä sekä antavat tilaa älylliselle uteliaisuudelle, elämyksille sekä luovuudelle.

Monialaiset opintokokonaisuudet voidaan järjestää:

1. kokonaisopetuksena, jossa kaikki opetus toteutetaan eheytyttynä
2. muodostamalla oppiaineista integroituja kokonaisuuksia
3. suunnittelemalla monialaisia pitempikestoisia kokonaisuuksia
4. rinnastamalla samaa teemaa eri oppiaineissa samanaikaisesti tai jaksottamalla
5. toteuttamalla toiminnallisia aktiviteetteja

Yleisiä periaatteita:

- 1) Jokaisella oppilaalla tulee olla mahdollisuus opiskella vuoden aikana ainakin yhdessä monialaisessa oppimiskokonaisuudessa.
- 2) Koulujen lukuvuosisuunnitelmaan kirjataan vuoden aikana toteutettavat oppimiskokonaisuudet. Suunnitelmassa kerrotaan oppiaineita yhdistävä teema, osallistuvat oppiaineet, kokonaisuudelle asetetut tavoitteet sekä sisällöt ja miten projekti toteutetaan.
- 3) Oppimiskokonaisuudet suunnitellaan vähintään oppilaan viikkotuntimäärän mittaisiksi, jotta oppilaalla on mahdollisuus syventyä sisältöön sekä työskennellä tavoitteellisesti, monipuolisesti sekä pitkäjänteisesti.
- 4) Oppilaat osallistuvat kokonaisuuksien suunnitteluun ja toteutukseen ikäkaudelleen sopivalla tavalla. Tavoitteena on kehittää oppilaiden vuorovaikutustaitoja sekä oppimaan oppimisen ja oman toiminnan ohjauksen taitoja.
- 5) Monialaiset oppiainekokonaisuudet muodostuvat eri oppiaineiden ydinsisällöistä sekä laaja-alaisen osaamisen alueista. Lisäksi huomioidaan oppilaiden merkityksellisiksi kokemia ajankohtaisia ilmiöitä ja kysymyksiä.
- 6) Kunnallisia painopistealueita ovat osallisuus, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen. Nämä näkökulmat otetaan huomioon monialaisia oppimiskokonaisuuksia suunniteltaessa. Kunnallisessa opetussuunnitelmassa on ehdotuksia monialaisiksi oppimiskokonaisuuksiksi, joiden tilalta/lisäksi koulut voivat vuosittain ehdottaa ja toteuttaa muitakin kokonaisuuksia. Kaikki oppiaineet ovat vuorollaan mukana oppimiskokonaisuuksien toteutuksessa kulloisenkin kokonaisuuden edellyttämällä tavalla.
- 7) Monialaiset oppimiskokonaisuudet ovat osa oppiaineiden osaamisen arviointia. Kokonaisuuksissa arvioidaan sitä, miten oppilas saavuttaa laaja-alaisen osaamisen sekä mukana olevien oppiaineiden tavoitteita. Kokonaisuutta suunniteltaessa sovitaan siitä, millaisia arvioinninmuotoja käytetään.

EHDOTUKSIA MONIALAISIKSI OPPIMISKOKONAISUUKSIKSI:

1-2 luokat:

Minä

Kuka minä olen?

(Ymp, ma, ai, ue, mu, li, ku)

Minä osana perhettä, luokkaa, koulua, lähiympäristöä, luontoa.

Kulttuuriimme kuuluvat juhlat

Sadut ja tarinat

Minä havainnoijana.

"Miten meikä toimii?" (Ymp, ma, ai, ue, mu, li, ku)

Elämän eri ilmiöt lapsen näkökulmasta.

Elinympäristön havainnointi ja mittaaminen.

Minä ja ympäristö

Omien tekojen merkitys itselle, muille ihmisille sekä omalle lähiympäristölle.

Eettinen näkökulma, vuorovaikutustaidot ja tunteet.

Tutkitaan erilaisten lasten elämää Suomessa ja maailmalla

3-6 -luokat:

Ihminen

Ihmisen fysiologia (ihmisen rakenne) ja psyyke, terveelliset valinnat, murrosikä/ muuttuva keho, mieli, tunteet, aistit.

Ihminen eri puolilla maailmaa ja kulttuureissa.

Tasa-arvon toteutuminen, erilaisuuden arvostaminen ja vuorovaikutustaidot.

Ihminen ja ympäristö

Luonnontiedon eri ilmiöihin liittyviä teemoja: vesi, avaruus, ravinto, metsä, valo, ääni, teknologia.

"Tämä toimii" –tyyppistä rakentelua, koneiden toimintaa, koodausta. (Ympäristöoppi, matematiikka, kuvataide, historia)

Vuorovaikutustaidot/sosiaalinen media

7-9 –luokat:

Ravitsemus (ko, tt, bg, ge, ke, kielet, ku, li)

Esim. oppilaan oman ravitsemuskansion koonti koulun verkossa

Tavoitteena hahmottaa ruuan globaalia tuotantoa ja sen eettisyyttä

Energia (fy, ke, ge, ko, kielet, bg, li, ku)

Energiantuotanto ja kestävä kehitys

Kuluttamisen eettinen näkökulma

Globalisaatio (ge, ko, yh, kä, ku, kielet, ue, mu)

Tavarantuotanto

Kulttuurien erityispiirteiden hämärtyminen/yhtenäiskulttuurit/alakulttuurit

Media

Siirtolaisuus

Alkuperäiskansat

Kansallinen identiteetti (ai, hi, ku, kä, mu, ma, kielet)

Kansallisen identiteetin rakentuminen

Mitä suomalaisuus oli ennen ja mitä se on nyt ja tulevaisuudessa

Monikulttuurisuus (ai, ue, ko, ge, hi, yh, mu, ku, kielet)

Identiteetin rakentuminen monikulttuurisessa ympäristössä

Kansainvälisessä yhteistyössä toteutetut projektit

Teknologiaosaaminen ja media

Eettinen yrittäjäys: mahdollisessa oppilaiden varainhankinnassa otetaan huomioon eettinen näkökulma eikä tueta esimerkiksi lapsi- tai halpatyövoimaa

Työelämä ja ammatinvalinta (ai, opo, hi, yko, vieraat kielet)

Työelämätaidot

CV

Työhakemus

Työpaikkahaastattelu

TET-jaksot

Lainsäädäntö: nuori työntekijänä jne.

5. OPPIMISTA JA HYVINVOINTIA EDISTÄVÄ KOULUTYÖN JÄRJESTÄMINEN

5.1. Yhteistyö

5.1.1 Oppilaiden osallisuus

Koulutyö järjestetään siten, että sen perustana on oppilaiden osallisuus ja kuulluksi tuleminen. Huolehditaan siitä että oppilaat saavat kokemuksia yhteistyöstä ja demokraattisesta toiminnasta omassa opetusryhmässä, koulussa ja sen lähiympäristössä sekä erilaisissa verkostoissa.

Osallisuus on yhteisöön liittymistä, kuulumista ja siinä vaikuttamista sekä kokemuksen myötä syntyvää sitoutumista. Lisäksi Kempeleessä kehitetään lasten ja nuorten osallisuutta oppilaskuntien, lasten ja nuorten foorumien sekä pikkuparlamentin kautta. Yhteistyö eri toimijoiden välillä vahvistaa ja lisää oppilaiden

mahdollisuutta osallisuuteen. Osallisuuden toteutumista arvioidaan hyvän kasvun ohjelman kautta ja lukuvuosittain koulukohtaisesti.

5.1.2. Yhteistyö kodin ja koulun kanssa

Huoltajien osallisuus sekä mahdollisuus olla mukana koulutyössä ja sen kehittämisessä on keskeinen osa koulun toimintakulttuuria. Vastuu kodin ja koulun yhteistyön edellytysten kehittämisestä on opetuksen järjestäjällä. Huoltajalla on ensisijainen vastuu lapsensa kasvatuksesta. Hänen on myös huolehdittava siitä, että oppivelvollisuus tulee suoritettua. Voidakseen huolehtia kasvatustehtävästään huoltajan tulee saada tietoa lapsensa oppimisen ja kasvun edistymisestä sekä mahdollisista poissaoloista.

Kempeleessä on käytössä vanhempainillat sekä kasvun- ja oppimisenkeskustelut. Erityisen tärkeää yhteistyö on oppilaan koulupolun nivelvaiheissa sekä oppimisen ja koulunkäynnin tukea suunniteltaessa ja toteutettaessa. Yhteistyössä hyödynnetään tieto- ja viestintäteknologiaa. Kannustavat ja oppilaan kehitystä myönteisesti kuvaavat viestit ovat tärkeitä.

Kodin ja koulun yhteistyön tavoitteena on oppilaan hyvinvoinnin, oppimisen ja kasvun tukeminen. Yhteistyötä voidaan toteuttaa vanhempaintoimikunnan, -ryhmien ja -yhdistysten kanssa. Kouluissa mahdollistetaan vanhempien/isovanhempien vapaaehtoistyö.

5.2. Kasvatuskeskustelut ja kurinpidollisten keinojen käyttö

Opetukseen osallistuvalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön, jossa työrauha ja opiskelun esteetön sujuminen on varmistettu. Työrauhaan voidaan vaikuttaa monilla koulun keinoilla, joista keskeisiä ovat opettajan antama ohjaus ja palaute, yhteistyö sekä yhteinen vastuunotto ja huolenpito. Pedagogisia ratkaisuja kehittämällä sekä luottamuksen ja välittämisen ilmapiiriä vahvistamalla luodaan edellytykset hyvän työrauhan rakentumiselle. Opetuksen järjestäjällä on oikeus käyttää työrauhan turvaamiseksi ja epäasialliseen käyttäytymiseen puuttumiseksi myös kasvatuskeskustelua ja erilaisia kurinpitokeinoja.

Jokaisessa yksikössä on oppilaiden nähtävillä yhteisesti laaditut järjestyssäännöt POL § 29 Järjestyssääntöihin tutustaan jokaisen lukuvuoden alussa.

Oppilas, joka häiritsee opetusta tai muutoin rikkoo koulun järjestystä, menettelee vilpillisesti tai kohtelee muita oppilaita tai koulun henkilökuntaa epäkunnioittavasti tai heidän ihmisarvoaan loukkaavasti, voidaan ensisijaisena toimenpiteenä määrätä osallistumaan yhteensä enintään kaksi tuntia kestäväan kasvatuskeskusteluun.

Kasvatuskeskustelu on ensisijainen tapa puuttua oppilaan epäasialliseen käyttäytymiseen. Keskustelun tarkoituksena on yhdessä oppilaan kanssa yksilöidä toimenpiteeseen johtanut teko tai laiminlyönti, kuulla oppilasta, selvittää laajemmin käyttäytymisen syyt ja seuraukset sekä pohtia keinot tilanteen korjaamiseksi. Menettelyn tavoitteena on löytää myönteisiä keinoja koulussa käyttäytymisen ja oppilaan hyvinvoinnin parantamiseksi.

Kasvatuskeskustelu voidaan järjestää kerralla tai useammassa osassa koulupäivän aikana tai sen ulkopuolella. Kasvatuskeskustelu tulee kirjata ja siitä tulee ilmoittaa oppilaan huoltajille POL § 35a.

Kasvatuskeskusteluissa käytetään kunnan yhteistä Wilman lomaketta (liite 4)

Kasvatuskeskustelulomake arkistoidaan lukuvuoden päätteeksi oppilashallintojärjestelmään.

Kasvatuskeskustelussa edetään seuraavassa järjestyksessä.

1. Vaiheen keskustelun käyvät oppilas ja opettaja/t.
2. Vaiheen keskustelun käyvät oppilas, huoltaja/t, opettaja/t ja oppilashuollon vastuuhenkilö ja/tai muu oppilashuollon asiantuntija. Oppilashuollon vastuuhenkilö / asiantuntija arvioivat oppilas-huollollisten toimenpiteiden ja tuen tarpeen.
3. Vaiheen keskustelun käyvät oppilas, huoltaja/t, opettaja / oppilashuollon asiantuntija ja rehtori.

Eteneminen :

- sama rikkomus: edetään jokaisen kerran jälkeen seuraavaan vaiheeseen
- neljännestä rikkomuksesta siirytään suoraan 2. vaiheeseen, vaikka rikkeet olisivat eri asioista
- neljännen keskustelun jälkeen ei voi palata edelliseen vaiheeseen, vaikka syy olisi uusi

Kolmannen vaiheen jälkeen tai tarvittaessa suoraan siirrytään tarkoituksenmukaiseen kurinpitomenettelyyn.

Kurinpidollisia keinoja ovat perusopetuslain mukaan jälki-istunto enintään kahdeksi tunniksi, kirjallinen varoitus ja määräaikainen erottaminen. Opetusta häiritsevä oppilas voidaan määrätä poistumaan luokkahuoneesta tai muusta tilasta, jossa opetusta annetaan, taikka koulun tilaisuudesta. Lisäksi työrauhan turvaamiseksi oppilaan oikeus osallistua opetukseen voidaan evätä enintään jäljellä olevan työpäivän ajaksi, jos on olemassa vaara, että toisen oppilaan tai muun henkilön turvallisuus kärsii oppilaan väkivaltaisen tai uhkaavan käyttäytymisen vuoksi taikka opetus tai siihen liittyvä toiminta vaikeutuu kohtuuttomasti oppilaan häiritsevän käyttäytymisen vuoksi.

Ennen oppilaan määräämistä jälki-istuntoon, kirjallisen varoituksen antamista oppilaalle ja oppilaan määräaikaista erottamista on yksilöitävä toimenpiteeseen johtava teko tai laiminlyönti, kuultava oppilasta ja hankittava muu tarpeellinen selvitys. Ennen kirjallisen varoituksen antamista ja määräaikaista erottamista on oppilaan huoltajalle varattava tilaisuus tulla kuulluksi.

Jälki-istunto, opiskelutilasta poistaminen tai osallistumisen epääminen jäljellä olevan työpäivän ajaksi kirjataan Wilman kurinpidollisiin toimenpiteisiin sekä ilmoitetaan niistä huoltajille puhelimitse tai Wilman viestillä tai Wilman tuntimerkintänä. Kirjallisesta varoituksesta tekee rehtori hallinnollisen päätöksen. Jos rikkomus on vakava tai jos oppilas jatkaa epäasiallista käyttäytymistä jälki-istunnon tai kirjallisen varoituksen saatuaan, oppilas voidaan erottaa enintään kolmeksi kuukaudeksi. Määräaikaisesta erottamisesta päättää kunnanhallituksen jaosto.

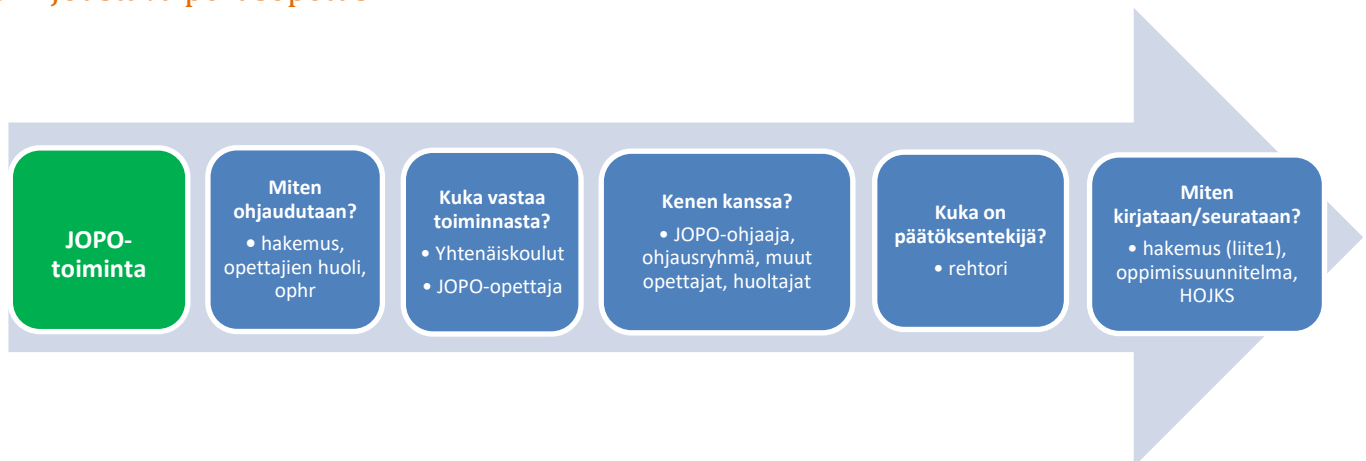
5.3. Opetuksen järjestämistapoja

5.3.1. Vuosiluokkiin sitomaton opiskelu

Vuosiluokkiin sitomatonta opetusta voidaan hyödyntää lahjakkuutta tukevana tai oppimiselle ja kasvamiselle aikaa antavana toimintatapana. Näin toteutetulla joustavalla järjestelyllä voidaan ennaltaehkäistä heikkoa oppimismotivaatiota sekä mahdollista myöhempää opintojen keskeyttämistä.

Yksittäiselle oppilaalle voidaan tarvittaessa tehdä oman opinto-ohjelman mukaan etenemistä koskeva ratkaisu hallintopäätöksenä myös perusopetuslain 18 §:n nojalla.

5.3.2. Joustava perusopetus

Joustavan perusopetuksen toiminta (JOPO) on suunnattu oppilaalle, joka hyötyy toiminnallisista ja työpainotteisista työskentelymuodoista. Toiminta on tarkoitettu sellaisille yleisopetuksen oppilaille, joilla esiintyy heikkoa koulumotivaatiota ja alisuoriutumista ja jotka hyötyvät tiiviistä oppimisympäristöstä. Poikkeuksellisesti toimintaan voidaan ottaa myös erityistä tukea saava oppilas, mikäli oppilas kykenee noudattamaan JOPO-toiminnassa käytettävää opetussuunnitelmaa ja järjestelyä voidaan kokonaisuutena pitää oppilaan edun mukaisena. JOPO-luokan oppilaan tulee olla motivoitunut parantamaan koulunkäyntiä sekä olla sitoutunut ja kykenevä toimimaan erilaisissa oppimisympäristöissä.

Luokan toiminta perustuu yleisopetuksen tavoitteille ja sisällöille. Opetussisällöt suunnitellaan arvosanan kahdeksan mukaisten hyvän osaamisen kriteereiden mukaisesti. Arvioinnissa käytetään monipuolisia ja joustavia menetelmiä. Osaamisen voi osoittaa työskentelemällä, suullisesti, projektituotoksin sekä kirjallisilla kokeilla. Tavoitteena on perusopetuksen oppimäärän suorittaminen, oppilaan opiskelumotivaation ja elämänhallinnan vahvistaminen sekä oppilaan jatko-opintoihin pääsemisen varmistaminen.

Opetuksesta vastaavat yhtenäiskoulut. Toiminta järjestetään luokka-asteittain pienluokkamuotoisesti, työpaikoilla ja muissa oppimisympäristöissä. JOPO-toiminnan lähtökohtana ovat toiminnalliset opiskelumenetelmät, työpaikkaoppimisjaksot, erilaiset leirit, retket ja mahdolliset yritysvierailut. Nämä erilaiset toimintatavat muodostavat nuorelle monipuolisen, kokonaisvaltaisen sekä eheyttävän kasvu- ja oppimisympäristön. Oppilasta varten asetetut tavoitteet, oppimisympäristöt sekä tukitoimet suunnitellaan ja toteutetaan siten, että ne huomioivat oppilaiden erilaiset tarpeet perusopetuksen tavoitteiden puitteissa.

Lukuvuoden aikana oppilaalla on kolmesta neljään työpaikkaoppimisjaksoa. Työpaikkaoppimisjakson (TPOP) kesto on 2-5 viikkoa. Työpäivän kesto on kuusi tuntia. Ennen TPOP-jakson alkua koulunkäynninohjaaja etsii yhdessä oppilaan kanssa työpaikan. Työpaikalla sovitaan kirjallisesti työjakson kestosta, sisällöstä ja vastuunjaosta. Myös huoltajia tiedotetaan työjakson kulusta ja käytänteistä. Koulunkäynninohjaaja seuraa aktiivisesti oppilaiden työpaikkaoppimisjaksoja ja tukee oppilaita tarvittaessa jakson suoriutumisessa. Työpaikkaoppimisjaksojen aikana oppilaan tavoitteena on saada onnistumisen kokemuksia, kehittää pitkäjännitteisyyttä, suorittaa eri oppiaineiden sisältöjä sekä selkeyttää omaa ammatinvalintaansa. TPOP -jakson lopussa koulunkäyntiohjaaja käy yhdessä oppilaan ja työnantajan kanssa arviointikeskustelun. Työpaikkajakson aikaiset oppimistehtävät arvioidaan erikseen.

JOPO-luokan opettaja tekee yhteistyötä aineenopettajien kanssa. Aineenopettajat laativat tarvittaessa kokeita tai muita JOPO-oppilaan oppimisen arviointiin käytettäviä menetelmiä ja arvioivat niitä. Tavoitteena on, että yhteistyössä eri aineiden opettajien kanssa suunnitellaan ainerajoja ylittäviä projekteja ja toiminnallisia oppimismenetelmiä. Luokan oppilaalla on valinnaisia oppiaineita neljä vuosiviikkotuntia koulun muiden valinnaisaineryhmien mukana. Kaksi vuosiviikkotuntia valinnaisista oppiaineista muodostuu luokan yhteisestä kotitalouden valinnaiskurssista.

Oppilas käy tutustumassa toisen asteen koulutustarjontaan ammatinvalinnan selkeyttämiseksi. 9. luokalla opinto-ohjaaja käy oppilaan kanssa keskustelun, jossa hänelle laaditaan hakusuunnitelma jatko-opintoihin. Keskustelussa on mukana myös JOPO-opettaja. Opinto-ohjaaja avustaa ja neuvoo tarvittaessa myös haun toteuttamisessa.

JOPO-luokkien ohjausryhmä koostuu luokan opettajista, koulunkäynninohjaajasta ja hallinnon edustajasta sekä tarvittaessa muista asiantuntijoista. Ohjausryhmän tavoitteena on kokoontua viikoittain. Ohjausryhmässä käydään läpi luokkien oppilasasioita, työpaikkaoppimisjaksoja sekä suunnitellaan luokkien toimintoja ja käytänteitä. Ohjausryhmässä pohditaan, minkälaista moniammatillista yhteistyötä on tarvetta järjestää, sovitaan vastuunjaosta sekä mietitään toiminnan kehittämistä.

Oppilaan kokonaisvaltaisen kasvun ja oppimisen tukemiseksi opettaja ja koulunkäynninohjaaja tekevät yhteistyötä kotien, kuraattorin ja nuorisotoimen kanssa. Yhdessä huoltajien kanssa tehtävät henkilökohtaiset oppimissuunnitelmat selkeyttävät yhteisiä tavoitteita ja sitouttavat huoltajia osaksi luokan toimintaa. Sosiaalisen kasvun ja elämänhallinnan tukemiseksi jokainen oppilas käy vähintään kerran lukuvuoden aikana kuraattorilla.

Oppilas valitaan luokalle oppilaan ja hänen huoltajiensa tekemän hakemuksen perusteella (liite6). Oppilasvalinta suoritetaan pääsääntöisesti keväällä, mutta luokalle vaihtamisesta voidaan päättää myös kesken lukuvuoden. Luokan vaihtamisesta päättää rehtori. JOPO-luokkavalintaa valmistellaan kunnallisessa ryhmässä koulujen välisenä yhteistyönä, minkä jälkeen osa hakijoista haastatellaan. Kunnalliseen ryhmään kuuluvat JOPO-opettaja sekä oppilashuollon edustajat molemmista yksiköistä. Valinnassa tarkastellaan mm. seuraavia asioita: oppilaan vaikeudet koulunkäynnissä (keskittyminen oppitunneilla, myöhästymiset, poissaolot, tehtävien laiminlyönti), koulumenestyksen heikkeneminen sekä riski jäädä ilman perusopetuksen päättötodistusta ja/tai toisen asteen koulutuspaiikkaa. Oppilaan tulee olla koulukuntoinen ja kykenevä toimimaan erilaisissa oppimisympäristöissä. Lisäksi hänellä tulee olla halu parantaa koulumenestystään. Haastattelujen jälkeen yhteenveto hakutilanteesta käydään läpi oppilashuoltoryhmässä. Tämän jälkeen

rehtori suorittaa oppilasvalinnan. Joustavan perusopetuksen oppilaalle laaditaan oppimissuunnitelma tai tarkistetaan hänelle jo aiemmin laadittua oppimissuunnitelmaa tai HOJKS:a.

5.3.3. Opetus erityisissä tilanteissa

Oppilaan opetuksen järjestäminen ja oppilaan tarvitsema tuki edellyttää erityistä pohdintaa esimerkiksi oppilaan sairastuessa vakavasti tai vaikeassa elämäntilanteessa. Perusopetusta voidaan tällöin järjestää muun muassa sairaalaopetuksena, koulukodissa, vastaanottokodissa tai -keskuksessa taikka vankilassa tai muussa rangaistuslaitoksessa annettavana opetuksena.

Sairaalan sijaintikunta on velvollinen järjestämään sairaalassa potilaana olevalle oppilaalle opetusta siinä määrin kuin se oppilaan terveys huomioon ottaen on mahdollista. Hoidosta vastaavan sairaalan sijaintikunta on velvollinen järjestämään myös muulle erikoissairaanhoidossa olevalle oppivelvolliselle oppilaalle opetusta ja tukea siinä määrin kuin se hänen terveytensä, pedagogiset erityistarpeensa ja erikoissairaanhoidon hoidolliset ja kuntoutukselliset toimenpiteet huomioon ottaen on perusteltua, jos opetuksen järjestäminen muutoin ei ole perusopetuslain tai muun lain mukaisista tukitoimista huolimatta oppilaan edun mukaista. Myös kunta, jossa on erikoissairaanhoidon muu toimintayksikkö, voi järjestää opetusta erikoissairaanhoidossa olevalle oppilaalle. Erikoissairaanhoidossa olevan oppilaan opetuksessa yhdistyvät oppimista ja koulunkäyntiä ylläpitävä sekä oppilaan hoitotavoitteita tukeva kokonaiskuntoutuksellinen tavoite. Oppilaan opetuksen järjestäjä ja sairaalan sijaintikunta sopivat ja järjestävät moniammatillisessa yhteistyössä siirtymisen kannalta välttämättömän tuen sairaalaopetukseen tai sieltä takaisin omaan kouluun siirtyvälle oppilaalle. Sairaalaopetuksessa voidaan hyödyntää myös etäyhteyksien kautta tapahtuvaa opetusta. Oppilaan kotikunta on velvollinen maksamaan kotikuntakorvauksen sairaalakoulussa olevista oppilaista.

Kodin ulkopuolelle sijoitettujen lasten opetuksesta vastaa se kunta, johon lapsi on sijoitettu. Lastensuojelulaitokseen sijoitetun oppilaan opetuksesta vastaa laitoksessa toimiva koulu, jos laitoksella on opetuksen järjestämislupa. Lastensuojelulain perusteella sijoitettujen oppilaiden kotikunnalle on säädetty velvollisuus maksaa kotikuntakorvaus. Oppivelvollisuusikäisten vankilaopetuksesta vastaa se kunta, jossa vankila sijaitsee.

Kunta voi osoittaa oppilaan lähikouluksi sopimuksen mukaisesti oman kunnan koulun sijasta myös toisen kunnan koulun, sellaisen yksityisen yhteisön tai säätiön ylläpitämän koulun, jolla on opetuksen järjestämislupa, tai valtion koulun.

5.4. Opetuksen ja kasvatuksen tavoitteita tukeva muu toiminta

5.4.1. Kouluruokailu

Kouluruokailun tehtävänä on oppilaiden terveen kasvun ja kehityksen, opiskelukyvyyn sekä ruokaosaamisen tukeminen. Kouluruokailun järjestämisessä otetaan huomioon ruokailun terveydellinen, sosiaalinen ja kulttuurinen merkitys.

Kempeleen kouluissa lapsille ja nuorille tarjotaan terveellisiä ateriakokonaisuuksia. Kouluissa nautittu ateria edistää osaltaan lasten ja nuorten tervettä kasvua ja kehitystä. Maksuttomaan koululounaaseen sisältyy pääruoka lisukkeineen. Ruoka on pääsääntöisesti suomalaista perusruokaa, joka valmistetaan lähellä tuotetuista kotimaisista raaka-aineista. Koulujen ruokalistassa huomioidaan juhlapyhät ja pyritään tukemaan koulujen toimintaa eri teemaviikkojen muodoissa.

Opetushenkilöstö huolehtii ruokailun yhteydessä annettavasta ohjauksesta ja kasvatuksesta yhdessä koulun muiden aikuisten kanssa. Koululaisia ohjataan oikeanlaiseen ravitsemukseen. Kouluruokailu on myös hyvien ruokailutapojen omaksumista sekä toisten huomioonottamista. Oppilaita kannustetaan osallistumaan kouluruokailun ja etenkin ruokailuhetkien suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin. Kouluruokailun tavoitteista ja järjestämisestä keskustellaan kotien kanssa ja yhdessä tuetaan oppilaiden kehitystä. Kouluruokailuun osallistumista sekä ruoan ja ruokailutilanteen laatua seurataan ja arvioidaan säännöllisesti.

Mikäli oppilaalla on yksilöllisiä ravitsemukseen sekä terveyden tai sairauden hoitoon liittyviä tarpeita, tulee oppilaan, huoltajan, ruokailusta vastaavan henkilöstön ja kouluterveydenhuollon sopia yhdessä ruokailuun liittyvistä tukitoimista ja seurannasta.

5.4.2. Koulumatkat ja koulukuljetukset

Oppilaita kannustetaan kulkemaan koulumatkat terveyttä ja kuntoa edistävällä tavalla. Heitä opastetaan sekä itsenäisesti että koulukuljetuksin liikuttaessa huolehtimaan omasta ja muiden turvallisuudesta ja käyttäytymään matkaa tehdessään hyvin.

Koulukuljetuksen odotusaikojen valvonnasta ja ohjatusta toiminnasta sekä matkojen aikaisesta turvallisuudesta huolehditaan sopimalla menettelytavoista ja vastuuhenkilöistä. Niistä sekä kuljetusjärjestelyistä tiedotetaan oppilaille ja huoltajille kunnallisen koulukuljetusoppaan kautta. Koulu ilmoittaa tietoonsa tulleesta, koulumatkalla tapahtuneesta kiusaamisesta, väkivallasta tai häirinnästä tekoihin syyllistyneiden sekä niiden kohteina olleiden oppilaiden huoltajille ja tarvittaessa tukea huoltajia asian selvittämisessä

5.4.3. Kerhotoiminta

Kerhotoiminta on oppitunnin ulkopuolista toimintaa, jonka lähtökohtana ovat koulun kasvatukselliset, opetukselliset ja ohjaukselliset tavoitteet.

Kerhotyötä toteutetaan ja kehitetään yhteistyössä seurojen, järjestöjen, seurakunnan ja kirjaston kanssa ottaen huomioon kokonaiskoulupäivärakenne. Yhteistyö ulkopuolisten toimijoiden kanssa päätetään yksiköissä lukuvuosittain.

Oppilaiden toiveita kuullaan ja toteutetaan mahdollisuuksien mukaan.

5.5. Kempeleen perusopetuksen koulupäivän rakenne

Kempeleen koulussa koulupäivän rakenne tukee oppilaan itsetunnon vahvistumista sekä kiireetöntä ja ystävällistä oppimisympäristöä. Koulupäivä muodostuu muutamasta pidemmästä opiskelujaksosta ja muutamasta pidemmästä tauosta.

6. OPPIMISEN ARVIOINTI

OPPIMISEN ARVIOINNIN PAINOPISTEET KEMPELEESSÄ

- Arviointi on **KANNUSTAVAA** ja **OPPIMISTA EDISTÄVÄÄ**
 - Arvioinnilla ohjataan ja kannustetaan oppilasta sekä edistetään oppilaan oppimaan oppimisen tietoisuutta ja taitoja
- Arviointi on **JATKUVAA JA OIKEA-AIKAISTA**
 - Arjessa on tilaa oppimisen ja opintojen edistymisen pohdintaan
 - Tavoitteet ja arviointikriteerit jokaisen jakson alkaessa näkyvillä ja tiedossa oppilaalla, opettajalla ja vanhemmilla
- Arviointi on **MONIPUOLISTA**
 - Oppimisen arviointi koostuu itsearvioinnista, vertaisarvioinnista, opettajan palautteesta ja ohjauksesta sekä oppilaan osaamisen monipuolisista näytöistä
 - Oppilaan todistukseen tuleva arviointi koostuu oppilaan osaamisen monipuolisista näytöistä
- Arviointi on **VUOROVAIKUTTEISTA**
 - Opettaja/ opettajat, oppilas/ oppilaat sekä huoltaja/ huoltajat

- Oppilas osallistetaan itsearviointiin ja vertaisarviointiin
- Arviointi on **OIKEUDENMUKAISTA**
 - Oppilaita ja heidän suorituksiaan ei verrata toisiinsa eikä arviointi kohdistu oppilaiden persoonaan, temperamenttiin tai muihin henkilökohtaisiin ominaisuuksiin.
 - Oppimisen, työskentelyn ja käyttäytymisen arvioinnin sekä palautteen antaminen oppilaille perustuu opetussuunnitelman tavoitteisiin.
 - Todistusten antamiseen liittyvässä oppilaan osaamisen arvioinnissa käytetään opetussuunnitelman perusteissa määriteltyjä arviointikriteereitä. Arviointikriteerit on laadittu 6. ja 7. luokan nivelvaiheeseen sekä päättöarviointiin.
- Arviointia **HYÖDYNNETÄÄN OPETUKSEN ja MUUN KOULUTYÖN** suunnittelussa

6.1 Arvioinnin tehtävät ja oppimista tukeva arviointikulttuuri

Arvioinnin tehtävänä on ohjata ja kannustaa opiskelua sekä kehittää oppilaan edellytyksiä itsearviointiin. Suuri osa arvioinnista on opettajien ja oppilaiden välistä vuorovaikutusta. Oppilaita ohjataan havainnoimaan omaa ja yhteistä työskentelyä ja antamaan rakentavaa palautetta toisilleen ja opettajille. Tämä luo edellytyksiä myös oppilaiden vertaisarvioinnin taitojen kehittymiselle perusopetuksen aikana. Oppilaan oppimista, työskentelyä ja käyttäytymistä tulee arvioida monipuolisesti. Painopiste on oppimista edistävässä arvioinnissa. Oppilaan opintojen edistymisestä sekä oppilaan työskentelystä ja käyttäytymisestä annetaan riittävän usein tietoa oppilaalle itselleen ja huoltajalle. Huoltajien kanssa keskustellaan koulutyön tavoitteista ja koulun arviointikäytännöistä. Oppilaalla ja huoltajalla on oikeus saada tietoa arviointiperusteista ja niiden soveltamisesta oppilaan arviointiin. Tukea tarvitsevien oppilaiden huoltajien kanssa tehtävä yhteistyö on erityisen tärkeää.

Arviointi luo perustaa opetuksen eriyttämiselle ja auttaa oppilaiden mahdollisten tuen tarpeiden tunnistamisessa. Oppilaan kokonaistilannetta tulee tarkastella riittävän ajoissa. Oppilaalla on oikeus saada tarvitsemaansa tukiovetusta, osa-aikaista erityisopetusta, ohjausta ja muuta tukea tilanteessa, jossa hän sairauden, oppimisvaikeuksien, vaikeasta elämäntilanteesta johtuvien poissaolojen tai muun syyn vuoksi on jäänyt tai on vaarassa jäädä jälkeen opinnoissaan.

6.2 Arvioinnin luonne ja yleiset periaatteet

Perusopetuksessa oppimisen arviointi jaetaan arviointiin opintojen aikana sekä päättöarviointiin. Luotettava arviointi edellyttää monipuolista havainnointia ja dokumentointia. Opintojen aikainen arviointi on kaikilla vuosiluokilla pääosin oppimisen ohjaamista palautteen avulla.

Opettajan antaman, oppimisprosessia näkyväksi tekevän ja oppimista edistävän palautteen tulee auttaa oppilaita hahmottamaan ja ymmärtämään

- mitä heidän on tarkoitus oppia
- mitä he ovat jo oppineet
- miten he voivat edistää omaa oppimistaan ja parantaa suoriutumistaan.

Opintojen aikainen arviointi sisältää myös oppimisprosessin jälkeen tehtävää, oppilaiden osaamisen summatiivista arviointia, jonka tulokset välitetään oppilaille todistuksissa tai arviointitiedotteissa. Lukuvuoden päätteeksi tehtävä arviointi on kokonaisarvio oppilaan koko lukuvuoden edistymisestä ja suoriutumisesta. Oppimisen, työskentelyn ja käyttäytymisen arvioinnin sekä palautteen antamisen oppilaille tulee aina perustua opetussuunnitelman perusteissa asetettuihin ja paikallisessa opetussuunnitelmassa tarkennettuihin tavoitteisiin. Oppilaita ja heidän suorituksiaan ei verrata toisiinsa eikä arviointi kohdistu oppilaiden persoonaan, temperamenttiin tai muihin henkilökohtaisiin ominaisuuksiin. Opettajat huolehtivat, että tavoitteet ja arviointiperusteet ovat oppilaiden tiedossa. Tavoitteiden pohtiminen ja oman oppimisen edistymisen tarkastelu suhteessa tavoitteisiin on tärkeä osa myös oppilaan itsearviointitaitojen kehittämistä. Todistusten antamiseen liittyvässä oppilaan osaamisen arvioinnissa käytetään opetussuunnitelman perusteissa määriteltyjä, tavoitteista johdettuja arviointikriteereitä. Arviointikriteerit on laadittu 6. ja 7. luokan nivelvaiheeseen sekä päättöarviointiin tukemaan opettajien työtä ja yhtenäistämään arviointia. Kriteerit eivät ole oppilaille asetettuja tavoitteita, vaan ne määrittelevät hyvää osaamista kuvaavaan sanalliseen arvioon tai arvosanaan 8 vaadittavan tason.

Jos erityisen tuen päätöksessä päätetään, että oppilas opiskelee oppiaineen yleisen oppimäärän mukaisesti, oppilaan suorituksia arvioidaan suhteessa yleisen oppimäärän tavoitteisiin edellä mainittuja arviointikriteerejä

käyttäen. Yksilöllistetyt oppimäärän mukaan yhdessä tai useammassa oppiaineessa opiskelevien oppilaiden suorituksia arvioidaan näissä oppiaineissa suhteessa henkilökohtaisessa opetuksen järjestämistä koskevassa suunnitelmassa määriteltyihin, hänelle yksilöllisesti asetettuihin tavoitteisiin eikä osaamisen tason määrittelyssä käytetä edellä mainittuja arviointikriteerejä.

Toiminta-alueittain tai pidennetyn oppivelvollisuuden mukaisessa opetuksessa käytetään sanallista arviointia. Yksilöllistettyjen oppimäärien arvioinnissa käytetään sanallista tai numeroarviointia tai niiden yhdistelmää. Sanallista arviointia voidaan käyttää päättöarviointia lukuun ottamatta myös niiden oppilaiden arvioinnissa, joiden äidinkieli on muu kuin opetuksessa käytettävä kieli.

Arviointikäytännöt ja palautteen antaminen tulee suunnitella ja toteuttaa oppilaiden ikäkauden ja edellytysten mukaisesti. Palautetta annettaessa kiinnitetään huomiota oppilaiden onnistumisiin ja oppimisen edistymiseen suhteessa aiempaan osaamiseen. Opettaja kokoaa tietoa oppilaiden edistymisestä oppimisen eri osa-alueilla ja erilaisissa oppimistilanteissa. Tällöin on tärkeää ottaa huomioon oppilaiden erilaiset tavat oppia ja työskennellä sekä huolehtia siitä, ettei edistymisen ja osaamisen osoittamiselle ole esteitä.

Erilaisissa arviointi- ja näyttötilanteissa varmistetaan, että kukin oppilas ymmärtää tehtäväksiannon ja saa riittävästi aikaa tehtävän suorittamiseen. Lisäksi huolehditaan mahdollisuuksista hyödyntää tarvittaessa tietoja viestintäteknologiaa ja antaa suullisia näyttöjä. Myös oppilaiden mahdollisesti tarvitsemien apuvälineiden saatavuudesta sekä tarvittavista avustajapalveluista huolehditaan. Lievätkin oppimisvaikeudet ja oppilaiden mahdollisesti puutteellinen suomen kielen taito tulee ottaa huomioon arviointi- ja näyttötilanteita suunniteltaessa ja toteutettaessa. Samoin otetaan huomioon oppilaiden opiskelua varten mahdollisesti määritellyt opetuksen erityiset painoalueet.

Maahanmuuttajataustaisen ja vieraskielisen oppilaan arviointi

Maahanmuuttajataustaisen ja vieraskielisten oppilaiden arvioinnissa otetaan huomioon kunkin oppilaan kielitaito sekä kehittyvä suomen kielen taito. Jotta oppilas voi osoittaa edistymistään ja osaamistaan mahdollisista suomen kielen puutteista huolimatta, arvioinnissa kiinnitetään erityistä huomiota oppilaan tilanteeseen sovitettuihin, monipuolisiin ja joustaviin arviointitapoihin. Nivelvaiheissa sekä päättöarvioinnissa arviointi tehdään suhteessa kunkin oppiaineen oppimäärän tavoitteisiin ja hyvän osaamisen / päättöarvioinnin kriteereihin.

Itsearviointi

Perusopetuksen yhtenä tehtävänä on kehittää oppilaan edellytyksiä itsearviointiin. Itsearvioinnin tarkoituksena on, että oppilaan itsetunto ja myönteinen minäkuva oppijana sekä osallisuuden tunne vahvistuvat. Lähtökohtana itsearvioinnissa on koululaiseksi kasvaminen ja siinä kehittyminen. Itsearviointitaitojen kehittymisen myötä oppilas oppii myös tiedostamaan omaa edistymistään ja oppimiselle asetettuja tavoitteita sekä asettamaan itse opiskelulle tavoitteita ja säätämään oppimisprosessiaan. Itsearviointi on luonteva osa jokapäiväistä koulutyötä. Opetuksessa kehitetään oppilaiden edellytyksiä itsearviointiin antamalla tilaa oppimisen ja opintojen edistymisen pohdintaan ja kehittämällä itsearviointitaitoja. Oppilaita ohjataan niin yksilöinä kuin ryhmänä havainnoimaan oppimistaan ja sen edistymistä sekä niihin vaikuttavia tekijöitä. Tarkoitus on, että opettajat auttavat oppilaita ymmärtämään tavoitteet ja etsimään niiden saavuttamiseksi parhaita toimintatapoja.

Alemmilla vuosiluokilla itsearviointitaitoja kehitetään auttamalla oppilaita tunnistamaan onnistumisiaan ja vahvuuksiaan koulutyössä sekä tulemaan tietoisiksi työlle soveltavista tavoitteista. Opetusryhmän yhteistä arviointikeskustelua käytetään paljon, annetaan myönteistä palautetta ja osoitetaan, miten monenlaisin tavoin jokainen voi onnistua työssään.

Ylemmällä luokilla huomion kiinnittäminen onnistumisiin ja vahvuuksiin on edelleen tärkeää, mutta oman oppimisen ja opintojen edistymisen tarkastelu voi olla analyttisempää. Se ohjaa oppilaita toimimaan yhä itseohjautuvammin. Myös tällöin opettajien on tärkeä kehittää oppilaiden keskinäistä arviointikeskustelua eli vertaisarviointia osana ryhmän työskentelyä. Näin oppilailla on mahdollisuus oppia antamaan ja saamaan rakentavaa palautetta. Itsearvioinnin ja vertaisarvioinnin avulla jokainen oppilas voi tulla tietoisiksi edistymisestään ja ymmärtää, miten itse voi vaikuttaa oppimiseensa ja koulutyössä onnistumiseen. Eri oppiaineiden itsearviointi tapahtuu aineen opiskelun yhteydessä lukuvuoden aikana sekä arviointikeskusteluissa. Itsearvioinnin menetelminä ovat mm. arviointikeskustelu, arviointilomakkeet, portfolio, ryhmäarvioinnit, oppimispäiväkirjat, oppilaan vapaamuotoiset itsearviointikirjoitukset ja kehittämiskeskustelut, joihin voivat oppilaan ja opettajan lisäksi osallistua myös huoltajat.

6.3 Arvioinnin kohteet

Oppiminen

Oppimisen arviointi sisältää opinnoissa edistymisen ja osaamisen tason arviointia sekä palautteen antamista niistä. Osaamisen tasolla tarkoitetaan oppilaan eri tavoin osoittamaa osaamista suhteessa asetettuihin tavoitteisiin ja arvioituna oppilaan suoritusten perusteella. Tiedollisen ja taidollisen osaamisen tason arvioinnissa hyödynnetään valtakunnallisesti määriteltyjä arviointikriteerejä.

Työskentely

Opetuksessa tuetaan oppilaiden itsenäisen ja yhdessä työskentelyn taitoja. Työskentelytaitoihin sisältyvät myös taito suunnitella, säädellä ja arvioida omaa työtään, taito toimia vastuullisesti ja parhaansa yrittäen sekä taito toimia rakentavassa vuorovaikutuksessa.

Työskentelytaitoja harjoitellaan eri oppiaineissa, monialaisissa oppimiskokonaisuuksissa ja koulun muussa toiminnassa. Opettajat ohjaavat oppilaita sekä yksilöinä että ryhmänä suunnittelemaan työtään ja käyttämään oppimista edistäviä työskentelytapoja. Oppilaita ohjataan myös tarkastelemaan suunnitelmien toteutumista sekä arvioimaan työskentelyn onnistumista ja siihen vaikuttaneita tekijöitä.

Työskentelyn arviointi on osa oppiaineissa tehtävää arviointia ja arvosanan muodostamista. Arviointi perustuu oppiaineiden ja monialaisten oppimiskokonaisuuksien tavoitteiden sisältämiin työskentelyn tavoitteisiin. Työskentelyä koskeva monipuolinen palaute kaikissa opiskelutilanteissa edistää oppilaiden mahdollisuuksia tarkastella omaa työskentelyään ja kehittyä työskentelytaidoissa.

Käyttäytyminen

Oppilaita ohjataan ottamaan huomioon muut ihmiset ja ympäristö sekä noudattamaan yhteisesti sovittuja toimintatapoja ja sääntöjä. Heille opetetaan koulun erilaisissa vuorovaikutustilanteissa asiallista, tilannetietoista käyttäytymistä ja hyviä tapoja. Käyttäytymisen tavoitteet perustuvat koulun kasvatustavoitteisiin, yhteisön toimintakulttuuria määrittäviin linjauksiin ja järjestyssääntöihin. Käyttäytymisen arvioinnissa erityisen tärkeä on huolehtia, että arviointi ei kohdistu oppilaan persoonaan, temperamenttiin eikä muihin henkilökohtaisiin ominaisuuksiin. Käyttäytyminen arvioidaan todistuksissa omana kokonaisuutena, eikä se vaikuta oppiaineesta saatavaan arvosanaan tai sanalliseen arvioon. Päättö- ja erotodistukseen käyttäytymisen arviota ei merkitä.

6.4 Opintojen aikainen arviointi

Arviointi lukuvuoden aikana ja päättyessä

Pääosa opintojen aikaisesta arvioinnista on luonteeltaan formatiivista. Tällöin arviointi ja siihen perustuva palautteen antaminen toteutetaan lukuvuoden aikana osana päivittäistä opetusta ja työskentelyä. Se edellyttää opettajilta oppimisprosessiin liittyvää havainnointia ja vuorovaikutusta oppilaiden kanssa. Opintojen aikaisessa arvioinnissa tärkeätä on myös oppilaiden toimijuutta kehittävä vertaisarviointi ja itsearviointi. Opettajan tehtävänä on luoda tilanteita, joissa yhdessä pohtien annetaan ja saadaan oppimista edistävää ja motivoivaa palautetta. Formattiivisen arvioinnin apuvälineenä hyödynnetään Kempeleen koululaisen taloa sekä Wilman formatiivisen arvioinnin pohjia.

Lisäksi 7.- 9. luokilla käydään oppilaan kanssa vuorovaikutteinen keskustelu ”kurkkaamalla yhdessä oppilaan kanssa numeron taakse” ennen lukuvuosiarviointia ja tarvittaessa ennen väliarviointia.

Keskustelussa käydään oppilaan kanssa ainekohtaisesti yhdessä lävitse arvosanan muodostuminen. Keskustelun pohjana toimivat oppilaan itsearviointi ja oppilaan monipuoliset näytöt.

Laaja-alaisen osaamisen taidot ja niiden arviointi

Laaja-alainen osaaminen arvioidaan osana oppiaineita perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden mukaisesti. Kempeleen kunnassa laaja-alaisen osaamisen painotuksiksi on valittu ajattelu ja oppimaan oppiminen sekä itsestä huolehtiminen ja arjen taidot. Laaja-alainen osaaminen on jaettu vuosiluokkakohtaisiksi päätavoitteiksi ja sisällöiksi, joita opettaja ohjaa kasvun ja oppimisen keskustelussa. Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet kuuluvat oppiaineen sisällä tapahtuvaan arviointiin.

Monialaiset oppimiskokonaisuudet ja niiden arviointi

Monialaiset oppimiskokonaisuudet ovat osa oppiaineiden osaamisen arviointia. Kokonaisuuksissa arvioidaan sitä, miten oppilas saavuttaa laaja-alaisen osaamisen sekä mukana olevien oppiaineiden tavoitteita.

Kokonaisuutta suunniteltaessa sovitaan siitä, millaisia arvioinninmuotoja käytetään.

Kasvun ja oppimisen keskustelu

Kempeleen kunnassa 1.-6. luokilla käydään kasvun ja oppimisen keskustelut syys-helmikuun aikana. Erillistä välitodistusta ei anneta. Huoltajan ja oppilaan kanssa käytävässä keskustelussa käydään läpi Kempeleen koululaisen talon perusteella arviointia laaja-alaisen osaamisen taidoissa ja työskentelytaidoissa. 5-6 luokilla voidaan hyödyntää myös Kempeleen koululaisen talosta johdettua Wilman formatiivisen arvioinnin materiaalia. Ennen kasvun ja oppimisen keskustelua opettaja ottaa yhteyttä koteihin ja sopii keskusteluajan. Huoltajat valmistautuvat etukäteen keskusteluun täyttämällä Wilmassa kodin kaavakkeen (liite1) Keskustelussa kirjataan Wilman lomakkeelle (liite 2) oppilaan vahvuus tai vahvuuksia oppiaineissa sekä oppilaan tavoite tai tavoitteita käyttäytymisessä, työskentelyssä ja/tai hyvinvoinnissa.

Kasvun ja oppimisen keskustelu toteutetaan myös 8. luokalla tammi-maaliskuussa.

Ennen kasvun ja oppimisen keskustelua opettaja ottaa yhteyttä koteihin ja sopii keskusteluajan. Huoltajat valmistautuvat etukäteen keskusteluun täyttämällä Wilmassa kodin kaavakkeen (liite 1).

Lukuvuoden aikana oppilas on itsearvioinut omaa opiskeluaan eri oppiaineissa myös Wilman formatiivisen arvioinnin työkaluilla. Kasvun ja oppimisen keskustelua varten oppilas täyttää oman osuutensa Wilmassa (liite3). Keskustelussa kirjataan Wilman lomakkeelle (liite 2) oppilaan vahvuus tai vahvuuksia oppiaineissa sekä oppilaan tavoite tai tavoitteita käyttäytymisessä, työskentelyssä ja/tai hyvinvoinnissa.

Keskustelu on kasvatuksellinen vuorovaikutustilanne, jossa myös oppilaalla on mahdollisuus osallistua opiskelua ja oppimistaan koskevaan arviointiin, suunnitteluun ja tavoitteenasetteluun.

Tärkeää on, että oppilas saa itse kertoa keskustelun aikana koulunkäynnistään ja siihen liittyvistä asioista. Huoltajille on annettava mahdollisuus tuoda esille kodin näkökannat ja tarvittaessa rohkaista heitä kysymysten esittämiseen.

Oppiaineiden sanallinen arviointi

Arviointi perustuu oppilaan edistymiseen opetussuunnitelman tavoitteisiin nähden. Oppimista edistävä palaute on luonteeltaan laadullista ja kuvailevaa, oppimisen solmukohtia analysoivaa ja ratkovaa vuorovaikutusta. Se ottaa huomioon oppilaiden erilaiset tavat oppia ja työskennellä. Oppilaita ohjataan palautteen avulla tiedostamaan edistymisensä ja jäsentämään oman oppimisensa eri vaiheita sekä löytämään erilaisia keinoja tavoitteisiin pääsemiseksi. Palaute auttaa oppilaita vähitellen ohjaamaan omaa oppimistaan, asettamaan itselleen tavoitteita ja käyttämään onnistumista parantavia oppimisstrategioita. Sanallisessa arvioinnissa käytetään neliportaista asteikkoa:

Tavoitteet ovat vielä saavuttamatta

Oppilaalla on ollut vaikeuksia saavuttaa arvioitavan asian tavoitteita tukitoimista huolimatta.

Työskentely vaatii vielä paljon harjoitusta eikä onnistu ilman runsasta ohjausta ja tukea.

Oppilas on saanut erilaisia tukitoimia (esim. tukiopetus, erityisopetus, eriyttävä opetus ja materiaali) ja vaikeuksista on keskusteltu huoltajien kanssa. Jos oppilas on edistynyt hitaasti useissa arvioitavissa osa-alueissa, niin luokan kertaaminen tai oppiaineen yksilöllistäminen voi olla tarpeellista.

Olet saavuttanut tavoitteet kohtalaisesti tai osittain

Oppilas on saavuttanut arvioitavan asian tavoitteet osittain, mutta työskentely vaatii vielä ohjausta ja tukea.

Olet saavuttanut tavoitteet hyvin

Oppilas on saavuttanut arvioitavan asian keskeiset tavoitteet. Oppilas pystyy työskentelemään itsenäisesti ja osittain soveltamaan oppimaansa.

Olet saavuttanut tavoitteet kiitettävästi

Oppilas on saavuttanut arvioitavan asian tavoitteet. Oppilas pystyy vaatimaan opitun soveltamiseen.

Niillä luokka-asteilla, joilla toteutetaan sanallista arviointia, myös oppilaiden näytöt arvioidaan sanallisia kriteereitä käyttäen.

Oppiaineiden arviointia voidaan täydentää sanallisin lausein. Sanallisissa lauseissa voidaan hyödyntää lausepankkia.

Oppiaineiden numeroarvioinnin yleiset kriteerit

ARVOSANA	PERUSTE
----------	---------

10 (erinomainen)	• hallitsee erinomaisesti oppiaineessa tai aihepiirissä ops:ssa edellytetyn tieto- ja taitotason • omaa erittäin hyvät valmiudet itsenäiseen työskentelyyn ja erilaisiinryhmätyömuotoihin • kykenee kriittiseen ajatteluun ja itsenäiseen ongelmanratkaisuun • hallitsee erinomaisesti oppiaineen tai aihepiirin vaatimat työtavat • pystyy loistavasti soveltamaan oppimaansa • osoittaa erityistä kiinnostusta oppiainetta tai aihepiiriä kohtaan
9 (kiitettävä)	• hallitsee sujuvasti ja keskimääräistä paremmin oppiaineessa tai aihepiirissä ops:ssa edellytetyn tieto- ja taitotason • omaa hyvät valmiudet itsenäiseen työskentelyyn ja erilaisiin ryhmätyömuotoihin • kykenee itsenäiseen ongelmanratkaisuun • hallitsee sujuvasti oppiaineen tai aihepiirin vaatimat työtavat • pystyy sujuvasti soveltamaan oppimaansa • osoittaa erityistä kiinnostusta oppiainetta tai aihepiiriä kohtaan
8 (hyvä)	• osaa oppiaineessa tai aihepiirissä ops:ssa edellytetyn tieto- ja taitotason • omaa valmiudet itsenäiseen työskentelyyn ja erilaisiin ryhmätyömuotoihin • kykenee ongelmanratkaisuun • osaa oppiaineen tai aihepiirin vaatimia työtapoja • pystyy osittain soveltamaan oppimaansa • osoittaa kiinnostusta oppiainetta tai aihepiiriä kohtaan
7 (tydyttävä)	• osoittaa kykenevänsä hallitsemaan osan oppiaineessa ops:ssa edellytetyn tieto- ja taitotason • pystyy osin itsenäiseen työskentelyyn ja kykenee osallistumaan joihinkin ryhmätyömuotoihin • kykenee kohtuullisesti ongelmanratkaisuun • työskentely vaatii ohjausta • pystyy joissakin tilanteissa soveltamaan oppimaansa
6 (kohtalainen)	• pystyy saavuttamaan osan oppiaineessa ops:ssa edellytetystä tieto- ja taitotasosta • pystyy autettuna itsenäiseen työskentelyyn, mutta kykenee osallistumaan joihinkin ryhmätyömuotoihin • työskentely vaatii paljon ohjausta ja tukea
5 (välttävä)	• huomattavia vaikeuksia pystyä saavuttamaan osaakaan oppiaineessa ops:ssa edellytetystä tieto- ja taitotasosta • pystyy autettuna osallistumaan joihinkin ryhmätyömuotoihin • työskentely vaatii vielä paljon harjoitusta, eikä onnistu ilman jatkuvaa ohjausta ja tukea
4 (hylätty)	• ei kykene saavuttamaan oppiaineessa tai aihepiirissä vaatimatontakaan ops:ssa edellytettyä tieto- ja taitotasoa • ei selviydy asetetuista tavoitteista, koska oppimistaidoissa on vielä runsaasti opettelemista

Oppilas voi saada arvosanan 5,6,7,8,9 tai 10 vaikka hän ei ole saavuttanut kaikkia kyseisen arvosanan tavoitteita, jos hän ylittää tavoitteet jossakin muussa arvosanan edellyttämässä tavoitteessa. Toiset vahvuudet voivat kompensoida muiden osa-alueiden puutteita.

Käyttäytymisen sanallisen arvioinnin kriteerit

Käyttäytymisen arviointi kohdistuu siihen, miten oppilas ottaa huomioon muut ihmiset ja ympäristön sekä noudattaa sääntöjä. Oppilaan käyttäytymistä arvioivat kaikki oppilasta opettavat opettajat. Arviointi perustuu oppilaan edistymiseen arviointikohteiden tavoitteisiin nähden. Tavoitteita ovat: noudatetaan sovittuja sääntöjä, sinulla on hyvät käytöstavat, annat työrauhan, tulet toimeen kaikkien kanssa ja osaat ottaa toiset huomioon. Käyttäytymisen sanallisessa arvioinnissa käytetään neliportaista asteikkoa.

Tavoitteet ovat vielä saavuttamatta

Käyttäytyminen vaatii runsaasti ohjausta ja tukea. Oppilas rikkoo toistuvasti sovittuja sääntöjä ja ohjeita. Hän saattaa lietsoa asenteillaan ja teoillaan kielteistä ilmapiiriä.

Olet saavuttanut tavoitteet kohtalaisesti tai osittain

Oppilas on osittain saavuttanut tavoitteet arvioitavassa asiassa. Käyttäytyminen vaatii usein ohjausta ja tukea. Oppilas noudattaa sovittuja sääntöjä ja ohjeita vaihtelevasti.

Olet saavuttanut tavoitteet hyvin

Oppilas on saavuttanut tavoitteet arvioitavassa asiassa. Oppilas käyttäytyy yleensä asiallisesti.

Oppilas noudattaa sovittuja sääntöjä ja ohjeita itsenäisesti.

Olet saavuttanut tavoitteet kiitettävästi

Oppilas on saavuttanut arvioitavan asian tavoitteet. Oppilas käyttäytyy esimerkillisesti.

Oppilaan käyttäytyminen on luontevaa.

Käyttäytymisen numeroarvioinnin kriteerit

Käyttäytymisen arviointi kohdistuu siihen, miten oppilas ottaa huomioon muut ihmiset ja ympäristön sekä noudattaa sääntöjä. Käyttäytymisen arvioinnissa erityisen tärkeä on huolehtia, että arviointi ei kohdistu oppilaan persoonaan, temperamenttiin eikä muihin henkilökohtaisiin ominaisuuksiin. Käyttäytyminen arvioidaan todistuksissa omana kokonaisuutena, eikä se vaikuta oppiaineesta saatavaan arvosanaan tai sanalliseen arvioon. Päättö- ja erotodistukseen käyttäytymisen arviota ei merkitä.

Oppilaan käyttäytymistä arvioivat kaikki oppilasta opettavat opettajat. Luokanohjaaja voi raja- ja poikkeustapauksissa päättää annettavan arvosanan. Opetussuunnitelmassa tulee asettaa tavoitteet oppilaan käyttäytymiselle. Käyttäytymisen arvioinnissa otetaan huomioon koulun kasvatukselle asetetut tavoitteet.

ARVOSANA	PERUSTE
10 (erinomainen)	- on esimerkillinen käytöksessään - ottaa huomioon muut ihmiset ja ympäristön sekä toimii itse positiivisena esimerkkinä muille - toimii luotettavasti, oikeudenmukaisesti ja vastuullisesti - toimii rakentavasti ryhmän parhaaksi
9 (kiitettävä)	- käyttäytyy hyvin - ottaa huomioon muut ihmiset ja ympäristön - toimii luotettavasti, oikeudenmukaisesti ja vastuullisesti
8 (hyvä)	- käyttäytyy yleensä asiallisesti - ottaa yleensä huomioon muut ihmiset ja ympäristön - noudattaa koulun sääntöjä - suhtautuu vastuullisesti yhteiseen omaisuuteen - on yhteistyökykyinen
7 (tydyttävä)	- käyttäytymisessä on huomautettavaa - sääntöjen noudattaminen vaihtelee

6 (kohtalainen)	• suhtautuu välinpitämättömästi koulunkäyntiin ja kouluyhteisöön • rikkoo toistuvasti sovittuja sääntöjä • toimii epäluotettavasti • luo asenteillaan ja teoillaan kielteistä ilmapiiriä
5 (välttävä)	• käyttäytyminen erittäin törkeää ja välinpitämätöntä
4 (heikko)	• käyttäytyminen normaaliin kouluyhteisöön täysin sopimatonta

Arviointi luokka-asteittain

luokka	SYYSLUKUKAUSI VÄLIARVIOINTI	KEVÄTLUKUKAUSI LUKUVUOSIARVIOINTI
1.	Opintojen aikainen jatkuva arviointi - itse- ja vertaisarviointi (Kempeleen koululaisen talo 1-2 lk) - opettajan palaute ja ohjaus Kasvun- ja oppimisen keskustelu - syys- helmikuussa - pohjautuu Kempeleen koululaisen taloon - kodin kaavake (liite 1) / huoltajat täyttävät Wilmassa - opettajan kaavake(liite 2) / opettaja täyttää keskustelun yhteydessä Wilmassa - oppilaille, joille tehdään HOJKS, kirjataan tavoitteet keskustelussa Wilman HOJKS-lomakkeelle - tehostetun tuen oppilaille, joille tehdään oppimissuunnitelma, kirjataan tavoitteet Wilman oppimissuunnitelma-lomakkeelle	Opintojen aikainen jatkuva arviointi - itse- ja vertaisarviointi (Kempeleen koululaisen talo 1-2 lk) - opettajan palaute ja ohjaus Lukuvuositodistus (liite 4a) - Oppiaineet AI ja MA arvioidaan rastittamalla neliportaisella asteikolla osa-alueet Mahdollisuus myös sanalliseen arviointiin. - Taito- ja taideaineet: -> kirjataan 1- 3 vahvuutta - Lisäksi olet saanut opetusta seuraavissa oppiaineissa: YM,UE/UO/ET, KU,KS,LI,MU (EN) ja saavuttanut oppiaineille asetetut tavoitteet hyväksyttävästi - Käyttäytymisen arvioinnin liite 14: Valitaan sanallisesta neliportaisesta asteikosta. Mahdollisuus sanalliseen arviointiin.
2.	Opintojen aikainen jatkuva arviointi - itse- ja vertaisarviointi (Kempeleen koululaisen talo 1-2 lk) - opettajan palaute ja ohjaus Kasvun- ja oppimisen keskustelu - syys- helmikuussa - pohjautuu Kempeleen koululaisen taloon - kodin kaavake (liite 1)/ huoltajat täyttävät Wilmassa - opettajan kaavake (liite 2)/ opettaja täyttää keskustelun yhteydessä Wilmassa - oppilaille, joille tehdään HOJKS, kirjataan tavoitteet keskustelussa Wilman HOJKS-lomakkeelle - tehostetun tuen oppilaille, joille tehdään oppimissuunnitelma, kirjataan tavoitteet Wilman oppimissuunnitelma-lomakkeelle.	Opintojen aikainen jatkuva arviointi - itse- ja vertaisarviointi (Kempeleen koululaisen talo 1-2 lk) - opettajan palaute ja ohjaus Lukuvuositodistus (liite 4b) - Oppiaineet AI ja MA arvioidaan rastittamalla neliportaisella asteikolla osa-alueet. Mahdollisuus myös sanalliseen arviointiin. - Taito- ja taideaineet: -> kirjataan 1- 3 vahvuutta - Lisäksi olet saanut opetusta seuraavissa oppiaineissa: YM,UE/UO/ET, KU,KS,LI,MU (EN) ja saavuttanut oppiaineille asetetut tavoitteet hyväksyttävästi - Käyttäytymisen arvioinnin liite 14: Valitaan sanallisesta neliportaisesta asteikosta. Mahdollisuus sanalliseen arviointiin.
NIVELVAIHE		
3.	Opintojen aikainen jatkuva arviointi - itse- ja vertaisarviointi (Kempeleen koululaisen talo 3-4 lk / otetaan käyttöön 1.8.2018 alkaen) - opettajan palaute ja ohjaus	Opintojen aikainen jatkuva arviointi - itse- ja vertaisarviointi (Kempeleen koululaisen talo 3-4 lk) - opettajan palaute ja ohjaus Lukuvuositodistus (liite 5a)

	Kasvun- ja oppimisen keskustelu - syys- helmikuussa - pohjautuu Kempeleen koululaisen taloon - kodin kaavake (liite 1)/ huoltajat täyttävät Wilmassa - opettajan kaavake (liite 2)/ opettaja täyttää keskustelun yhteydessä Wilmassa - oppilaille, joille tehdään HOJKS, kirjataan tavoitteet keskustelussa Wilman HOJKS-lomakkeelle - tehostetun tuen oppilaille, joille tehdään oppimissuunnitelma, kirjataan tavoitteet Wilman oppimissuunnitelma-lomakkeelle.	- Oppiaineet AI, MA, YM, EN arvioidaan rastittamalla neliportaisella asteikolla osa-alueet . Mahdollisuus myös sanalliseen arviointiin. - Taito- ja taideaineet: -> kirjataan 1- 3 vahvuutta - Työskentelytaidot: kirjataan vahvuuksia ja kehittämiskohteita - Lisäksi olet saanut opetusta seuraavissa oppiaineissa: UE/UO/ET, KU,KS,LI,MU ja saavuttanut oppiaineille asetetut tavoitteet hyväksyttävästi - Käyttäytymisen arvioinnin liite 14: Valitaan sanallisesta neliportaisesta asteikosta. Mahdollisuus sanalliseen arviointiin.
4.	Opintojen aikainen jatkuva arviointi - itse- ja vertaisarviointi (Kempeleen koululaisen talo 3-4 lk / otetaan käyttöön 1.8.2018 alkaen) - opettajan palaute ja ohjaus Kasvun- ja oppimisen keskustelu - syys- helmikuussa - pohjautuu Kempeleen koululaisen taloon - kodin kaavake (liite 1): huoltajat täyttävät Wilmassa - opettajan kaavake (liite 2): opettaja täyttää keskustelun yhteydessä Wilmassa - oppilaille, joille tehdään HOJKS, kirjataan tavoitteet keskustelussa Wilman HOJKS-lomakkeelle - tehostetun tuen oppilaille, joille tehdään oppimissuunnitelma, kirjataan tavoitteet Wilman oppimissuunnitelma-lomakkeelle.	Opintojen aikainen jatkuva arviointi - itse- ja vertaisarviointi (Kempeleen koululaisen talo 3-4 lk) - opettajan palaute ja ohjaus Lukuvuositolodistus (liite 5b) - Oppiaineet AI, MA, YM, EN arvioidaan rastittamalla neliportaisella asteikolla osa-alueet. Mahdollisuus myös sanalliseen arviointiin. - Taito- ja taideaineet: -> kirjataan 1- 3 vahvuutta - Työskentelytaidot: kirjataan vahvuuksia ja kehittämiskohteita - Lisäksi olet saanut opetusta seuraavissa oppiaineissa: UE/UO/ET, KU,KS,LI,MU, YH ja saavuttanut oppiaineille asetetut tavoitteet hyväksyttävästi - Käyttäytymisen arvioinnin liite 14: Valitaan sanallisesta neliportaisesta asteikosta. Mahdollisuus sanalliseen arviointiin.
5.	Opintojen aikainen jatkuva arviointi - itse- ja vertaisarviointi - opettajan palaute ja ohjaus Kasvun- ja oppimisen keskustelu - syys- helmikuussa - pohjautuu laaja-alaisen osaamisen itsearviointeihin (Kempeleen koululaisen talon 5-6 lk tai Wilman hyödyntäminen /otetaan käyttöön 1.8.2018 alkaen) - kodin kaavake (liite1): huoltajat täyttävät Wilmassa - opettajan kaavake (liite 2): opettaja täyttää keskustelun yhteydessä Wilmassa - oppilaille, joille tehdään HOJKS, kirjataan tavoitteet keskustelussa Wilman HOJKS-lomakkeelle	Opintojen aikainen jatkuva arviointi - itse- ja vertaisarviointi - opettajan palaute ja ohjaus Lukuvuositolodistus (liite 6) - oppiaineet AI, MA, EN, YM arvioidaan neliportaisella numeroasteikolla (4-5 / 6-7 / 8 / 9-10) -AI, MA,EN , JOKIN VAHVA TAIDE-JA TAITOAINNE : täydennetään sanallisella arvioinnilla - muissa aineissa voidaan tarvittaessa täydentää sanallisella arvioinnilla - jos oppilas saa arvioinnin neliportaisen asteikon alimman (4-5) mukaan, liitetään mukaan aina sanallinen arviointi

	- tehostetun tuen oppilaille, joille tehdään oppimissuunnitelma, kirjataan tavoitteet Wilman oppimissuunnitelma-lomakkeelle.	-Lisäksi olet saanut opetusta seuraavissa oppiaineissa: UE/UO/ET, KU,KS,LI,MU ja saavuttanut oppiaineille asetetut tavoitteet hyväksyttävästi - Työskentelytaidot: kirjataan vahvuuksia ja kehittämiskohteita - Käyttäytymisen arvioinnin liite 14: Valitaan sanallisesta neliportaisesta asteikosta. Mahdollisuus sanalliseen arviointiin.
6.	Opintojen aikainen jatkuva arviointi - itse- ja vertaisarviointi - opettajan palaute ja ohjaus Kasvun- ja oppimisen keskustelu - syys- helmikuussa - pohjautuu laaja-alaisen osaamisen itsearviointeihin (Kempeleen koululaisen talon 5-6 lk tai Wilman hyödyntäminen / otetaan käyttöön 1.8.2018 alkaen) - kodin kaavake (liite 1) huoltajat täyttävät Wilmassa - opettajan kaavake (liite 2) opettaja täyttää keskustelun yhteydessä Wilmassa - oppilaille, joille tehdään HOJKS, kirjataan tavoitteet keskustelussa Wilman HOJKS-lomakkeelle - tehostetun tuen oppilaille, joille tehdään oppimissuunnitelma, kirjataan tavoitteet Wilman oppimissuunnitelma-lomakkeelle.	Opintojen aikainen jatkuva arviointi - itse- ja vertaisarviointi - opettajan palaute ja ohjaus Lukuvuositodistus (liite 7) - oppiaineet arvioidaan neliportaisella numeroasteikolla (4-5 / 6-7 / 8 / 9-10) -AI, MA,EN JA JOKIN VAHVA TAITO-JA TAIDEAINE : täydennetään sanallisella arvioinnilla - muissa aineissa voidaan tarvittaessa täydentää sanallisella arvioinnilla - jos oppilas saa arvioinnin neliportaisen asteikon alimman (4-5) mukaan, liitetään mukaan aina sanallinen arviointi -Työskentelytaidot: kirjataan vahvuuksia ja kehittämiskohteita - Käyttäytymisen arvioinnin liite 14: Valitaan sanallisesta neliportaisesta asteikosta. Mahdollisuus sanalliseen arviointiin. Oppilaalle annetaan lukuvuositodistuksen lisäksi myös muuta palautetta liittyen oppimisen taitojen kehittymiseen.
NIVELVAIHE		
7.	Opintojen aikainen jatkuva arviointi - itse- ja vertaisarviointi - opettajan palaute ja ohjaus - tarvittaessa ”kurkkaus numeron taakse”: aineenopettaja ja oppilas Huoltajat täyttävät luokanvalvojalle tiedoksi kodin kaavakkeen Wilmassa (liite 1). Välitodistus (liite 8) - kaikki oppiaineet (ei OPO) ja käyttäytyminen	Opintojen aikainen jatkuva arviointi - itse- ja vertaisarviointi - opettajan palaute ja ohjaus - tarvittaessa ”kurkkaus numeron taakse”: aineenopettaja ja oppilas Lukuvuositodistus (liite 9) - käyttäytyminen ja seuraavat oppiaineet arvioidaan numerolla, jota voidaan täydentää sanallisella arvioinnilla AI, MA, EN, BG, GE,FY, KE, HI, RU,UE/UO/ET , KU, KO,

	arvioidaan neliportaisella numeroasteikolla (4-5 / 6-7 / 8 / 9-10) , jota voidaan tarvittaessa täydentää sanallisella arvioinnilla. Poikkeukset: -AI ja MA: täydennetään aina sanallisella arvioinnilla - jos oppilas saa arvioinnin neliportaisen asteikon alimman (4-5) mukaan, liitetään mukaan aina sanallinen arviointi - mikäli oppiaineesta opiskellaan koko vuosiluokan oppimäärä ennen väliarvioinnin suorittamista, sanalliseen kenttään tulee numero (<i>"tämä aine on 7.vuosiluokan osalta opiskeltu, lukuvuositodistukseen tulee arvosana X"</i>) - terveystietoa ei arvioida väliarvioinnin yhteydessä, mikäli vuosiluokan oppimäärä on kesken - musiikkia ei arvioida välitodistuksessa	KS,TT, MU, LI -sanallista arviointia hyödynnetään erityisesti oppilaiden kohdalla, jotka tarvitsevat positiivista vahvistamista.
8.	Opintojen aikainen jatkuva arviointi - itse- ja vertaisarviointi - opettajan palaute ja ohjaus - tarvittaessa "kurkkaus numeron taakse": aineenopettaja ja oppilas Huoltajat täyttävät luokanvalvojalle tiedoksi kodin kaavakkeen Wilmassa (liite 1). Välitodistus (liite 10) - numeroarviointi, jota voidaan täydentää sanallisella arvioinnilla: kaikki oppiaineet (ei OPO) ja käyttäytyminen. Sanallista arviointia hyödynnetään erityisesti oppilaiden kohdalla, jotka tarvitsevat positiivista vahvistamista.	Opintojen aikainen jatkuva arviointi - itse- ja vertaisarviointi - opettajan palaute ja ohjaus - tarvittaessa "kurkkaus numeron taakse": aineenopettaja ja oppilas Kasvun- ja oppimisen keskustelu - luokanohjaaja, oppilas ja huoltajat - kodin kaavake (liite 1) Wilmassa - Wilma formatiivinen arviointi + itsearviointi Wilmassa (liite 3) - opettaja täyttää keskustelun yhteydessä Wilmassa (liite 2) - tammi-maaliskuussa Lukuvuositodistus (liite 11) -numeroarviointi, jota voidaan täydentää sanallisella arvioinnilla: kaikki oppiaineet (ei OPO) ja käyttäytyminen Sanallista arviointia hyödynnetään erityisesti oppilaiden kohdalla, jotka tarvitsevat positiivista vahvistamista.
9.	Lukuvuoden alussa luokanohjaajat huolehtivat, että oppilaat kertaavat/päivittävät 8.luokan kasvun ja oppimisen keskustelussa määritellyt tavoitteet (löytyy Wilma / arviointikeskustelu). Huoltajat täyttävät luokanvalvojalle tiedoksi kodin kaavakkeen Wilmassa (liite 1).	Opintojen aikainen jatkuva arviointi - itse- ja vertaisarviointi - opettajan palaute ja ohjaus - tarvittaessa "kurkkaus numeron taakse": aineenopettaja ja oppilas Päätötodistus

	Opintojen aikainen jatkuva arviointi - itse- ja vertaisarviointi - opettajan palaute ja ohjaus - tarvittaessa ”kurkkaus numeron taakse”: aineenopettaja ja oppilas Välitodistus (liite 12) - numeroarviointi, jota voidaan täydentää sanallisella arvioinnilla: kaikki oppiaineet (ei OPO) ja käyttäytyminen	
--	---	--

Opinnoissa eteneminen vuosiluokittain

Oppilas, joka on saanut vuosiluokan oppimäärään sisältyvissä oppiaineissa vähintään välttäviä tietoja ja taitoja osoittavan numeron tai vastaavan sanallisen arvion, siirtyy seuraavalle vuosiluokalle.

Oppilas voi myös siirtyä seuraavalle vuosiluokalle, vaikka hänen vuosiluokan suorituksensa jossakin oppiaineessa olisi hylätty, jos arvioidaan, että hän kykenee selviytymään seuraavan vuosiluokan opinnoista hyväksytysti. Oppilas voidaan jättää vuosiluokalle, jos hänen lukuvuotta koskeva suorituksensa yhdessä tai useammassa vuosiluokan oppimäärään kuuluvassa oppiaineessa on hylätty. Ennen luokalle jättämistä oppilaalle tulee varata mahdollisuus opetukseen osallistumatta erillisessä kokeessa osoittaa saavuttaneensa hyväksyttävät tiedot ja taidot. Mahdollisuuksia voidaan antaa paikallisessa opetussuunnitelmassa päätettävällä tavalla yksi tai useampia lukuvuoden aikana tai lukuvuoden koulutyön päätyttyä. Erillinen koe voi sisältää monipuolisesti erilaisia suullisia, kirjallisia ja muita näyttömahdollisuuksia, joilla oppilas parhaiten kykenee osoittamaan osaamisensa.

Jos suoritushallinnus annetaan lukuvuoden koulutyön päätyttyä, luokalle jättämisestä voidaan koulutyön päättyessä tehdä lukuvuositolustuksessa ehdollinen päätös. Päätöksessä mainitaan ne vuosiluokan oppimäärän osa-alueet, joiden hyväksytty suorittaminen erillisessä kokeessa on vuosiluokalta siirtymisen edellytys.

Oppilas voidaan myös jättää luokalle, vaikka hänellä ei ole hylättyjä suorituksia, jos sitä on pidettävä hänen yleisen koulumenestyksensä vuoksi tarkoituksenmukaisena. Oppilaan huoltajalle tulee tällöin varata mahdollisuus tulla kuulluksi ennen päätöksen tekemistä. Vuosiluokalle jäävän oppilaan suoritukset asianomaiselta luokalta raukeavat.

Eteneminen oman opinto-ohjelman mukaan vuosiluokkiin sitomattomasti

Perusopetuksen opinnoissa voidaan edetä vuosiluokkiin jaetun oppimäärän sijaan oman opinto-ohjelman mukaisesti vuosiluokkiin sitomattomasti. Oman opinto-ohjelman mukaan opiskeleva oppilas saa lukuvuoden päätteeksi lukuvuositolustuksen kyseisenä lukuvuonna hyväksytysti suorittamista opinnoista ja siirtyä lukuvuoden koulutyön päätyttyä seuraavalle vuosiluokalle. Oman opinto-ohjelman mukaisella etenemisellä voidaan tarvittaessa välttää luokalle jättäminen, jonka myötä oppilaan kaikki opinnot kyseiseltä luokalta raukeaisivat. Oman opinto-ohjelman mukaisesti etenevä oppilas voidaan jättää vuosiluokalle vain yleisen heikon koulumenestyksen perusteella. Yhdeksännellä vuosiluokalla oleva oppilas luetaan tämän vuosiluokan oppilaaksi, kunnes hän suorittaa perusopetuksen koko oppimäärän ja saa päättötodistuksen tai hän eroaa koulusta.

6.5 Perusopetuksen päättöarviointi

Päättöarvioinnin tehtävänä on määritellä, miten oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut oppiaineen oppimäärän tavoitteet. Päättöarviointi ajoittuu oppiaineesta ja paikallisesta opetussuunnitelmaratkaisusta riippuen vuosiluokille 7, 8 tai 9.

Päättöarvioinnin lähestyessä opettajien tehtävänä on lukuvuoden vielä ollessa käynnissä antaa oppilaille paitsi tietoa suoriutumisen nykytilasta ja -tasosta myös oppimista eteenpäin ohjaavaa arviointipalautetta. Samoin tulee huolehtia siitä, että oppilaat ja huoltajat ovat tietoisia tavoitteista, arviointiperusteista ja päättöarvioinnin kriteereistä. Mikäli ennakoita, että 9. luokan oppilas ei tukitoimista huolimatta suoriudu opinnoistaan ja on vaarassa jäädä luokalle, voidaan oman opinto-ohjelman mukaiseen etenemiseen siirtymisellä, vuosiluokkiin sitomattomalla opiskelulla, ehkäistä oppilaan kaikkien suoritusten raukeaminen.

Päättöarvosanan muodostaminen

Perusopetuksessa oppilaan päättöarvosanaa ei muodosteta suoraan oppilaan aiempien kurssi-, jakso- tai lukuvuovuositolustusten arvosanoista lasketun keskiarvon perusteella.

Päättöarviointin kriteerit määrittelevät numeroarvosanaan kahdeksan (8) vaadittavan tieto- ja taitotason kussakin oppiaineessa. Oppilas saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin oppiaineen eri kriteerien kuvaamaa osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta. Oppilas on saavuttanut perusopetuksen yleisen oppimäärän mukaiset tavoitteet oppiaineessa välttävasti (5) mikäli hän osoittaa jossakin määrin oppiaineelle asetettujen tavoitteiden mukaista osaamista. Tällöin oppilas on suorittanut yleisen oppimäärän ko. oppiaineessa hyväksytysti. Arvosanan muodostaminen perustuu myös tässä tapauksessa oppilaan osoittamaan keskimääräiseen osaamiseen, eli välttävän tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida hylätyn (4) suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta. Perusopetuksen päättöarvioinnissa numeroin arvioitavat yhteiset oppiaineet ovat äidinkieli ja kirjallisuus, toinen kotimainen kieli, vieraat kielet, matematiikka, fysiikka, kemia, biologia, maantieto, terveystieto, uskonto tai elämäntutkimustieto, historia, yhteiskuntaoppi, musiikki, kuvataide, käsityö, liikunta sekä kotitalous. Valinnaiset oppiaineet arvioidaan numeroin päättövaiheessa.

Jos erityistä tukea saava oppilas opiskelee oppiaineen yleisen oppimäärän mukaisesti, oppilaan suoriutumista arvioidaan suhteessa yleisen oppimäärän tavoitteisiin ja arvioinnissa käytetään päättöarviointin kriteerejä. Jos erityisen tuen päätöksessä päätetään, että oppilas opiskelee yksilöllistetyn oppimäärän mukaan yhdessä tai useammassa oppiaineessa, arvioidaan oppilaan suoriutumista näissä oppiaineissa henkilökohtaisessa opetuksen järjestämistä koskevassa suunnitelmassa (HOJKS) hänelle määriteltuihin, yksilöllisesti asetettuihin tavoitteisiin ja sisältöihin perustuen. Silloin arviointia ei tehdä suhteessa opetussuunnitelman perusteissa määriteltuihin päättöarviointin kriteereihin.

Yksilöllistettyjen oppimäärien mukaisesti opiskelluissa oppiaineissa voidaan käyttää numeroarviointin sijasta sanallista arviota myös päättöarvioinnissa. Pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevan oppilaan päättöarviointi perustuu perusopetuksen yleisiin oppimääriin tai yksilöllistettyihin oppimääriin, sen mukaan mitä oppilaan erityistä tukea koskevassa päätöksessä on päätetty. Jos pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä oleva oppilas opiskelee opintokokonaisuuksia, annetaan arviointi todistuksessa kuitenkin oppiaineittain. Jos oppilaan opiskelu on järjestetty toiminta-alueittain, päättöarviointi perustuu oppilaan henkilökohtaisessa opetuksen järjestämistä koskevassa suunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin ja arviointi annetaan sanallisena.

6.6 Perusopetuksessa käytettävät todistukset ja todistusmerkinnät

Perusopetuksessa käytettävät todistukset ovat:

1. Välitodistus
2. Lukuvuositolustus
3. Erotodistus
4. Päättötodistus

Välitodistus

Lukuvuoden aikana annetaan välitodistuksia vuosiluokilla 7-9. Välitodistus annetaan samoin periaattein kuin lukuvuositolustus koskien sanallisen tai numeroarvosanan käyttöä, käyttäytymisen arviointimerkintää, uskonnon ja elämäntutkimustiedon arviointimerkintää, opetuskieltä sekä yksilöllisten oppimäärien mukaista opiskelua. Välitodistus voidaan jättää antamatta, jos sen antaminen ei ole oppilaan kannalta oikeudenmukaista tai tarpeellista (esim. vähäinen läsnäoloaika koulussa lukukauden aikana muuton tai poissaolojen vuoksi).

Erillinen välitodistus tulee tarvittaessa antaa yhdeksännen luokan oppilaalle jatko-opintoihin pyrkimistä varten. Yhdeksännen luokan oppilaalle annettavaa välitodistusta varten oppilaan osaaminen arvioidaan samoin perustein kuin päättöarvioinnissa. Arviota oppilaan käyttäytymisestä ei merkitä 9. vuosiluokalla annettavaan välitodistukseen.

Lukuvuositolustus

Oppilaalle annetaan kaikilla vuosiluokilla lukuvuositolustus lukuvuoden päättyessä. Todistukseen merkitään oppilaan opinto-ohjelma ja oppiaineittain sanallinen arvio tai numeroarvosana siitä, miten oppilas on saavuttanut asetetut tavoitteet lukuvuoden aikana. Sanallista arviota käytetään / voidaan käyttää vuosiluokilla 1-8. Sanallisistakin arvioista käy ilmi, onko oppilas suoriutunut hyväksytysti lukuvuoden opinnoista kussakin opinto-ohjelmaansa kuuluvassa oppiaineessa.

Lukuvuositolustuksissa ja mahdollisissa välitodistuksissa käyttäytymisen numeroarvosana merkitään todistukseen. Silloin kun käyttäytymisestä kirjoitetaan sanallinen arvio, arvio annetaan aina todistuksen

liitteellä.

Uskonnon ja elämänkatsomustiedon arvio tai arvosana merkitään lukuvuositodistukseen ja mahdollisiin välitodistuksiin muodossa "uskonto/elämänkatsomustieto" erittelemättä sitä, kumpaa oppiainetta oppilas on opiskellut. Oppilaan opiskelemaa uskonnon oppimäärää ei merkitä todistuksiin. Jos oppilas saa oman uskonnon opetusta, hänen saamansa arvio merkitään todistukseen, mikäli kyseinen opetus on perusopetuksen järjestäjän antamaa. Uskonnollisen yhdyskunnan antamasta opetuksesta mahdollisesti saatua arvosanaa ei merkitä todistukseen.

Jos oppilaan oppitunneista lukuvuoden aikana vähintään 25 % on opetettu muulla kuin koulun opetuskielellä, tulee todistuksessa mainita opetuksessa käytetty kieli.

Yksilöllistettyjen oppimäärien mukaisesti opiskelluissa oppiaineissa voidaan väli- ja lukuvuositodistuksessa käyttää numeroarvioinnin sijasta sanallista arviota kaikilla vuosiluokilla. Toiminta-alueittain opiskeltaessa käytetään sanallista arviointia kaikilla vuosiluokilla. Sanallisesta arviosta on käytävä ilmi, onko oppilaan suoritus hyväksytty vai hylätty. Jos erityisen tuen päätöksessä on päätetty, että oppilas opiskelee yhdessä tai useammassa oppiaineessa yksilöllistetyn oppimäärän mukaan, varustetaan kyseisen oppiaineen numeroarvosana sekä sanallinen arvio tähdellä (*). Todistuksen lisätietoja -kohtaan tulee maininta siitä, että oppilas on opiskellut tähdellä (*) merkityt oppiaineet yksilöllistetyn oppimäärän mukaan.

Väli- ja lukuvuositodistukseen merkitään todistuksen nimi, opetuksen järjestäjän ja koulun nimi, oppilaan nimi ja syntymäaika, todistuksen antamispäivä, opetusryhmästä vastaavan opettajan tai rehtorin allekirjoitus, oppilaan opinto-ohjelma ja sanalliset arviot tai numeroarvosanat siitä, miten oppilas on saavuttanut tavoitteet, arvio oppilaan käyttäytymisestä (lukuun ottamatta 9. luokalla annettavaa välitodistusta), oppiaineista, joissa on useampia oppimääriä (äidinkieli ja kirjallisuus, toinen kotimainen kieli ja vieraat kielet) merkitään oppilaan opiskelema oppimäärä tai oppimäärät, luokalta siirtyminen tai mahdollinen luokalle jättäminen sekä merkintä, että todistus on Opetushallituksen 22.12.2014 hyväksymien opetussuunnitelman perusteiden mukainen.

Erotodistus

Erotodistus annetaan oppilaalle, joka vaihtaa toiseen kouluun tai eroaa perusopetuksesta tai ei ole saanut oppivelvollisuutta suoritetuksi oppivelvollisuutensa aikana. Erotodistuksen liitteenä tulee olla koulussa noudatettu tuntijako sekä selvitys opetuksen mahdollisista painotuksista. Erillistä erotodistusta ei tarvitse antaa, jos oppilas siirtyy saman opetuksen järjestäjän ylläpitämään toiseen kouluun.

Erotodistus annetaan samoin periaattein kuin lukuvuositodistus koskien sanallisen tai numeroarvosanan käyttöä, uskonnon ja elämänkatsomustiedon arviointimerkintää, opetuskieltä sekä yksilöllisten oppimäärien mukaista opiskelua. Erotodistukseen ei merkitä käyttäytymisen arvioita.

Perusopetuksen päättötodistus

Perusopetuksen päättötodistus annetaan oppilaalle, jonka suoriutuminen suhteessa oppiaineiden oppimäärien tavoitteisiin on hyväksytty kaikissa hänen opinto-ohjelmaansa kuuluvissa oppiaineissa. Päättötodistukseen merkitään oppilaan koko nimi ja henkilötunnus, rehtorin allekirjoitus, yhteisten oppiaineiden ja numeroin arvioitavien valinnaisien aineiden arviointi numeroin (5-10) ja sanoin (välttävä – erinomainen), oppiaineista, joissa on useampia oppimääriä (äidinkieli ja kirjallisuus, toinen kotimainen kieli ja vieraat kielet) merkitään suoritettu oppimäärä tai oppimäärät, maininta siitä, että oppilaan opinto-ohjelmaan on kuulunut oppilaanohjausta ja työelämään tutustumista. Arviota oppilaan käyttäytymisestä ei merkitä päättötodistukseen.

Numeroin arvioitavista valinnaisista aineista merkitään todistukseen nimi, vuosiviikkotuntimäärä ja annettu arvosana. Kaikki yhteisiin oppiaineisiin liittyvät oppilaan suorittamat valinnaiset aineet merkitään päättötodistukseen välittömästi kyseisen oppiaineen alle. Ne valinnaisena opiskeltavat vieraat kielet ja muut valinnaiset aineet, jotka eivät liity mihinkään yhteiseen oppiaineeseen merkitään päättötodistukseen otsikon "muut valinnaiset aineet" alle. Aineesta mainitaan nimi, vuosiviikkotuntimäärä, mahdollinen oppimäärä sekä arvio numeroin.

Mikäli oppilas vaihtaa valinnaisen aineen toiseen joko omassa koulussaan tai koulun vaihdon yhteydessä, päättötodistukseen merkitään molempien valinnaisaineiden nimet. Kesken jäänyt valinnaisaine arvioidaan numeroin, mikäli oppilas on ehtinyt suorittaa kyseisestä aineesta vähintään kahden vuosiviikkotunnin laajuisen osuuden. Mikäli osuus on alle kaksi vuosiviikkotuntia, kesken jääneen valinnaisaineen kohdalle tulee merkintä "osallistunut". Kesken jääneestä valinnaisesta aineesta merkitään todistukseen myös oppilaan suorittama tuntimäärä. Uudesta valinnaisesta aineesta tulee todistukseen joko numeroarvosana tai sanallinen arvio "hyväksytty" riippuen siitä, minkä laajuiseksi kyseinen valinnainen aine on koulun opetussuunnitelmassa määritelty sekä merkintä opetussuunnitelman mukaisesta tuntimäärästä.

Mikäli oppilaan huoltaja pyytää kirjallisesti, ettei oppilaan päättötodistukseen merkitä numeroarvosanaa

valinnaisena aineena opiskeltavasta kielestä, arvosana jätetään pois ja todistukseen tulee merkintä ”hyväksytty”.

Uskonnon ja elämäntietämisen arvosana merkitään päättötodistukseen muodossa ”uskonto/ elämäntietäminen” erittelemättä sitä, kumpaa oppiainetta oppilas on opiskellut. Oppilaan opiskelemaa uskonnon oppimäärää ei merkitä päättötodistukseen. Jos oppilas saa oman uskonnon opetusta, hänen saamansa arvio merkitään päättötodistukseen, mikäli kyseinen opetus on perusopetuksen järjestäjän antamaa. Uskonnollisen yhdyskunnan antamasta opetuksesta mahdollisesti saatua arvosanaa ei merkitä päättötodistukseen.

Jos oppilas opiskelee yhdessä tai useammassa oppiaineessa yksilöllistetyn oppimäärän mukaan, myös päättöarviointi voi näissä aineissa olla sanallinen. Päättötodistuksessa voidaan käyttää näissä oppiaineissa myös numeroarvostelua. Sekä numeroarvosana että sanallinen arvio varustetaan tähdellä (*). Todistuksen lisätietoja -kohtaan tulee merkintä siitä, että oppilas on opiskellut tähdellä (*) merkityt oppiaineet yksilöllistetyn oppimäärän mukaan. Oppilaan, jonka opetus on järjestetty toiminta-alueittain, päättöarviointi on sanallinen. Päättötodistukseen voi kuulua liitteitä, esimerkiksi arvio oppilaan käyttäytymisestä ja työskentelystä sekä sanallinen liite alle kaksi vuosiviikkotuntia käsittävistä valinnaisista aineista. Jokaisesta liitteestä tulee ilmetä oppilaan tunnistetiedot. Päättötodistuksen liitteistä ei tule mainintaa päättötodistukseen.

Johonkin oppiaineeseen tai erityiseen tehtävään painottuva opetus ja päättöarviointi

Mikäli koulu painottaa opetussuunnitelmassaan jotakin oppiainetta tai oppiainekokonaisuutta tai toteuttaa kaksikielistä opetusta, ovat opetuksen koulukohtaiset tavoitteet tässä oppiaineessa tai kielessä yleensä korkeammat kuin valtakunnallisissa opetussuunnitelman perusteissa asetetut tavoitteet. Oppilaiden yhdenvertaisuuden vuoksi myös painotetussa opetuksessa tai kaksikielisessä opetuksessa tulee oppilaiden suoriutumista kuitenkin arvioida perusopetuksen päättyessä suhteessa valtakunnallisiin tavoitteisiin ja käyttää osaamisen tason määrittämisessä päättöarvioinnin kriteerejä. Päättöarvioinnin kriteerejä tulee käyttää yhteisten oppiaineiden arvioinnissa myös silloin, kun oppilas on suorittanut opintonsa erityisen koulutustehtävän mukaisesti järjestetyssä opetuksessa. Painotetusta opetuksesta ja oppilaan suoriutumisesta siinä voidaan tarvittaessa antaa lisätietoja erillisellä todistuksen liitteellä.

Erityinen tutkinto ja siitä annettavat todistukset

Erityisessä tutkinnossa käytettävät todistukset ovat:

- Todistus perusopetuksen oppiaineen oppimäärän suorittamisesta
- Todistus osittain suoritetusta perusopetuksen oppimäärästä
- Todistus perusopetuksen koko oppimäärän suorittamisesta

Jos oppilas tai muu henkilö suorittaa perusopetuksen jonkin oppiaineen oppimäärän erityisessä tutkinnossa, hänelle annetaan todistus perusopetuksen oppiaineen oppimäärän suorittamisesta. Todistuksesta tulee käydä ilmi suoritettu oppiaine ja oppimäärä. Samaa todistukseen voidaan merkitä useamman oppiaineen suoritukset. Vain osan perusopetuksen oppimäärästä, kuten vuosiluokan oppimäärän, suorittaneelle annetaan todistus osittain suoritetusta perusopetuksen oppimäärästä. Jos perusopetuksen koko oppimäärä on suoritettu erityisessä tutkinnossa, annetaan todistus perusopetuksen koko oppimäärän suorittamisesta. Todistuksiin merkitään samat yleistiedot kuin päättötodistukseen. Suoritetuista oppiaineista merkitään oppiaineen nimi, oppimäärä sekä arvosana. Yhteisten oppiaineiden laajuutta vuosiviikkotunteina ei merkitä. Oppivelvollisen on suoritettava hyväksytysti kaikki perusopetuksen oppimäärään kuuluvat yhteiset oppiaineet saadakseen todistuksen perusopetuksen koko oppimäärän suorittamisesta.

7. OPPIMISEN JA KOULUNKÄYNNIN TUKI

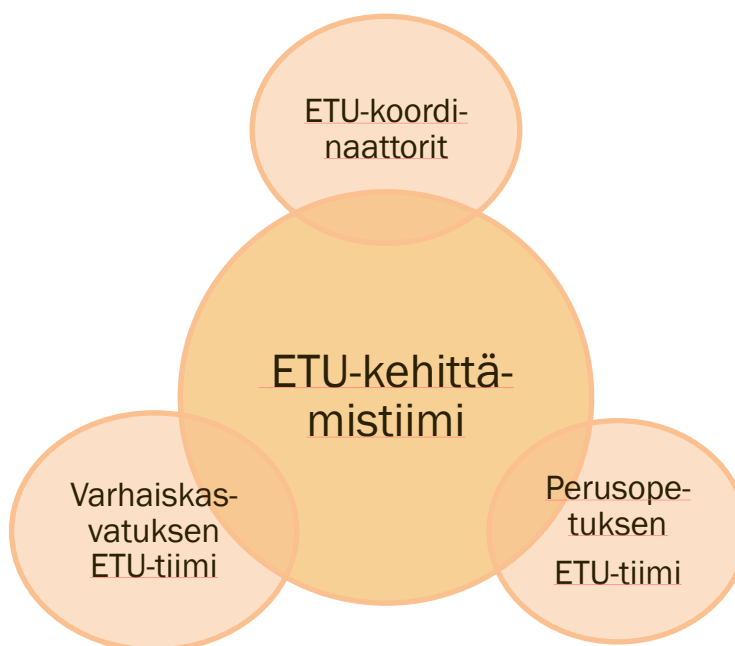
Opetuksen ja tuen järjestämisen lähtökohtana ovat sekä opetusryhmän että kunkin oppilaan vahvuudet ja oppimis- ja kehitystarpeet. Oppimisen ja koulunkäynnin tukeminen merkitsee yhteisöllisiä ja oppimisympäristöön liittyviä ratkaisuja sekä oppilaiden yksilöllisiin tarpeisiin vastaamista. Opetusta ja tukea suunniteltaessa on otettava huomioon, että tuen tarve voi vaihdella tilapäisestä jatkuvaan, vähäisestä vahvempaan tai yhden tukimuodon tarpeesta useamman tukimuodon tarpeeseen.

Tuen tarpeen varhaiseksi havaitsemiseksi oppilaiden tarpeita tulee arvioida jatkuvasti ja aloittaa tuen antaminen riittävän varhain. Tämä ehkäisee ongelmien syvenemistä ja pitkäaikaisvaikutuksia. Tuen tarpeen arvioinnissa voidaan hyödyntää oppilaalle tehtyjen terveystarkastusten ja mahdollisten muiden arviointien tuloksia. Tuen oikea-aikaisuus sekä tuen oikea taso ja muoto ovat ratkaisevia oppimisen ja kehityksen turvaamiseksi. Oppilaan saaman tuen tulee olla joustavaa, pitkäjänteisesti suunniteltua ja tuen tarpeen mukaan muuttuvaa. Tukimuotoja käytetään sekä yksittäin että yhdessä toisiaan täydentävinä. Tukea annetaan niin kauan ja sen tasoisena kuin se on tarpeellista.

Pedagoginen asiantuntemus ja opettajien yhteistyö tuen tarpeen havaitsemisessa sekä tuen suunnittelussa ja toteuttamisessa on tärkeää. Tarvittaessa tuki suunnitellaan ja toteutetaan moniammatillisessa oppilashuoltotyössä. Huoltajalle ja oppilaalle tulee antaa tietoa tukitoimista sekä mahdollisuus esittää näkemyksensä tuen antamisesta. Tuki annetaan oppilaalle omassa koulussa erilaisin joustavin järjestelyin, ellei tuen antaminen välttämättä edellytä oppilaan siirtämistä toiseen opetusryhmään tai kouluun. Erityisesti huolehditaan tuen jatkumisesta lapsen siirtyessä päivähoitosta esiopetukseen ja esiopetuksesta perusopetukseen sekä oppilaan siirtyessä perusopetuksesta toiselle asteelle tai perusopetuksessa koulusta toiseen.

Kempeleen perusopetuksen oppimisen ja koulunkäynnin tukimuodot, eri toimijoiden vastuut ja työnjako on koottu yleisen, tehostetun ja erityisen tuen käsikiriaan YTF-käsikiriaan (liite 23).

ETU-OHJAUSPALVELUT

Opetustoimessa toimii ETU-kehittämistiimi, joka tukee esi- ja perusopetuksen toimintaa

- ✓ **vastaamalla** erityisen tuen asiakasohjauksesta
- ✓ **toimimalla** yhteyshenkilönä erityisen tuen asioissa
- ✓ **koordinoimalla** erityisen tuen toimintaa
- ✓ **keräämällä, tilastoimalla ja analysoimalla** tietoa yleisen, tehostetun ja erityisen tuen alueelta
- ✓ **valmistelemalla** kerätyn tiedon pohjalta yleisen, tehostetun ja erityisen tuen resurssien jakoa
- ✓ **kehittämällä** yhteistoimintaa sosiaali-, terveys- ja kuntoutuspalveluiden kanssa

Yleinen tuki on kaikille oppilaille suunnattua tukea. Sen avulla pyritään ennaltaehkäisemään oppimisvaikeuksia. Tukea annetaan pääsääntöisesti oppilaan omassa oppimisympäristössä. Yleistä tukea on tukiopetus, eriyttäminen, osa-aikainen erityisopetus ja erilaiset joustavat opetusjärjestelyt.

Pedagogisessa arviossa selvitetään, mitä yleistä tukea oppilas on saanut. Se tehdään yhteistyössä oppilasta opettavien opettajien ja erityisopettajan kanssa.

Tehostetun tuen aloittamisesta neuvotellaan oppilashuoltoryhmässä. Oppimissuunnitelmaan kirjataan oppilaan tarvitsema tehostettu tuki.

Tehostetussa tuessa yleisen tuen muotoja lisätään ja monipuolistetaan.

Pedagoginen selvitys on moniammatillisena oppilashuollon yhteistyönä tehty selvitys oppilaan oppimisen etenemisestä, tehostetusta tuesta ja oppilaan kokonaistilanteesta.

Pedagoginen selvitys tehdään ennen erityisen tuen päätöstä ja se käsitellään moniammatillisessa oppilashuoltoryhmässä.

Erityistä tukea annetaan oppilaalle, joiden oppimisen tavoitteet eivät toteudu riittävästi yleisen ja tehostetun tuen muodoilla. Opetus on pääsääntöisesti erityisopetusta. Ennen erityisen tuen aloittamista oppilaalle tehdään moniammatillisesti pedagoginen selvitys ja sen jälkeen erityisen tuen päätös. Opetuksen tavoitteet ja tarvittava tuki kirjataan oppilaan HOJKSiin.

Oppilashuoltoon osallistuvat omassa työssään kaikki koulun työntekijät. Oppilashuollon erityispalveluja ovat kouluterveydenhuolto, kuraattori- ja koulupsykologipalvelut sekä ostopalveluna hankittavat kuntoutuspalvelut.

7.1 Yleinen tuki

Opetukseen osallistuvalla on oikeus saada riittävää kasvun ja oppimisen tukea heti tuen tarpeen ilmetessä. (Perusopetuslaki 30 § 1 mom). Tuen tarpeiden arviointi ja tarvittavan tuen tarjoaminen kuuluu opettajan työhön ja kaikkiin opetustilanteisiin. Tuki rakennetaan opettajien sekä tarvittaessa muiden asiantuntijoiden yhteistyönä ja vuorovaikutuksessa oppilaan ja huoltajan kanssa.

Oppimisessa ja koulunkäynnissä ilmeneviin tuentarpeisiin vastataan opetusta eriyttämällä, opettajien yhteistyössä ja opetusryhmiä joustavasti muuntelemalla. Koulu käyttää erityisesti tukiovetusta, sen lisäksi voidaan käyttää myös oppimissuunnitelmaa, osa-aikaista erityisopetusta tai avustajan työpanosta keinoina vastata opetusryhmän tai yksittäisten oppilaiden tuen tarpeisiin jo ennen tehostetun tuen vaiheeseen siirtymistä. Oppilaan hyvinvointiin ja oppimismotivaatioon voidaan vaikuttaa myös koulun kerhotoiminnan ja aamu- ja iltapäivätoiminnan avulla.

Eriyttäminen

Eriyttämisellä tarkoitetaan kaikkia niitä toimenpiteitä, joilla esi- ja perusopetuksen opetussuunnitelmaan kuuluvaa oppisisältöä, muotoa, opetusmenetelmää tai havainnollistamistapaa muokataan. Oppilaiden erilainen oppimiskyky, -nopeus ja/tai -vaikeudet otetaan huomioon opetuksen yleistä järjestämistä koskevassa suunnittelussa. Opettaja voi vaihdella oppimiseen ja opettamiseen käytettävää aikaa tai opetettavan aineksen

laajuutta ja syvyyttä. Opetusmenetelmät ja/tai materiaalit voivat olla myös eriytettyjä. Oppimisympäristöä voi

muokata joustavasti mm. oppilaiden ryhmittelyllä ja istumajärjestyksellä. Kaikessa opetuksessa pitäisi pyrkiä tarjoamaan oppilaalle mahdollisuuksia omaksua opetettava asia useamman aistin kautta.

Joustavat ryhmittelyt

Ryhmiä muodostetaan rinnakkaisryhmien tai -luokkien oppilaista esim. oppimisvalmiuksien, taitotasojen tai oppimistyylien mukaan.

Samanaikaisopetus

Samanaikaisopetuksessa opettajat jakavat vastuun opetusryhmän opetuksen suunnittelusta, toteuttamisesta ja arvioinnista. He työskentelevät yhtäaikaaisesti ja vuorovaikutteisesti toistensa ja oppilaiden kanssa käyttäen esim. yhteistoiminnallisia opetusmenetelmiä ja hyödyntäen omia vahvuuksiaan.

7.2. Tehostettu tuki

Oppilaalle, joka tarvitsee oppimisessaan tai koulunkäynnissään säännöllistä tukea tai samanaikaisesti useita tukimuotoja, on pedagogiseen arvioon perustuen annettava tehostettua tukea hänelle tehdyn oppimissuunnitelman mukaisesti. Tehostettua tukea annetaan silloin, kun yleinen tuki ei riitä.

Tehostettu tuki suunnitellaan yksittäistä oppilasta varten kokonaisuutena. Se on luonteeltaan vahvempaa ja pitkäjänteisempää kuin yleinen tuki. Tehostetun tuen avulla tuetaan suunnitelmallisesti oppilaan oppimista ja koulunkäyntiä ja tuen tehtävänä on ehkäistä ongelmien kasvamista, monimuotoistumista ja kasautumista.

Oppilaan oppimista ja koulunkäyntiä tulee seurata ja arvioida säännöllisesti tehostetun tuen aikana. Mikäli oppilaan tilanteessa tapahtuu muutoksia, oppimissuunnitelma tarkistetaan vastaamaan oppilaan tuen tarvetta.

Pedagoginen arvio

Tehostetun tuen aloittaminen perustuu pedagogiseen arvioon. Opettajat tekevät arvion yhteistyössä ja käyttävät tarvittaessa muita asiantuntijoita.

Pedagogisessa arviossa kuvataan:

- oppilaan oppimisen ja koulunkäynnin tilanne kokonaisuutena
- oppilaan saama yleinen tuki ja arvio sen vaikutuksista
- oppilaan kasvuun, kehitykseen ja oppimiseen liittyvät valmiudet sekä niihin liittyvät erityistarpeet
- arvio siitä, millaisilla pedagogisilla, oppimisympäristöön liittyvillä, oppilashuollollisilla tai muilla ratkaisuilla, esim. kuntoutuksella, oppilasta tulisi tukea.

Tehostetun tuen aloittaminen ja järjestäminen käsitellään moniammatillisesti oppilashuoltoryhmässä. Oppilashuoltoryhmä käsittelee pedagogisen arvion ja kirjaa oppilaan oikeuden saada tehostettua tukea sekä suunnitelman tuen muodoista. Käsittelyn jälkeen oppilaalle järjestettävä tuki kirjataan oppimissuunnitelmaan.

Pienryhmä

Pienryhmässä oppilas saa yksilöllistä ja joustavaa tukea pienemmässä ryhmässä. Pienryhmässä opiskelevan oppilaan kotiluokka on yleisopetuksen luokka tai pienryhmä. Oppilas voi tarvita pienryhmän tukea oppimiseen, koulunkäyntiin, sopeutumiseen ym. liittyvissä haasteissa. Pienryhmäopetuksessa voidaan noudattaa sekä yleistä oppimäärää että oppilaskohtaisesti yksilöllistettyjä tavoitteita. Oppilas voi opiskella sekä omassa luokassaan että pienryhmässä sovittuina jaksoina tai tietyillä oppitunneilla tarpeen mukaan. Pienryhmän oppilaille laaditaan oppimissuunnitelma tai HOJKS.

Luokan kertaaminen

Oppilas voidaan jättää vuosiluokalle, jos hän ei ole opintojen aikana eikä erillisessä kokeessa suorittanut eri aineiden opintoja hyväksytysti tai jos sitä on oppilaan yleisen koulumenestyksen vuoksi pidettävä tarkoituksenmukaisena. Luokankertaamista suositellaan käytettävän silloin, kun oppilaan oppimiseen liittyviä ongelmia pidetään tilapäisinä ja lisäharjoituksen avulla korjattavina.

Perusopetuksen poikkeava aloittamisajankohta

Lapsen kasvuun, kehitykseen ja oppimiseen liittyviä kysymyksiä arvioidaan varhaiskasvatuksen ja esiopetusvuoden aikana. Esiopetusvuoden aikana voidaan harkita lapsen koulunkäynnin aloittamisen lykkäämistä. Lykättäessä oppivelvollisuuden aloittamista tulee ennen päätöksentekoa kuulla lapsen opettajien, huoltajan ja muun ammattihenkilöstön näkemykset ja tarvittaessa lausunto lapsen kouluvalmiudesta. Aikaistettaessa oppivelvollisuuden aloittamista tarvitaan aina lausunto. Esiopetuksen erityisopetustiimi ja koulu miettivät, miten lapsen opetus järjestetään lykkäysvuoden aikana.

7.3. Erityinen tuki

Erityinen tuki muodostuu erityisopetuksesta ja muusta oppilaan tarvitsemasta perusopetuslain mukaan annettavasta tuesta. Erityisopetus on erityisen tuen keskeinen pedagoginen osa-alue ja sen tehtävänä on tukea oppilaan oppimista.

Erityistä tukea annetaan niille oppilaille, joiden kasvun, kehityksen tai oppimisen tavoitteiden saavuttaminen ei toteudu riittävästi muilla tukitoimilla. Erityinen tuki järjestetään joko yleisen tai pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä. Erityinen tuki muodostuu erityisen tuen päätökseen perustuvasta erityisopetuksesta sekä muista perusopetuksen tukimuodoista. Käytettävissä ovat kaikki tukimuodot (yleinen, tehostettu ja erityinen tuki).

Pedagoginen selvitys

Pedagoginen selvitys on opettajan ja oppilashuoltoryhmän tekemä selvitys oppilaan oppimisen etenemisestä, tehostetusta tuesta ja oppilaan kokonaistilanteesta. Selvityksen perusteella oppilashuoltoryhmä tekee arvion oppilaan erityisen tuen tarpeesta. Pedagogista selvitystä täydennetään tarvittaessa psykologin tai muun asiantuntijan arviolla tai konsultaatiolla.

Pedagogisessa selvityksessä kuvataan:

- oppilaan kasvun, oppimisen ja koulunkäynnin tilanne kokonaisuutena
- oppilaan saama tehostettu tuki (yleisen ja tehostetun tuen tarkistuslista)
- oppimisen ja kehityksen eteneminen tehostetun tuen aikana
- oppilaan kasvuun ja kehitykseen, oppimisvalmiuksiin sekä oppimiseen ja koulunkäyntiin liittyvät erityistarpeet
- millaisilla pedagogisilla, oppimisympäristöön liittyvillä, oppilashuollollisilla tai muilla tukijärjestelyillä, esim. kuntoutuksella, oppilasta tulisi tukea.
- tarvitseeko oppilas yhdessä tai useammassa oppiaineessa yksilöllistetyn oppimäärän

Jos yksilöllistettävien oppiaineiden määrää on tarpeen myöhemmin lisätä tai vähentää, tehdään uusi pedagoginen selvitys ja sen pohjalta uusi erityisen tuen päätös.

Erityisen tuen päätös

Erityisen tuen päätös on kirjallinen hallintopäätös, joka tehdään erityistä tukea saavalle oppilaalle. Pedagogisen selvityksen lisäksi erityisen tuen päätöksen valmisteleminen tulee tarvittaessa hankkia psykologiseen tai lääketieteelliseen arvioon perustuva lausunto tai vastaava sosiaalinen selvitys. Päätöstä

tarkistetaan ainakin toisen vuosiluokan jälkeen sekä ennen seitsemännelle vuosiluokalle siirtymistä.

Pienluokka

Pienluokka on enintään 10 oppilaan opetusryhmä (POA 2§), jossa oppilas opiskelee suurimman osan viikoittaisesta tuntimäärästään. Pienluokan oppilaille tehdään erityisen tuen päätös ja HOJKS. Pienluokassa on mahdollista opiskella toiminta-alueittain. Vaikeimmin kehitysvammaisista muodostetussa opetusryhmässä saa olla kuitenkin enintään kuusi oppilasta.

Päätös erityisen tuen lopettamisesta

Erityisen tuen tarpeellisuus tulee tarkistaa lain edellyttämässä vaiheissa (2.lk ja ennen 7. luokalle siirtymistä) sekä aina oppilaan tuen tarpeen muuttuessa. Tarkistamista varten oppilaasta tehdään uusi pedagoginen selvitys. Mikäli tarpeen todetaan jatkuvan, erityisen tuen jatkamisesta tehdään uusi päätös. Mikäli katsotaan, että oppilas ei enää tarvitse erityistä tukea, tulee tuen lopettamisesta tehdä päätös. Tällöin oppilas siirtyy saamaan tehostettua tukea.

7.4. Yksilölliset suunnitelmat

Oppimissuunnitelma

Oppimissuunnitelma on suunnitelma oppilaan kasvun, oppimisen ja koulunkäynnin etenemisestä, tarvittavista opetusjärjestelyistä sekä oppilaan tarvitsemasta tuesta. Opettajat laativat oppimissuunnitelman kaikille tehostettua tukea saaville oppilaille. Oppimissuunnitelma voidaan laatia myös yleisen tuen oppilaalle.

Tehostettuun tukeen liittyvän oppimissuunnitelman tulee sisältää seuraavat tiedot:

- oppilaan valmiudet kasvuun ja oppimiseen sekä niihin liittyvät erityistarpeet
- oppimiseen, työskentely- ja vuorovaikutustaitoihin sekä koulunkäyntiin liittyvät tavoitteet
- pedagogiset ja oppimisympäristöön sekä kuntoutukseen liittyvät ratkaisut, kuten joustavat ryhmittelyt, samanaikaisopetus, opetusmenetelmät, työskentelytavat, opiskelustrategiat ja välineet/kommunikointitavat sekä erityiset apuvälineet ja oppimateriaalit
- moniammatillisen yhteistyön kuvaus ja eri toimijoiden vastuualueet
- yhteistyön toteuttaminen oppilaan ja huoltajan kanssa, huoltajan tarjoama tuki
- edistymisen seuranta ja arviointi, arviointitavat ja ajankohdat sekä oppilaan itsearviointi
- suunnitelman laatimiseen osallistuneet.

Henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma

HOJKS on henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma, joka laaditaan erityisen tuen oppilaille. Se on opetussuunnitelmaan perustuva pedagoginen asiakirja.

Oppilaan HOJKSissa kuvataan:

- oppilaan oppimisvalmiudet sekä oppimiseen ja koulunkäyntiin liittyvät erityistarpeet
- oppimisen, koulunkäynnin ja sosiaalisten taitojen tavoitteet
- oppiaineet, aineryhmät, valinnaiset opinnot ja vuosiviikkotuntimäärä sekä oppiainekohtaiset tavoitteet
- toiminta-alueittain opiskelevan oppilaan yksilölliset tavoitteet ja keskeiset sisällöt
- edistymisen seuranta ja arviointi

- ohjaus –ja tukipalvelut

7.5. Opetusjärjestelyihin liittyvä tuki

Tukiopetus

Koulussa jokaisella tulee olla mahdollisuus osallistua tukiopetukseen. Tukiopetuksessa lapsi voi saada yksilöllisiä tehtäviä, yksilöllistä aikaa sekä ohjausta. Tukiopetusta antaa useimmiten luokan- tai aineenopettaja oppilaan työjärjestyksen ulkopuolella yksilö- tai pienryhmäopetuksena. Huoltajille tulee antaa tietoa siitä, miten tukiopetusta järjestetään. Tukiopetusta seurataan säännöllisesti sähköisellä järjestelmällä.

Osa-aikainen erityisopetus

Osa-aikainen erityisopetus on ennaltaehkäisevää yleistä, tehostettua tai erityistä tukea. Osa-aikaisessa erityisopetuksessa lapsi voi saada tukea muun muassa puheeseen, lukemisen, kirjoittamisen ja matematiikan perustaitoihin sekä myöhemmin yksilöllisempää tukea eri oppiaineiden opiskeluun. Osa-aikaisessa erityisopetuksessa voidaan keskittyä myös hahmottamisvaikeuksiin sekä toiminnanohjaustaitojen ja opiskelutekniikkojen harjoitteluun. Erityisopettaja voi olla tukena myös lapsille, joilla on sosiaalisia tai tunne-elämän vaikeuksia.

Erityisopetus

Erityisopetus on osa oppilaalle annettavaa erityistä tukea. Käytettävissä ovat kaikki perusopetuksen tukimuodot (yleinen, tehostettu ja erityinen tuki). Erityisopetus järjestetään oppilaan etu ja opetuksen järjestämisedellytykset huomioon ottaen muun opetuksen yhteydessä tai osittain tai kokonaan pienryhmässä, pienluokalla tai muussa soveltuvassa paikassa. Erityisopetuksessa voidaan poiketa oppiaineista tai niitä koskevasta valtakunnallisesta tuntijaosta sen mukaan kuin erityistä tukea koskevassa päätöksessä määrätään.

Oppiaineen oppimäärän yksilöllistäminen ja opetuksesta vapauttaminen

Jos oppilas ei saavuta hyväksytysti oppiaineen ydinsisältöihin liittyviä tavoitteita hyväksytysti annetusta tuesta huolimatta, voidaan yhden tai useamman oppiaineen oppimäärä yksilöllistää.

Kieli- ja kulttuuritausta, poissaolot, motivaation puute tai esimerkiksi puutteellinen opiskelutekniikka eivät sellaisenaan voi olla syynä oppimäärän yksilöllistämiseen, vaan oppilasta tulee tukea näissä asioissa muilla sopivilla tavoilla. Yksilöllistäminen merkitsee oppilaan oppimiselle asetettavan tavoitetasen määrittelemistä hänen omien edellytystensä mukaiseksi. Tavoitteiden tulee kuitenkin olla oppilaalle riittävän haasteellisia. Oppimäärän yksilöllistämisestä määrätään erityisen tuen päätöksessä. Oppimäärää ei voida yksilöllistää ilman erityisen tuen päätöstä.

Niiden oppiaineiden, joissa oppilaan oppimäärä on yksilöllistetty, tavoitteet, keskeiset sisällöt, oppilaan edistymisen seuranta ja arviointi kuvataan oppilaan HOJKSissa. Yksilöllistettyjen oppiaineiden numero- ja sanallisen arvion perään merkitään (*) opintojen aikaisessa ja päättöarvioinnissa.

Oppimäärän yksilöllistäminen on ensisijainen vaihtoehto ennen oppilaan vapauttamista oppimäärän suorittamisesta. Vapauttamiseen oppimäärän opiskelusta tulee olla erityisen painavat syyt. Vapauttamisesta tehdään perusopetuslain 18 §:ssä tarkoitettu hallintopäätös. Oppilaalle, joka on muutoin kuin tilapäisesti vapautettu jonkin aineen opiskelusta, tulee järjestää vastaavasti muuta opetusta tai ohjattua toimintaa.

Pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevien oppilaiden opetus voidaan tarvittaessa järjestää siten, ettei yhteisenä aineena opeteta toista kotimaista kieltä eikä vierasta kieltä, oppiaineita voidaan yhdistää oppiainekokonaisuuksiksi ja jakaa osa-alueisiin siten kuin paikallisessa opetussuunnitelmassa määrätään.

Pidennetty oppivelvollisuus

Jos perusopetukselle säädettyjä tavoitteita ei lapsen vammaisuuden tai sairauden vuoksi ole mahdollista saavuttaa yhdeksässä vuodessa, alkaa oppivelvollisuus vuotta perusopetuslaissa säädettyä aikaisemmin ja kestää 11 vuotta. Pidennetyn oppivelvollisuuden piiriin kuuluvat vaikeasti vammaiset lapset. Heitä ovat muun muassa näkö- ja kuulovammaiset sekä muutoin ruumiillisesti tai henkisesti vaikeasti vammaiset tai kehityksessään viivästyneet lapset. Myös vaikea sairaus voi olla syynä pidennettyyn oppivelvollisuuteen. Esiopetus voi pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä oleville oppilaille annettavassa erityisopetuksessa kestää yhden tai kaksi vuotta.

Jos lapsi aloittaa perusopetuksen vuotta säädettyä myöhemmin, eli sinä vuonna, kun hän täyttää 8 vuotta, perusopetuksen myöhemmästä aloittamisesta on tehtävä erillinen hallintopäätös.

Jos oppilas ei enää kuulu pidennetyn oppivelvollisuuden piiriin, tulee tehdä päätös pidennetyn oppivelvollisuuden päättämisestä, jolloin oppilas siirtyy yleisen oppivelvollisuuden piiriin.

Toiminta-alueittain opiskelu

Vaikeimmin kehitysvammaisten oppilaiden opetus voidaan järjestää oppiainejaon sijasta toiminta-alueittain. Myös muulla tavoin vammaisen tai vakavasti sairaan oppilaan opetus voi olla oppilaan terveydentilaan liittyvistä syistä perusteltua järjestää toiminta-alueittain.

Opetuksen järjestämisestä oppiainejaon sijasta toiminta-alueittain päätetään erityisen tuen päätöksessä. Opetussuunnitelmaan kuuluvat toiminta-alueet ovat motoriset taidot, kieli ja kommunikaatio, sosiaaliset taidot, päivittäisten toimintojen taidot ja kognitiiviset taidot.

Toiminta-alueittain opiskelevan oppilaan kunkin toiminta-alueen tavoitteet ja keskeiset sisällöt sekä edistymisen seuranta ja arviointi kuvataan HOJKSissa. Arviointi annetaan aina sanallisena.

7.6. Ohjauksellinen ja muu tuki

Kodin ja koulun yhteistyö

Kodin kanssa tehtävässä yhteistyössä toteutuu kasvatuskumppanuus. Kasvatuskumppanuus on vanhempien ja henkilöstön sitoutumista toimimaan yhdessä lapsen ja nuoren hyvinvoinnin, kasvun, kehityksen ja oppimisen tukemisessa. Kasvatuskumppanuudessa korostuu henkilöstön aktiivisuus ja aloitteellisuus. Yhteistyössä korostuu vastavuoroisuus, avoimuus, keskinäinen luottamus, tasavertaisuus, kuunteleminen ja kunnioittaminen.

Kasvun ja oppimisen keskusteluja toteutetaan vuosittain. Vanhemmat kutsutaan mukaan tapahtumiin ja heitä kannustetaan keskinäiseen yhteistyöhön ja verkostoitumaan. Tiedotamme koteja mm. sähköisen yhteydenpitojärjestelmän (Wilma) kautta.

Ohjauksen järjestäminen

Ohjauspalveluiden tavoitteena on suunnitella omassa esiopetusryhmässään tai lähikoulussaan opiskelevan oppilaan opetus-, kuntoutus- ja muiden tarvittavien tukitoimien järjestäminen mahdollisimman tarkoituksenmukaisesti. Sosiaali- ja terveystoimen sekä erityisopetuksen henkilöstö voi antaa toisilleen konsultaatiota oppilasta koskeissa asioissa. Ostopalveluina voidaan järjestää ohjauskeskusteluja ja – käyntejä sekä tilapäisen opetuksen jaksoja erityisoppilaitoksista. Pitkäaikaisessa sairaalahoidossa oleville lapsille opetusta järjestetään sairaalakoulussa. Tilapäisen opetuksen jaksoilla perehdytään oppilaan oppimiseen, koulunkäyntiin, kuntoutukseen ja arkeen liittyviin erityiskysymyksiin. **Tukipalveluja** ovat kodin ja koulun yhteistyö, koulukuljetus, apuvälineet, terapiat, tulkittamis- ja avustajapalvelut, päivähoido, aamu- ja iltapäivätoiminta, kerhotoiminta, kummi- ja tukioppilastoiminta ja esim. läksypajatoiminta.

Tulkitsemis- ja avustajapalveluiden järjestäminen

Koulunkäynti-/erityislastenohjaaja työskentelee oppilaan ohjaus- ja avustamistehtävissä yhteistyössä opettajan kanssa. Tuen tulee edistää oppilaan itsenäistä selviytymistä ja omatoimisuutta sekä myönteisen itsetunnon kehittymistä. Ohjaajan tehtävänä on tukea oppilasta opettajan tai terapeuttien ohjeiden ja oppilaan henkilökohtaisten tavoitteiden mukaisesti. Hän huolehtii oppilaan avustamisesta ja ohjaamisesta esimerkiksi oppi-, väli- ja ruokatunnin aikana sekä tarvittaessa kuljetuksien yhteydessä. Ohjaaja voi huolehtia myös oppilaan apuvälineistä, lääkkeistä, hygieniasta ja oppimisympäristöstä. Tarvittaessa hän voi toimia yhteyshenkilönä kodin ja koulun/esikoulun välisessä yhteistyössä.

Perusopetusta tukeva muu toiminta

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden mukaan koulun kasvatus- ja opetustyön tukemiseksi voidaan järjestää kerhotoimintaa. Kerhotoiminnan tarkoituksena on edistää myönteisten harrastusten viriämistä ja antaa oppilaalle mahdollisuus omiin valintoihin. Kerhotoiminnan järjestämisen periaatteet kirjataan opetussuunnitelmaan. Kerhot ovat oppilaille vapaaehtoisia ja maksuttomia. Kerhojen ohjaamisesta vastaavat koulun opettajat, mutta toiminnassa voidaan hyödyntää tarvittaessa koulunkäyntiohjaajia, oppilaiden vanhempia, vanhempaintoimikuntaa tai muita yhteistyökumppaneita esim. urheiluseuroja. Tiedottamisesta koteihin ja oppilaille vastaavat kunkin kerhon kerho-ohjaajat.

Pienille koululaisille (7-10 v.) järjestetään toimintaa myös koulujen loma-ajoille yhteistyössä kolmannen sektorin kanssa. Kolmannen sektorin lapsille ja nuorille järjestämään harrastetoimintaa tuemme antamalla kunnan tiloja maksutta käyttöön.

Aamu- ja iltapäivätoiminta rakentuu perusopetuksen yleisiin kasvatustavoitteisiin. Aamu- ja iltapäivätoiminta tarjoaa vastapainoa ja tukea koulutyölle sekä mahdollisuuden lepoon ja virkistykseen. Toiminnan suunnittelun lähtökohdista ovat yksilölliset ja yhteisölliset sekä sosiaaliseen kasvuun liittyvät näkökohdat. Tavoitteena on tarjota lapselle ammattitaitoisen ja tehtävään soveltuvan henkilöstön valvonnassa hänen tarpeensa huomioonottavaa, monipuolista ja virkistävää toimintaa. Toiminta on kuvattu tarkemmin kunnallisessa aamu- ja iltapäivätoiminnan toimintasuunnitelmassa.

Kempeleen kunta tarjoaa perusopetuksen 1. ja 2. luokkien ja perusopetuslain 17 §:n 2 mom mukaisen erityisopetuksen oppilaille aamu- ja iltapäivätoimintaa. Toiminnan järjestämisestä vastaa kunnanhallitus, joka hyväksyy toimintasuunnitelman ja toimintasuunnitelman päivitykset. Toimintaa koordinoi Lasten ja nuorten yhteisöllisen kasvun ja vapaa-ajan palvelutuotantopäällikkö. Toiminnan koulukohtaisesta toteuttamisesta vastaa koulun rehtori. Toimintasuunnitelman koulukohtaisesta päivittämisestä ja hyväksymisestä päättävät toimintaa järjestävät koulut. Koulut tiedottavat toiminnan aloittamisesta. Aamu- ja iltapäivätoiminnan käytännön toteutuksen päävastuu on kunkin koulun rehtorin nimeämällä vastuuhajaajalla. Toimintaa voidaan toteuttaa tarvittaessa yhteistyössä myös muun yhteisön tai yrityksen kanssa.

Toiminnan tavoitteena on koulun ja kotien kasvatustyön tukeminen. Aamu- ja iltapäivätoiminta on luonteva osa koulun toimintaa. Laadukas aamu- ja iltapäivätoiminta perustuu joustavaan yhteistyöhön ja tiedonkulkuun kodin, koulun sekä aamu- ja iltapäivätoiminnan välillä.

Tärkeimmät yhteistyökumppanit ovat lasten vanhemmat. Yhteistyö ja hyvä tiedonkulku ovat laadukkaan toiminnan peruslähtökohdat. Yhteystiedot julkaistaan koulujen omissa lukuvuosiotiedoissa ja toiminta liitetään osaksi lukuvuosisuunnitelmaa. Ohjaajien ja kotien yhteistyön periaatteista ja käytännöistä sovitaan toiminnan alkaessa. Lapsille ja vanhemmille järjestetään toiminnan alkaessa mahdollisuus tutustua aamu- ja iltapäivätoimintaan.

8. OPPILASHUOLTO – LASTEN JA NUORTEN HYVINVOINNIN EDISTÄJÄNÄ

Me Kempeleessä haluamme taata kaikille kasvatuskumppanuuden ja monialaisen yhteistyön keinoin hyvinvoivan ja turvallisen kasvu-, oppimis- ja työympäristön.

Oppilaalla on oikeus saada maksutta sellainen oppilashuolto, jota opetukseen osallistuminen edellyttää. Oppilashuollolla tarkoitetaan oppilaan hyvän oppimisen, hyvän psyykkisen ja fyysisen terveyden sekä sosiaalisen hyvinvoinnin edistämistä ja ylläpitämistä sekä niiden edellytyksiä lisäävää toimintaa esiopetus- ja kouluyhteisössä. Oppilashuoltoa toteutetaan ensisijaisesti ennaltaehkäisevänä ja koko kouluyhteisöä tukevana yhteisöllisenä oppilashuoltona. Tämän lisäksi oppilailla on lakisääteinen oikeus yksilökohtaiseen oppilashuoltoon. Monialainen yhteistyö on oppilashuollossa keskeistä. Oppilashuoltotyötä ohjaavat luottamuksellisuus, kunnioittava suhtautuminen oppilaaseen ja huoltajaan sekä heidän osallisuutensa tukeminen.

Oppilashuolto kuuluu kaikille esiopetus- ja kouluyhteisössä työskenteleville ja sitä toteutetaan yhteistyössä kotien kanssa. Oppilashuoltotyössä noudatetaan eri ammattiryhmiä koskevia sekä muita tietojen saantia ja salassapitoa koskevia säädöksiä. Oppilashuoltotyötä koordinoidaan ja kehitetään monialaisessa kunnan oppilas- ja opiskelijahuollon ohjausryhmässä.

Esi- ja perusopetuksen oppilashuollosta ja siihen liittyvistä suunnitelmista säädetään oppilas- ja opiskelijahuoltolaissa. (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013)

OPPILAS- JA OPISKELIJAHUOLLON RAKENNE KEMPELEEN KUNNASSA

Terveys ja
toimintakyky

Lasten ja nuorten
yhteisöllinen kasvu

Sosiaalinen
turvallisuus

KASVUN JA OPPIMISEN TUEN OHJAUSRYHMÄ/KOTO

Vastaa oppilas- ja opiskeluhoollon yleisestä suunnittelusta, kehittämisestä, ohjaamisesta ja arvioinnista Kempeleen kunnassa.

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma

ESI- JA PERUSOPETUS NUORTEN LUKIOKOULUTUS

Yhteisöllinen oppilas- ja opiskeluhoolto/ASEMA

- seuranta
- arviointi
- kehittäminen
- ennaltaehkäisy
- yhteisöllisyys
- hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden tukeminen
- yhteistyö eri toimijoiden kanssa

Konsultaatioryhmä/ VARIKKO

- monialainen asiantuntijaryhmä
- tuentarve kartoitukset
- hyvinvointikyselyt
- pedagogiset asiakirjat/päätökset

Yksilökohtainen oppilas- ja opiskeluhoolto/PYSÄKKI

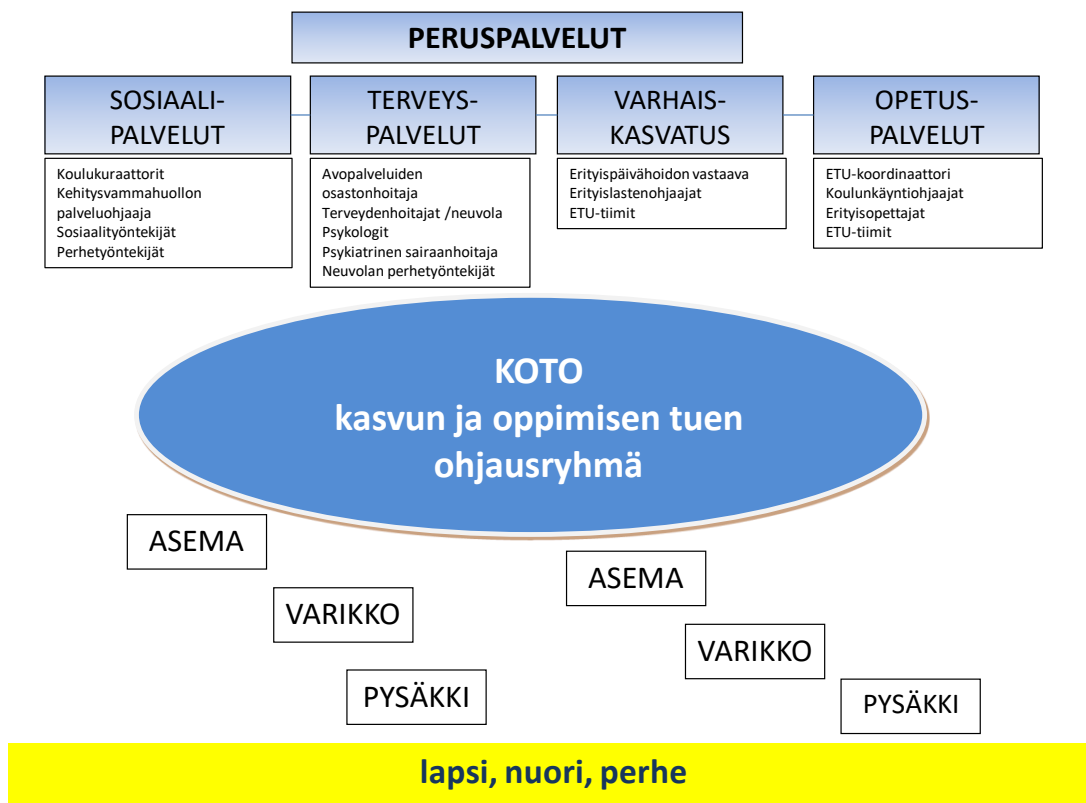
- neuvola-/kouluterveydenhuollon palvelut
- psykologi- ja kuraattoripalvelut
- yksittäistä lasta/oppilasta/opiskelijaa koskeva monialainen oppilas- ja opiskeluhoolto
- lapsen/oppilaan/opiskelijan kokonaisvaltaisen kehityksen, terveyden, hyvinvoinnin ja oppimisen seuranta ja edistäminen
- perustuu aina lapsen/oppilaan/opiskelijan sekä tarvittaessa huoltajan suostumukseen, esiopetuksessa aina huoltajan suostumukseen

Oppilas - ja opiskeluhoollon kokonaistarve ja käytettävissä olevat oppilashuoltopalvelut määritellään tarkemmin esiopetusyksikkö-/koulukohtaisesti.

2.asteen yhteistyö OSAO Kempeleen yksikön kanssa, järjestämisvastuu kunta

8.1. Monialainen oppilashuollon yhteistyö

Oppilashuolto järjestetään monialaisessa yhteistyössä opetustoimen ja sosiaali- ja terveystoimen kanssa siten, että siitä muodostuu toimiva ja yhtenäinen kokonaisuus¹. Oppilashuoltoa toteutetaan yhteistyössä oppilaan ja hänen huoltajansa kanssa ottaen huomioon oppilaan ikä ja edellytykset. Tarvittaessa yhteistyötä tehdään myös muiden toimijoiden kanssa.² Kouluyhteisön tai oppilaiden hyvinvoinnissa havaittuihin huolenaiheisiin etsitään ratkaisuja yhdessä oppilaiden ja huoltajien kanssa.

Koulussa oppilashuolto on kaikkien kouluyhteisössä työskentelevien ja oppilashuoltopalveluista vastaavien työntekijöiden tehtävä. Ensisijainen vastuu kouluyhteisön hyvinvoinnista on koulun henkilökunnalla.³ Oppilashuollon palveluja ovat psykologi- ja kuraattoripalvelut sekä kouluterveydenhuollon palvelut⁴. Näiden asiantuntijoiden tehtävät liittyvät niin yksilöön, yhteisöön kuin yhteistyöhön. Palveluja tarjotaan oppilaille ja huoltajille siten, että ne ovat helposti saatavilla⁵. Palvelut järjestetään lain edellyttämässä määräjassa⁶. Oppilaille ja heidän huoltajilleen annetaan tieto käytettävissä olevasta oppilashuollosta ja heitä ohjataan hakemaan tarvitsemiaan oppilashuollon palveluja⁷.

¹ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 9 § 1 mom.

² Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 3 § 4 mom. ja 18 § 1 mom.

³ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 4 § 1 ja 2 mom.

⁴ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 3 § 3 mom.

⁵ Eduskunnan sivistysvaliokunnan mietintö 14/2013 vp.

⁶ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 15 § ja 17 §

⁷ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 11 § 1 ja 2 mom.

Monialainen, eri ammattiryhmiin kuuluvien työntekijöiden keskinäinen konsultaatio on tärkeä työmenetelmä oppilashuollossa.

Oppilashuollon tavoitteet, tehtävät ja toteuttamisen periaatteet muodostavat esiopetuksesta toisen asteen koulutukseen ulottuvan jatkumon. Vuorovaikutus eri kouluasteiden välillä, yhtenäiset käytännöt ja yhteinen monialainen kehittämistyö edellyttävät oppilashuollon suunnitelmallista arviointia⁸.

Opetuksen järjestäjä asettaa oppilashuollon ohjausryhmän (KOTO) ja koulukohtaiset oppilashuoltoryhmät (ASEMA, VARIKKO). Yksittäistä oppilasta koskevat asiat käsitellään tapauskohtaisesti koottavassa asiantuntijaryhmässä (PYSÄKKI). Jokaisella ryhmällä on omat tehtävät ja niiden perusteella määräytyvä kokoonpano. Kaikki oppilashuoltoryhmät ovat monialaisia, mikä tarkoittaa että ryhmässä on opetushenkilöstön lisäksi kouluterveydenhuoltoa sekä psykologi- ja kuraattoripalveluja edustavia jäseniä sen mukaan kun käsiteltävä asia edellyttää.

⁸ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 25 §

8.2. Yhteisöllinen oppilashuolto ja sen toimintatavat

Yhteisöllisessä oppilashuoltotyössä seurataan, arvioidaan ja kehitetään kouluyhteisön ja oppilasryhmien hyvinvointia. Lisäksi huolehditaan kouluympäristön terveellisyydestä, turvallisuudesta ja esteettömyydestä.⁹

Oppilaiden ja huoltajien osallisuus ja kuulluksi tuleminen on yhteisöllisessä oppilashuollossa tärkeää ja hyvinvointia vahvistavaa. Oppilaiden osallisuuden edistäminen on opetuksen järjestäjän tehtävä¹⁰. Oppilashuolto luo kouluyhteisössä edellytyksiä yhteenkuuluvuudelle, huolenpidolle ja avoimelle vuorovaikutukselle. Kempeleen kunnan kouluissa toimivat oppilaskunnat ja vanhempainryhmät/toimikunnat. Yhtenäiskouluilla on tukioppilastoimintaa. Näillä toimintatavoilla pyritään edesauttamaan myös ongelmien ennalta ehkäisyä, niiden varhaista tunnistamista ja tarvittavan tuen järjestämistä.

Koulukohtaiset oppilashuoltosuunnitelmat

Koulukohtaisissa oppilashuoltosuunnitelmissa kuvataan:

- oppilashuoltoryhmän toimintatavat ja käytännöt,
- yhteistyö koulun ulkopuolisten lasten ja nuorten hyvinvointia edistävien tahojen kanssa yhteisöllisen oppilashuollon kehittämisessä,
- yhteistyö oppilaan ohjauksessa, koulutuksen siirtymävaiheissa sekä jatko-opintojen suunnittelussa,
- yhteistyö ja käytänteet kouluympäristön terveellisyyden ja turvallisuuden sekä kouluyhteisön hyvinvoinnin tarkastuksissa,
- yhteistyö terveysneuvonnan ja terveystiedon opetuksen välillä,
- järjestyssäännöt,
- poissaolojen seuraaminen, niistä ilmoittaminen ja niihin puuttuminen,
- tapaturmien ehkäiseminen sekä ensiavun järjestäminen ja hoitoonohjaus,
- tupakkatuotteiden, alkoholin ja muiden päihteiden käytön ehkäiseminen ja käyttöön puuttuminen,
- koulukuljetusten odotusaikoja ja turvallisuutta koskevat ohjeet,
- suunnitelma oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä sekä
- toiminta äkillisissä kriiseissä ja uhka- ja vaaratilanteissa.

Asema eli oppilashuoltoryhmä

Koulukohtainen oppilashuoltoryhmä vastaa koulun oppilashuollon suunnittelusta, kehittämisestä, toteuttamisesta ja arvioinnista. Oppilashuoltoryhmien kokoonpanot, tehtävät ja toimintatavat päätetään yksikkökohtaisessa oppilashuoltosuunnitelmassa. Oppilashuoltoryhmä voi tarvittaessa kuulla asiantuntijoita. Ryhmän keskeinen tehtävä on yhteisön hyvinvoinnin ja turvallisuuden edistäminen sekä muun yhteisöllisen oppilashuollon toteuttaminen ja kehittäminen. Kouluympäristön terveellisyyden ja turvallisuuden arviointi 3v.¹¹

Turvallisuuden edistäminen

Oppilaalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön¹². Siihen kuuluu fyysinen, psyykkinen ja sosiaalinen turvallisuus. Opetuksen järjestämisen lähtökohtana on oppilaiden ja henkilökunnan turvallisuuden varmistaminen kaikissa tilanteissa. Rauhallinen ilmapiiri edistää työrauhaa. Koulujen järjestyssäännöt lisäävät kouluyhteisön turvallisuutta, viihtyisyyttä ja sisäistä järjestystä¹³.

⁹ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 4 § 1 mom.

¹⁰ Perusopetuslaki 47a§ 1 mom. (1267/2013)

¹¹ Terveystieteidenhuoltolaki 12§, VNA 338/2011/12§

¹² Perusopetuslaki 29 § 1 mom. (1267/2013)

¹³ Perusopetuslaki 29 § 4 ja 5 mom. (1267/2013)

Suunnitelma oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä

Kaikilla kouluilla tulee olla suunnitelma väkivallan, kiusaamisen ja häirinnän ehkäisemiseen ja puuttumiseen. Tämä suunnitelma on osa koulun oppilashuoltosuunnitelmaa. Suunnitelmassa tulee olla kuvattuna seuraavat asiat:

- kiusaamisen, väkivallan ja häirinnän ehkäiseminen ja siihen puuttuminen,
- edellä mainittujen asioiden käsittely yhteisö-, ryhmä- ja yksilötasolla,
- yksilöllinen tuki, tarvittava hoito, muut toimenpiteet ja jälkiseuranta sekä teon tekijän että sen kohteena olevan osalta,
- yhteistyö huoltajien kanssa,
- yhteistyö tarvittavien viranomaisten kanssa,
- suunnitelmaan perehdyttäminen ja siitä tiedottaminen henkilöstölle, oppilaille, huoltajille ja yhteistyötahoille sekä
- suunnitelman päivittäminen, seuranta ja arviointi.

Väkivallan, kiusaamisen ja häirinnän ennaltaehkäisy ja nopea puuttuminen niihin on osa koulujen toimintakulttuuria ja sitä toteutetaan suunnitelmallisesti. Huoltajien kanssa tehdään yhteistyötä. Mikäli koulussa kohdataan väkivaltaa, kiusaamista tai häirintää, oppilaan tukemisen, tarvittavan hoidon, jälkiseurannan ja tiedottamisen osalta noudatetaan koulukohtaisien oppilashuollon, kriisi- ja turvallisuussuunnitelmien toimintaohjeita.

Kouluissa käydään avointa ja asiallista keskustelua siitä, mitä väkivalta, kiusaaminen ja häiritsevä käyttäytyminen tarkoittavat ja kuinka voidaan ehkäistä väärinymmärryksiä ja väärinkäytöksiä. Kouluyhteisössä huolehditaan, että väkivaltaan, kiusaamiseen ja häirintään puututaan viipymättä tarpeen mukaisin keinoin. Tarvittaessa koulun Kiva-tiimi on mukana kiusaamistapausten selvittämisessä. Väkivallasta ja aggressiivisesta käyttäytymisestä tehdään aina kirjallinen selvitys (oppilaan fyysisen rajoittamisen kirjaamislomake (liite 24). Opettaja tai rehtori ilmoittaa koulussa tai koulumatkalla tapahtuneesta häirinnästä, kiusaamisesta tai väkivallasta tilanteeseen osallistuneiden huoltajille.¹⁴

Rehtori perehdyttää henkilöstön ja yhteistyötahot ohjeisiin ja tiedottaa ajankohtaisista asioista. Oppilaille ja huoltajille annetaan tietoa kiusaamisen erilaisista ilmenemistavoista, ennaltaehkäisystä ja kouluyhteisön toimintatavoista sekä koulussa sovellettavista järjestyssäännöistä. Koulut huolehtivat suunnitelmien päivittämisestä.

Kouluympäristön terveellisyyttä ja turvallisuutta sekä kouluyhteisön hyvinvointia edistetään ja seurataan jatkuvasti. Niitä arvioidaan kolmen vuoden välein toteutettavissa tarkastuksissa¹⁵. Turvallisuuden edistämiseen kuuluvat myös koulukuljetuksia, tapaturmien ennaltaehkäisyä ja tietoturvallisuutta koskevat toimintatavat.

Koulujen oppilashuoltosuunnitelmassa määritellään toiminta äkillisissä kriiseissä, uhka- ja vaaratilanteissa. Kriisisuunnitelma valmistellaan yhteistyössä tarvittavien viranomaisten kanssa ottaen huomioon muut uhka-, vaara ja kriisitilanteita koskevat ohjeistukset kuten pelastussuunnitelma¹⁶. Suunnitelmassa kuvataan:

- kriisitilanteiden ehkäisy, niihin varautuminen ja toimintatavat äkillisissä kriisitilanteissa,
- johtamisen periaatteet, yhteistyö sekä työn- ja vastuunjako kriisitilanteissa ja niihin varautumisessa,
- sisäisen ja ulkoisen sekä koulun ja opetuksen järjestäjän välisen tiedottamisen ja viestinnän periaatteet,
- psykososiaalisen tuen ja jälkihoidon järjestäminen,

¹⁴ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 13 § 2 mom. 4-kohta ja perusopetuslaki 29 § 3 ja 7 mom. (1267/2013)

¹⁵ Terveystieteidenhuoltolaki (1326/2010) 16 § 2 mom. ja valtioneuvoston asetus neuvolatoiminnasta, koulu- ja opiskeluterveydenhuollosta sekä lasten ja nuorten ehkäisevästä suun terveydenhuollosta (338/2011) 12 §

¹⁶ Pelastuslaki (379/2011) 15 § ja valtioneuvoston asetus pelastustoimesta (407/2011) 1 ja 2 §

- suunnitelmaan perehdyttäminen ja siitä tiedottaminen henkilöstölle, oppilaille, huoltajille ja yhteistyötahoille,
- toimintavalmiuksien harjoittelu sekä suunnitelman arviointi ja päivittäminen

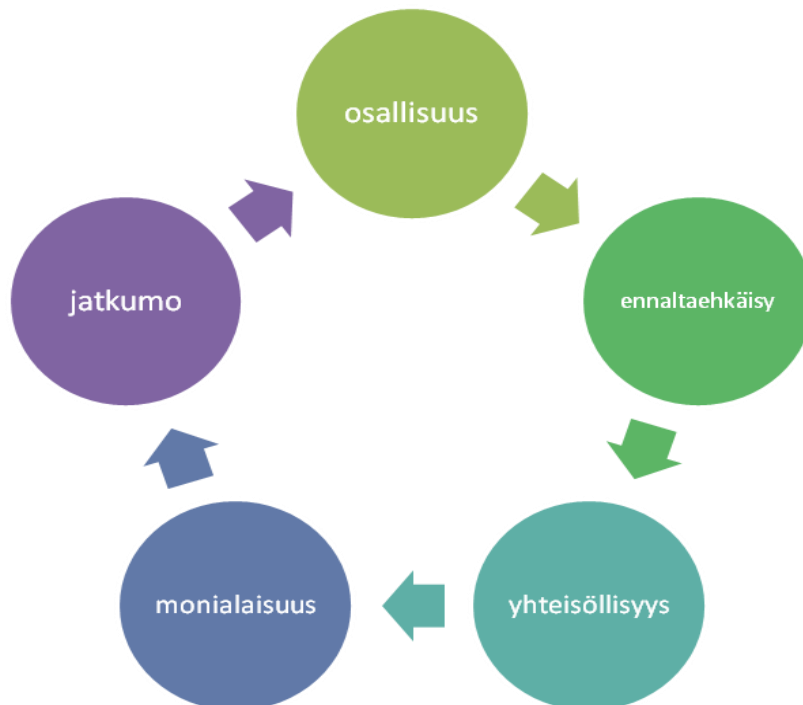
Varikko eli monialainen konsultaatioryhmä

Eri ammattiryhmien välinen konsultaatio on keskeinen työmenetelmä oppilashuollossa. Kouluilla konsultaatiota toteutetaan päivittäisen yhteistyön lisäksi oppilashuollon monialaisessa työryhmässä eli Varikolla. Ryhmään kuuluvat koulukohtaisessa oppilashuoltosuunnitelmassa määritelty oppilashuollon vastaava, ryhmän opettaja/ohjaaja, rehtori, kuraattori, terveydenhoitaja sekä tarpeen mukaan erityisopettaja, oppilaanohjaaja, psykologi, koululääkäri, sosiaalityöntekijä sekä muita mahdollisia asiantuntijoita. Varikoilla käsitellään mm. luokkakohaisia tuentarvekartoituksia, hyvinvointikyselyjä sekä pyritään ennaltaehkäisemään ja löytämään ratkaisuja oppimisessa ja koulunkäynnissä ilmenneisiin pulmiin. Varikoilla hyväksytään myös pedagogiset asiakirjat ja tuen kolmiportaisuutta koskevat päätökset. Erityisestä tuesta päättää sivistysjohtaja.

8.3. Yksilökeskeinen oppilashuolto

Yksilökohtaisella oppilashuollolla tarkoitetaan oppilaalle annettavaa, yksittäistä oppilasta koskevaa monialaista oppilashuoltoa, kouluterveydenhuollon palveluja sekä oppilashuollon psykologi- ja kuraattoripalveluja. Yksilökohtaisen oppilashuollon tavoitteena on seurata ja edistää oppilaan kokonaisvaltaista kehitystä, terveyttä, hyvinvointia ja oppimista. Tärkeitä on varhaisen tuen turvaaminen ja ongelmien ennaltaehkäisy. Yksilökohtainen oppilashuolto perustuu aina oppilaan sekä tarpeen mukaan myös huoltajan suostumukseen. Oppilaan osallisuus on varmistettava ikäkauden ja edellytysten mukaisesti. Oppilashuoltotyössä noudatetaan tietojen luovutusta ja salassapitoa koskevia säännöksiä.

Keskeisiä arvoja ja käsitteitä

Pysäkki eli monialainen asiantuntijaryhmä

Yksittäisen oppilaan asioita käsitellään erikseen koolle kutsuttavassa monialaisessa asiantuntijaryhmässä¹⁷, jota kutsutaan Pysäkiksi. Käsiteltävät asiat voivat liittyä oppilaan oppimiseen, käyttäytymiseen, hyvinvointiin tai terveydentilaan. Pysäkillä kutsutaan tarvittavia oppilashuollon yhteistyötahoja. Asian käsittely perustuu oppilaan ja tarpeen niin vaatiessa huoltajan suostumukseen. Oppilaan osallisuus on taattava ikä ja kehitystaso huomioon ottaen. Alaikäinen ja muu vajaavaltainen voi, ottaen huomioon hänen ikänsä, kehitystasonsa ja muut henkilökohtaiset ominaisuutensa sekä asian laatu, painavasta syystä kieltää huoltajaansa tai muuta laillista edustajansa osallistumasta itseään koskevan opiskeluhoitoasian käsittelyyn sekä antamasta itseään koskevia salassa pidettäviä opiskeluhoollon tietoja huoltajalleen tai muulle lailliselle edustajalleen, jollei se ole selvästi hänen etunsa vastaista. Arvion vajaavaltaisen edun toteutumisesta tekee opiskeluhoollon henkilöstöön kuuluva sosiaali- tai terveydenhuollon ammattihenkilö¹⁸.

Pysäkillä sovitut asiat kootaan oppilashuoltokertomukseen¹⁹, jonka ryhmän koollekutsuja kirjaa. Liitteet kootaan aikajärjestyksessä eteneväksi oppilaskohtaiseksi oppilashuoltokertomukseksi. Oppilashuoltokertomusten rekisteröinnistä ja sen ylläpidosta vastaa opetuksen järjestäjä. Oppilashuoltokertomukseen tallennetut tiedot ovat salassa pidettäviä²⁰. Kuitenkin oppilaan yksilökohtaisen opiskeluhoollon järjestämiseen ja toteuttamiseen osallistuvilla on oikeus saada ja luovuttaa toisilleen sekä oppilashuollosta vastaaville viranomaisille sellaisia tietoja, jotka ovat välttämättömiä yksilökohtaisen oppilashuollon järjestämiseksi ja toteuttamiseksi²¹.

¹⁷ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 5§

¹⁸ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 18

¹⁹ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 20§ ja 21§

²⁰ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 22§

²¹ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 23§

Oppilaan siirtyminen tuen portailta toiselle (esim. yleisestä tehostettuun tai tehostetusta erityiseen tukeen) ja oppilasta koskevat pedagogiset asiakirjat valmistellaan yhteistyössä oppilaan ja huoltajan kanssa Pysäkillä. Pysäkillä käsitellään tarvittaessa kasvatustarkastuksia, kurinpitotarkastuksia, Jopo-opetukseen siirtymisestä, sairaalakoulun yhteistyötä ja opetuksen epäämistä. Yhteistyötä tehdään tarvittaessa myös koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa (nuorisotoimi, poliisi, lastensuojelu, erikoissairaanhoido). Mikäli oppilas tarvitsee erityisruokavaliota, lääkitystä tai sairauden vaatimaa hoitoa koulupäivän aikana, hoito- ja/tai lääkehoitosuunnitelma täytetään Pysäkillä yhdessä huoltajien kanssa.

Kouluterveydenhuolto

Kouluterveydenhuollon tavoitteena on koko kouluyhteisön hyvinvoinnin ja oppilaiden terveyden edistäminen sekä terveen kasvun ja kehityksen tukeminen yhteistyössä oppilaiden, oppilashuollon muun henkilöstön, opettajien ja vanhempien kanssa²².

Kouluilla on järjestetty kouluterveydenhuolto, josta vastaavat kouluterveydenhoitajat ja koululääkärit. Terveystarkastukset ja tarpeenmukainen terveysneuvonta vahvistavat ongelmien ennaltaehkäisyä, niiden varhaista tunnistamista ja tuen järjestämistä. Kouluterveydenhuollossa tehdään säännölliset terveystarkastukset oppilaille Neuvola yms. asetuksen mukaisesti (Asetus 380/2009). Kouluterveydenhuolto toimii osana oppilashuoltoa yhteistyössä oppilaan, koulun henkilöstön ja kodin kanssa. Terveystarkastaja ja lääkäri osallistuvat koulun oppilashuoltotyöhön oman alansa asiantuntijoina. Huoltajat tai oppilas voivat myös itse ottaa yhteyttä terveydenhoitajaan.

Terveydenhuollon ammattihenkilöt kirjaavat oppilaan yksilötapaamiset potilaskertomukseen. Terveystarkastajan työaika koulu- ja oppilasterveydenhoidossa on järjestettävä siten, että oppilas voi tarvittaessa päästä terveydenhoitajan vastaanotolle ilman ajanvarausta 9. Opiskelijalle on järjestettävä mahdollisuus saada arkipäivisin virka-aikana välittömästi yhteys opiskeluterveydenhuoltoon 9.

Kouluterveydenhuollossa tehdään säännölliset terveystarkastukset koululaisille ja perheille Neuvola ym. -asetuksen mukaisesti (Asetus 380/2009). Kouluiässä järjestetään terveystarkastus jokaisella luokka-asteella, tarkastuksista on ns. laajoja tarkastuksia kolme. Laajaan tarkastukseen sisältyy tarvittaessa perheen hyvinvointisuunnitelman laatiminen.

Kouluterveydenhoitajat varaavat oppilaille ajat terveystarkastuksiin. Vanhemmille esitetään kutsu saapua kaikkiin terveystarkastuksiin. Ennen luokkakohtaisia tarkastuksia pyritään järjestämään opettajan, terveydenhoitajan ja lääkärin palaveri.

Terveydenhoitajan tarjoama sairaanhoito järjestetään koululla ja lääkäriä vaativa sairaanhoito ohjautuu oman alueen väestövastuulääkärin vastaanotolle terveyskeskukseen.

Koulukuraattori

Koulukuraattori on koulussa toimiva sosiaalityön ammattilainen, joka tukee oppilaiden koulunkäyntiä ja hyvinvointia. Oppilas itse, huoltaja tai opettaja voi ottaa kuraattoriin yhteyttä. Ensimmäisenä tehdään oppilaan tilanteen ja tuentarpeen arviointi.

Kunnan on järjestettävä oppilaille mahdollisuus päästä henkilökohtaisesti keskustelemaan kuraattorin kanssa viimeistään seitsemäntenä työpäivänä, kun hän, huoltaja tai muu henkilö on sitä pyytänyt.²³ Kiireellisissä tapauksissa mahdollisuus keskusteluun on järjestettävä samana tai seuraavana päivänä.

Jos koulun työntekijä arvioi, että oppilaan opiskeluvaikeuksien tai sosiaalisten tai psyykkisten vaikeuksien ehkäisemiseksi tai poistamiseksi tarvitaan kuraattoripalveluja, hänen on otettava viipymättä yhteyttä yhdessä oppilaan kanssa oppilashuollon kuraattoriin. Opiskelijan huoltajalle tai

²² Stakes 2002, 28

²³ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 15§

muulle lailliselle edustajalle on annettava tieto edellä mainitusta yhteydenotosta, jollei oppilas- ja opiskelijahuoltolaissa tai muussa laissa toisin säädetä²⁴

Oppilashuollon kuraattorit kirjaavat yksilötapaamiset kuraattorin asiakaskertomukseen. Kempeleen kunnassa on kolme koulukuraattoria, joilla kaikilla on sosiaalityöntekijän pätevyys ja he toimivat näin ollen kukin omien koulujensa vastaavina koulukuraattoreina.

Koulupsykologi

Psykologi arvioi lasten ja nuorten oppimisvaikeuksia, selvittelee oppilaan mielialaan, kaveri- tai perhesuhteisiin liittyviä pulmatilanteita ja tarjoaa keskusteluapua. Psykologi suunnittelee tarvittavia kodin ja koulun tukitoimia yhteistyössä perheen, oppilashuollon työntekijöiden ja tarvittaessa muiden asiantuntijoiden kanssa.

Huoltajat tai oppilas itse voivat ottaa psykologtiin yhteyttä. Myös opettaja, kuraattori tai muu oppilashuollon työntekijä voi ottaa yhteyttä huoltajiin ja esittää ajan varaamista. Kunnan on järjestettävä oppilaille mahdollisuus päästä henkilökohtaisesti keskustelemaan psykologin kanssa viimeistään seitsemäntenä työpäivänä, kun hän, huoltaja tai muu henkilö on sitä pyytänyt. Kiireellisissä tapauksissa mahdollisuus keskusteluun on järjestettävä samana tai seuraavana päivänä²⁵.

Jos koulun työntekijä arvioi, että oppilaan opiskeluvaikeuksien tai sosiaalisten tai psyykkisten vaikeuksien ehkäisemiseksi tai poistamiseksi tarvitaan psykologipalveluja, hänen on otettava viipymättä yhteyttä yhdessä oppilaan kanssa oppilashuollon psykologtiin. Opiskelijan huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle on annettava tieto edellä mainitusta yhteydenotosta, jollei oppilas- ja opiskelijahuoltolaissa tai muussa laissa toisin säädetä.²⁶

Psykologi tekee asiakirjamerkinnot terveydenhuollon potilasasiakirjoihin.

8.4. Oppilashuollon yhteistyön järjestäminen oppilaiden ja heidän huoltajiensa kanssa

Oppilashuoltoa toteutetaan yhteistyössä oppilaan ja hänen huoltajansa kanssa. Oppilaan omat toivomukset ja mielipiteet on otettava huomioon häntä koskeissa toimenpiteissä ja ratkaisuissa hänen ikänsä, kehitystasonsa ja muiden henkilökohtaisten edellytystensä mukaisesti²⁷.

Kempeleessä oppilaan osallisuutta tuetaan vuosittain toteutettavilla hyvinvointikyselyillä. Oppilaalle järjestetään ikäkauden ja edellytysten mukaisesti mahdollisuus osallistua häntä koskeviin oppilashuollollisiin toimenpiteisiin mm. Pysäkeille. Oppilasta tiedotetaan oppilashuoltopalveluista ja kannustetaan kertomaan huolista lähiaikuiselle. Vuorovaikutus oppilaan kanssa tulisi olla avointa, kunnioittavaa, luottamuksellista ja kiireetöntä. On tärkeää, että oppilas kokee tulleen kuulluksi.

Kouluun tutustumisen yhteydessä ja lukukauden alkaessa vanhempia tiedotetaan koulun oppilashuoltopalveluista. Vanhempien osallisuutta tuetaan pyytämällä heitä mukaan lastaan koskeviin oppilashuollollisiin keskusteluihin mm. Pysäkeille. Asioiden käsittely pysäkeillä perustuu oppilaan ja/tai huoltajan suostumukseen. Oppilaan yksilöidyllä kirjallisella suostumuksella hänen asiansa käsittelyyn voi osallistua myös muita tarvittavia yhteistyötahoja tai oppilaan läheisiä²⁸. Yhteisölliseen oppilashuoltoon osallistetaan myös koulujen vanhempainryhmiä.

²⁴ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 16§

²⁵ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 15§

²⁶ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 16§

²⁷ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 18§

²⁸ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 19§

8.5. Oppilashuoltosuunnitelmien toteuttaminen ja seuraaminen

Kempeleessä kasvun – ja oppimisen tuen ohjausryhmä kokoontuu säännöllisesti arvioimaan kokonaisuutena kunnan oppilas- ja opiskelijahuoltosuunnitelmien toteutumista.

Kokonaisuuden seurantaan kuuluvat yksikkökohtainen oppilashuollon- ja opiskeluhuollon toteutuminen kouluilla, seurattavat asiat ja käytettävät menetelmät tietojen kokoamiseksi sekä seurannan aikataulu. Lisäksi kuvataan seurantatietojen käsittely ja hyödyntäminen koulun oppilashuollon kehittämisessä sekä keskeisistä tuloksista tiedottaminen oppilaille, huoltajille ja tarvittaville yhteistyötahoille.

Oppilashuoltosuunnitelman toteuttaminen ja seuraaminen on osa opetuksen järjestäjän omavalvontaa koskevaa tehtävää. Koto (kasvun- ja oppimisen tuen ohjausryhmä) vastaa yhteistyössä opetustoimen ja sosiaali- ja terveystoimen oppilashuoltopalveluista vastuussa olevien viranomaisten kanssa oppilashuollon kokonaisuuden omavalvonnan toteutumisesta.

9. MUUT MONIKIELISET OPPILAAT

9.1. Perusopetukseen valmistavan opetuksen lähtökohdat

Maahanmuuttajille järjestettävän perusopetukseen valmistavan opetuksen tavoitteena on antaa oppilaalle tarvittavat valmiudet suomen kielessä ja tarpeelliset muut valmiudet esiopetukseen tai perusopetukseen siirtymistä varten sekä edistää oppilaiden tasapainoista kehitystä ja kotoutumista suomalaiseen yhteiskuntaan. Opetuksen tavoitteena on lisäksi tukea ja edistää oppilaiden oman äidinkielen hallintaa ja oman kulttuurin tuntemusta. Opetuksen tavoitteet on tarkemmin määriteltävä valmistavan opetuksen oppilaan omassa opinto-ohjelmassa.

Perusopetukseen valmistavaa opetusta annetaan 6–10-vuotiaille vähintään 900 tuntia ja tätä vanhemmille vähintään 1000 tuntia. Opetukseen osallistuvalla on oikeus siirtyä perusopetukseen tai esiopetukseen jo ennen edellä todettujen tuntimäärien täyttymistä, jos hän pystyy seuraamaan perusopetusta tai esiopetusta. Perusopetuslain mukaan opetukseen osallistuvalla on työpäivinä oikeus saada opetussuunnitelman mukaista opetusta, oppilaanohjausta sekä riittävää oppimisen ja koulunkäynnin tukea heti tuen tarpeen ilmetessä.

Kempeleessä esiopetusikäiset maahanmuuttajataustaiset lapset osallistuvat esiopetukseen esiopetusryhmässä tuettuna (kieliavustaja, resurssiopettaja tms.) tai opiskelevat valmistavan opetuksen ryhmässä. Jos valmistava opetus on aloitettu esikoulussa eikä minimituntimäärä täyty, valmistavaa opetusta voidaan jatkaa koulussa oppivelvollisuuden alkaessa. Perusopetukseen valmistavaa opetusta annetaan kunnallisissa tai alueellisissa valmistavan opetuksen ryhmissä (ryhmät 6-10-v / 11v-, ryhmäkoko 1-10 opp). Valmistavan opetuksen ryhmässä opiskellaan pääsääntöisesti lukuvuosi, minkä jälkeen integroidutaan omaan lähikouluun tai siihen kouluun missä sai valmistavaa opetusta.

Valmistavan opetuksen aikana oppilaita integroidaan esi- tai perusopetukseen, oppilaan ikätasoa vastaaviin opetusryhmiin oman opinto-ohjelman mukaan oppilaan omassa opinto-ohjelmassa määritellyllä tavalla. Integroinnin tavoitteena on edistää kotoutumista, opiskeluvälineiden ja suomen kielen taidon kehittymistä sekä laaja-alaisen osaamisen ja eri oppiaineiden sisältöjen omaksumista.

9.2 Perusopetukseen valmistavan opetuksen tavoitteet ja keskeiset sisällöt

9.2.1 Yleiset tavoitteet ja yhteistyö esi- ja perusopetuksen kanssa

Perusopetukseen valmistavan opetuksen tavoitteena on edistää opetukseen osallistuvan oppilaan suomen kielen taitoa, tasapainoista kehitystä ja kotoutumista suomalaiseen yhteiskuntaan sekä antaa tarvittavia valmiuksia perusopetusta varten. Valmistavassa opetuksessa kehitetään oppilaan laaja-alaista osaamista sekä annetaan opetusta perusopetuksen oppiaineissa ja mahdollisuuksien mukaan oppilaan omassa äidinkielessä oppilaan omassa opinto-ohjelmassa tarkemmin määritellyllä tavalla. Laaja-alaisen osaamisen ja eri oppiaineiden opetuksessa noudatetaan soveltuvin osin perusopetuksen opetussuunnitelman perusteita.

Opetuksen tavoitteiden määrittelyssä, sisältöjen valinnassa ja opetusjärjestelyissä otetaan huomioon, että oppilaat ovat iältään, opiskeluvalmiuksiltaan ja taustaltaan erilaisia. Opetusta eriytetään oppilaiden ikä- ja kehitysvaiheiden mukaisesti. Oppilaiden kielelliset valmiudet sekä kulttuuritausta otetaan huomioon, ja jokaisen oppilaan kieli- ja kulttuuri-identiteettiä tuetaan monipuolisesti. Oppilaan omalla äidinkielellä tuettu opetus edistää sisältöjen omaksumista. Valmistava opetus edistää sukupuolten tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta.

Jos perusopetukseen valmistavan opetuksen oppilaalla on heikko luku- ja/tai kirjoitustaito, tulee oppilaan oman opinto-ohjelman tavoitteet asettaa siten, että oppilas saa omalle taito- ja ikätasolleen soveltuvaa luku- ja kirjoitustaidon opetusta. Oppilaan oman äidinkielen opetuksella voidaan edistää oppilaan luku- ja kirjoitustaitoa.

Luku- ja kirjoitustaidon omaksumiseen ja varmentamiseen varataan riittävästi aikaa. Mikäli oppilaan taidot eivät riitä perusopetuksessa opiskeluun, tulee oppilaan omassa opinto-ohjelmassa kiinnittää erityistä huomiota riittävään ja oikea-aikaiseen tukeen perusopetukseen siirryttäessä. Tarvittaessa oppilas voi jatkaa perusopetukseen valmistavassa opetuksessa, siirtyä opiskelemaan vuosiluokkiin sitomattoman opinto-ohjelman mukaisesti tai muulla tavoin hänelle parhaiten soveltuvin tukitoimin. Perusopetukseen siirtyvän luku- ja kirjoitustaidottoman oppilaan riittävästä tuesta huolehditaan.

9.2.2 Kielenopetuksen tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus

Perusopetukseen valmistavassa opetuksessa pääpaino on suomi toisena kielenä ja kirjallisuus –opinnoissa (S2), joiden osalta tavoitteena on kehittyvä alkeiskielitaito. Opetuksessa noudatetaan S2- opetuksen ainekohtaista opetussuunnitelmaa. S2 -opinnot ovat pohjana kaikille muille opinnoille. Perusopetukseen valmistavassa opetuksessa S2 -opintojen tavoitteena on antaa oppilaille tarvittavat valmiudet siirtyä perusopetukseen. Opetuksessa otetaan huomioon oppilaan koulu- ja opiskelutausta ja hänen jo mahdollisesti hallitsemansa suomen kielen taito. Oppilaan omassa opinto-ohjelmassa määritellään taito- ja ikätason mukaiset suomen kielen opetuksen tavoitteet ja sisällöt (teemoina itsestä huolehtiminen ja arjen taidot, esim. minä, perhe, koti, ruoka ja syöminen, aika, vaatetus, asuinympäristö, eläimet ja luonto).

Oppilaan oma äidinkieli

Oppilaan oman äidinkielen opetuksen tavoitteena on tukea ja edistää äidinkielen hallintaa, kulttuuritaustan tuntemusta ja kulttuuri-identiteetin kehittymistä. Oman äidinkielen hyvä hallinta luo edellytyksiä myös suomen kielen oppimiselle ja tällä kielellä tapahtuvalle muulle oppimisille. Oppilaille järjestetään opetusta mahdollisuuksien mukaan.

Opetus noudattaa opetussuunnitelman perusteiden liitteessä kuvattuja oppilaan oman äidinkielen opetuksen tavoitteita, sisältöjä ja oppilaan oppimisen arviointia. Oppilaan oman äidinkielen hallintaa ja sen säilymistä tuetaan myös eri tavoin yhteistyössä perheen kanssa.

Muut kielet

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteisiin sisältyy oppilaiden vieraan kielen opetuksen tavoitteet. Perusopetukseen valmistavassa opetuksessa noudatetaan näitä opetussuunnitelman perusteita soveltuvin osin. Oppilaan vieraan kielen opinnot järjestetään kunnan kieliohjelman mukaisesti. Oppilaan kielelliset valmiudet ratkaisevat, missä määrin hänen omaan opinto-ohjelmaansa voidaan sisällyttää vieraiden kielten opiskelua perusopetukseen valmistavan opetuksen aikana.

9.2.3 Muiden oppiaineiden opetuksen tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Valmistavan opetuksen muiden oppiaineiden opetuksen lähtökohtana ovat oppilaan aikaisemmat opinnot. Valmistavan opetuksen aikana muiden oppiaineiden opetuksen tavoitteet ja sisällöt noudattavat soveltuvin osin perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden tavoitteita ja keskeisiä sisältöjä. Sisältöjä suunniteltaessa otetaan huomioon kunkin oppiaineen keskeinen käsitteistö, työtavat ja välineet. Perusopetukseen valmistavan opetuksen aikana opiskeltavat oppiaineet valitaan siten, että oppilas pystyy valmistavan opetuksen jälkeen opiskelemaan hänelle osoitettavassa esi- tai perusopetuksen ryhmässä ja että valmistavan opetuksen opinnot mahdollistavat myöhemmin perusopetuksen suorittaminen Suomessa. Lähtökohtana suunnittelulle ovat perusopetuksen kyseisten vuosiluokkien opetuksen tehtävä ja siirtymävaiheen kuvaus sekä vuosiluokilla opiskeltavat oppiaineet.

Omalla äidinkielellä annettu opetus ja tuki edistää oppilaan opiskelua ja kotoutumista. Omakielisen opetuksen ja tuen avulla saatu lisätieto oppilaan osaamisen tasosta auttaa muiden oppiaineiden tavoitteiden asettamisessa. Näin oppilas voi edistyä aineopinnoissaan, vaikka suomen kielen taidot kehittyisivätkin muita taitoja hitaammin. Omakielistä opetusta ja tukea annetaan oppilaan tarpeiden ja mahdollisuuksien mukaan. Opetuksessa voidaan hyödyntää myös oppilaiden tietämystä oman kieli- ja kulttuurialueensa luonnosta, elämäntavoista, historiasta ja yhteiskunnasta, kielistä ja kulttuureista.

9.3. Toimintakulttuuri

Koska perusopetukseen valmistavan opetuksen oppilaat tulevat hyvinkin erilaisista kulttuureista ja koulukulttuureista, on tärkeää luoda ja kehittää yhteistä toimintakulttuuria. Perusopetukseen valmistavan opetuksen toimintakulttuuri rakentuu oppivan yhteisön periaatteille. Se tukee kaikkien yhteisön jäsenten hyvinvointia ja oppimista.

9.3.1 Oppimisympäristöt ja työtavat

Perusopetukseen valmistavassa opetuksessa hyödynnetään kokemuksellisia ja toiminnallisia oppimisympäristöjä ja monipuolisia opetusmenetelmiä ja työtapoja. Monipuoliset oppimisympäristöt tarjoavat oppilaalle mielekkäitä ja monipuolisia tilanteita käyttää kieltä eri kommunikaatioympäristöissä. Erilaiset tilanteet kehittävät oppilaan kykyä toimia sekä itsenäisenä yksilönä että yhteisön jäsenenä ja antavat valmiuksia elinikäiseen oppimiseen. Erilaiset oppimisympäristöt tutustuttavat oppilasta myös suomalaiseen kulttuuriin ja edistävät hänen kotoutumistaan lähiympäristöön sekä laajemmin suomalaiseen yhteiskuntaan.

Perusopetukseen valmistava opetus niveltyy osaksi perusopetusta ja koulussa vallitsevaa toimintakulttuuria, mutta myös vaikuttaa muun koulun toimintakulttuuriin ja käytänteiden kehittämiseen. Oppilaat harjaantuvat valmistavan opetuksen aikana perusopetuksen työtapoihin. Tavoitteena on, että oppilaat pystyvät vähitellen myös itse asettamaan itselleen oppimistavoitteita sekä harjaantuvat oppimaan oppimisen taidoissaan. Niinpä työtapojen on hyvä olla monipuolisia, oppilasta aktivoivia ja eriyttäviä.

Perusopetukseen valmistavan opetuksen aikana on tarpeen oppia vähitellen myös itsenäistä työskentelyä, tiimityöskentelyä, tieto- ja viestintätekniisiä taitoja ja tiedonhakutaitoja. Oppiminen on sidoksissa oppilaan

aiempiin tietoihin ja oppimisstrategioihin ja on siten jokaisella yksilöllistä. Koska eri oppiaineet ja niiden tavat käyttää kieltä ovat keskeisiä perusopetukseen valmistavassa opetuksessa, opetus edellyttää kielitietoisia työtapoja kaikissa oppiaineissa. Erilaisten tekstien lukemisen, ymmärtämisen, tulkitsemisen ja tuottamisen taidot ovat keskeisiä. Kielitietoiset työtavat edellyttävät opettajien yhteistyötä ja yhteistä ymmärrystä kielen merkityksestä oppimisessa.

9.3.2 Opetuksen eheyttäminen ja monialaiset oppimiskokonaisuudet

Opetuksen eheyttäminen on tärkeä osa perusopetukseen valmistavan opetuksen toimintakulttuuria. Sen tavoitteena on auttaa oppilaita yhdistämään suomen kielen sekä eri oppiaineiden tietoja ja taitoja sekä jäsentämään niitä mielekkäiksi kokonaisuuksiksi vuorovaikutuksessa toisten kanssa.

Monialaisten oppimiskokonaisuuksien suunnittelussa ja toteuttamisessa hyödynnetään kempeleläisiä voimavaroja ja mahdollisuuksia. Oppimiskokonaisuudet tarjoavat hyvän tilaisuuden koulun ja muun yhteiskunnan väliselle yhteistyölle. Käsiteltävien asioiden paikallisuus, ajankohtaisuus ja yhteiskunnallinen merkittävyys luovat lisämotivaatiota sekä opettajille että oppilaille. Oppimiskokonaisuuksien sisällöiksi etsitään toimintakulttuurin periaatteiden mukaisia, oppilaita kiinnostavia sekä oppiaineiden ja opettajien väliseen yhteistyöhön soveltuvia teemoja sekä yhteistyösuunnitelmia koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa.

9.4. Oppilaan oman opinto-ohjelman laatiminen

Koska perusopetukseen valmistavan opetuksen oppilaiden kielitaito ja muut valmiudet vaihtelevat, perusopetukseen valmistavaa opetusta varten ei ole määritelty valtakunnallista tuntijakoa tai oppimäärää, vaan jokaiselle oppilaalle laaditaan oma opinto-ohjelma käyttäen oppimissuunnitelmalomaketta. Oppilaan omaan opinto-ohjelmaan kirjataan:

- oppilaan lähtötaso, kuten koulunkäyntihistoria, kielitaito ja oppilaan vahvuudet
- oppilaan henkilökohtaiset oppimistavoitteet, joita tarkistetaan säännöllisin väliajoin
- opiskeltavat oppiaineet, niiden tuntimäärät sekä opetuksen sisältö
- oppilaan opinnot valmistavan opetuksen opetusryhmässä ja integrointi perusopetukseen
- ohjauksen järjestäminen ja mahdollisesti tarvittavat tukitoimet.

Oppilaan oma opinto-ohjelma voi olla osa kotouttamislain mukaista oppilaan kotoutumissuunnitelmaa.

9.5. Oppilaan hyvinvointi sekä oppimisen ja koulunkäynnin tuki

Perusopetukseen valmistava opetus ohjaa tunnistamaan eri kulttuureja yhdistäviä hyvän elämän arvoja ja periaatteita. Opiskelu vahvistaa opiskelijan taitoja toimia kulttuurisesti monimuotoisessa yhteiskunnassa sekä kartuttaa oppilaan kulttuurienvälistä toimintakykyä. Opetus kannustaa vuorovaikutukseen eri kulttuuriyhmien välillä ja kantaväestön kanssa. Perusopetukseen valmistavassa opetuksessa edistetään hyviä etnisiä suhteita. Syrjintää, rasismia, väkivaltaa tai kiusaamista ei sallita missään muodossa eikä keneltäkään.

Perusopetukseen valmistavassa opetuksessa huolehditaan kokonaisvaltaisesti oppilaan hyvinvoinnista ja siihen liittyvistä seikoista, kuten kodin ja koulun yhteistyöstä, riittävästä oppilashuollollisesta tuesta sekä oppilaanohjauksesta. Jos perusopetukseen valmistavan opetuksen aikana selviää oppilaan tarve oppimisen ja koulunkäynnin tukeen, tuki annetaan oppilaalle parhaiten soveltuvalla tavalla.

9.5.1 Opetuksen eriyttäminen

Perusopetukseen valmistavan opetuksen oppilaat eroavat toisistaan kielitaidoltaan, oppimis- ja opiskeluvalmiuksiltaan, kiinnostuksen kohteiltaan ja motivaatioiltaan sekä oppimistarpeiltaan. On tarpeen

selvittää mm. oppilaiden opiskelutottumukset, asenteet suomen kieltä kohtaan sekä käsitykset suomen kielen taidon tärkeydestä ja vaikeudesta sekä oppilaiden lähtötaso eri kielitaidon osa-alueiden osalta. Valmistava opetus pyritään järjestämään niin, että nämä oppilaiden väliset erot otetaan huomioon. Lisäksi oppilaiden erilaiset oppimistarpeet voidaan ottaa huomioon eriyttämällä opetusta. Eriyttäminen tarkoittaa käytännössä ennen kaikkea sisältöjen valintaa sekä tarkoituksenmukaisia opetusjärjestelyitä. On tärkeää, että jokainen oppilas saa oman taitotasonsa mukaisia ja sopivan haastavia tehtäviä. Myös mahdolliset oppimisvaikeudet on tärkeä selvittää, jotta tuen tarve voidaan ottaa huomioon.

9.5.2 Kodin ja koulun yhteistyö

Opetuksen järjestäjä luo edellytykset kodin ja koulun yhteistyölle (esim. yhteispalaverit, vanhempainillat, oppilaan oman opinto-ohjelman laatiminen). Yhteistyön lähtökohtana on osapuolten yhdenvertainen ja tasa-arvoinen kunnioitus ja kohtelu. Tavoitteena on vuoropuhelun aikaansaaminen oppilaan kasvun ja oppimisen tukemiseksi (huom. tulkkipalvelut).

Kodin ja koulun yhteistyössä otetaan huomioon perheiden kieli- ja kulttuuritausta. Huoltajille annetaan tietoa suomalaisesta koulusta ja koulutusjärjestelmästä, opetussuunnitelmasta, oppilaan arvioinnista, opetusmenetelmistä ja perusopetukseen valmistavassa opetuksessa käytettävästä oppilaan omasta opinto-ohjelmasta. Perheille annetaan tietoa perusopetukseen siirtymisestä sekä jatko-opintomahdollisuuksista perusopetuksen jälkeen.

9.5.3 Oppilashuolto

Perusopetukseen valmistavan opetuksen oppilashuollon järjestämistä ja toteuttamista koskevat samat periaatteet ja oppilaita samat oikeudet kuin perusopetuksen oppilaille annettavassa oppilashuollossa. Oppilashuoltoa toteutetaan yhteistyössä oppilaan, huoltajan sekä tarvittaessa muiden yhteistyökumppaneiden kuten perheen kotoutumissuunnitelmasta vastaavan tahon kanssa. Oppilashuollon toimintatavoista ja palveluista tiedotetaan suunnitelmallisesti. Huoltajille annetaan tietoa myös suomalaisen koulutusjärjestelmän sekä sosiaali- ja terveydenhuollon toimintatavoista ja saatavuudesta.

9.5.4 Oppilaanohjaus

Oppilaan opiskelua perusopetukseen valmistavassa opetuksessa tuetaan oppilaanohjauksella siten, että opiskelutaidot ja elämänsuunnittelun kannalta tarpeelliset tiedot ja taidot kehittyvät. Perusopetukseen siirtymistä suunniteltaessa tulee huolehtia siitä, että tieto oppilaan valmiuksista ja edistymisestä valmistavassa opetuksessa siirtyy seuraavaan kouluun. Oppilaalle ja hänen huoltajalleen annetaan mahdollisuus tutustua ajoissa tulevaan kouluun. Valmistavan opetuksen oppilaanohjauksessa tulee kiinnittää huomiota myös siihen, että oppilaalla on käsitys omista mahdollisuuksistaan jatko-opinnoissa ja työelämässä. Tässä vaiheessa korostuu opinto-ohjaajan rooli.

9.5.5 Suunnitelma kasvatuskeskustelujen ja kurinpidollisten keinojen käyttämisestä ja niihin liittyvistä menettelytavoista

Valmistavan opetuksen oppilaan kohdalla käytetään Kempeleen kunnan perusopetuksen kasvatuskeskustelukäytäntöjä sekä kurinpidollisia keinoja.

9.6. Oppilaan arviointi

Arvioinnin tulee olla ohjaavaa, kannustavaa ja monipuolista. Oppilaan edellytyksiä itsearviointiin kehitetään. Arvioinnin avulla valmistavan opetuksen oppilaalle annetaan kuva myös perusopetuksen vaatimuksista.

Arvioinnin suorittavat yhteistyössä kaikki oppilasta opettavat opettajat. Arviointi perustuu jatkuvaan ja monipuoliseen havainnointiin ja näyttöön. Perusopetukseen valmistavassa opetuksessa ei käytetä numeerista arviointia. S2 -oppilaalle mahdollisuus sanalliseen arviointiin tarvittaessa myös 8. ja 9. luokille. Päättöarviointi annetaan numeerisena.

9.7. Todistukset

Perusopetukseen valmistavan opetuksen päätteeksi oppilaalle annetaan todistus perusopetukseen valmistavaan opetukseen osallistumisesta. Todistukseen merkitään perusopetukseen valmistavan opetuksen laajuus, opiskellut oppiaineet, niiden laajuus ja opetuksen sisältö. Todistuksessa kuvataan oppilaan edistymistä valmistavan opetuksen aikana.

9.8. Perusopetuksen oppimäärään sisältyvien opintojen suorittaminen valmistavan opetuksen aikana

Perusopetukseen valmistavan opetuksen oppilaan omaan opinto-ohjelmaan voi kuulua perusopetuksen oppimäärän mukaisia eri oppiaineiden opintoja. Oppilas voi saada todistuksen edellä mainittujen opintojen hyväksytystä suorittamisesta osallistumalla perusopetuslaissa tarkoitettuun erityiseen tutkintoon. Jos oppilas siirtyy perusopetukseen valmistavan opetuksen jälkeen perusopetukseen, voidaan perusopetukseen valmistavassa opetuksessa saavutettu osaaminen hyväksi lukea, jos oppilaalla on perusopetuksen oppimäärää vastaavat tiedot ja taidot.

Erityiseen tutkintoon osallistuvan tulee osoittaa, että hänen tietonsa ja taitonsa vastaavat eri oppiaineissa perusopetuksen oppimäärän mukaisia tietoja ja taitoja. Tutkintoon osallistuvan oppilaan osaamista arvioidaan suhteessa perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määriteltyihin ja paikallisessa opetussuunnitelmassa tarkennettuihin eri oppiaineiden tavoitteisiin. Oppilaan osaamisen tason määrittelyssä käytetään apuna perusopetuksen opetussuunnitelman perusteisiin sisältyviä hyvän osaamisen kuvauksia ja päättöarvioinnin kriteerejä. Erityisessä tutkinnossa voidaan suorittaa oppiaineen koko oppimäärä tai osia siitä, kuten jonkin vuosiluokan oppimäärä.

Erityisen tutkinnon hyväksytysti suorittaneelle annetaan todistus perusopetuksen oppimäärän suorittamisesta kokonaan tai osittain. Erityisessä tutkinnossa käytettäviä todistuksia koskevat määräykset sisältyvät perusopetuksen opetussuunnitelman perusteisiin.

12. VALINNAISUUS

Perusopetuksen valinnaisten opintojen yhteisenä tehtävänä on syventää oppimista, laajentaa opintoja ja vahvistaa jatko-opintovalmiuksia. Valinnaiset opinnot tarjoavat oppilaille mahdollisuuden kehittää osaamistaan kiinnostuksensa suunnassa. Valinnaisuus tukee opiskelumotivaatiota ja kartuttaa valintojen tekemisen taitoja.

12.1 Taide- ja taitoaineiden valinnaiset tunnit

Valtioneuvoston asetuksessa vuosiluokille 1-6 ja vuosiluokille 7-9 osoitetaan kullekin taide- ja taitoaineelle (musiikki, kuvataide, käsityö, liikunta, kotitalous) kaikille yhteisen opetuksen vähimmäistuntimäärä. Lisäksi näiden oppiaineiden opetukseen osoitetaan 1-6 vuosiluokille yhteensä kuusi vuosiviikkotuntia ja vuosiluokille 7-9 yhteensä viisi vuosiviikkotuntia, joista tuntijaossa käytetään nimeä taide- ja taitoaineiden valinnaiset. Valinnaiset tunnit ovat osa yhteisinä oppiaineina opettavien taide- ja taitoaineiden opetusta ja ne myös arvioidaan osana tätä opetusta. Valinnaisten tuntien käytöstä päätöksen tekee opetuksen järjestäjä.

Taide- ja taitoaineiden valinnaisiin osoitetut vuosiviikkotunnit toteutetaan seuraavasti: yksi vuosiviikkotunti musiikin, kaksi vuosiviikkotuntia kuvataiteen, neljä vuosiviikkotuntia käsityön, kaksi vuosiviikkotuntia liikunnan ja yksi vuosiviikkotunti kotitalouden opintoja. Lisäksi vuosiluokilla 8-9 jokainen oppilas opiskelee neljä vuosiviikkotuntia itse valitsemiansa taide- ja taitoaineiden opintoja.

12.2 Valinnaiset aineet

Valinnaisten aineiden tehtävänä on syventää ja laajentaa oppilaan osaamista oppilaan valinnan mukaisesti. Valinnaisten aineiden yhteenlaskettu määrä on vähintään yhdeksän vuosiviikkotuntia vuosiluokilla 1-9. Valinnaisena aineena voidaan tarjota perusopetuksen yhteisten aineiden syventäviä ja soveltavia opintoja tai useasta aineesta muodostettuja oppiainekokonaisuuksia. Valinnaisten aineiden tulee edistää perusopetukselle asetettujen tavoitteiden saavuttamista. Syventävät valinnaiset aineet syventävät ja/tai laajentavat yhteisten oppiaineiden tavoitteita ja sisältöjä. Soveltavat valinnaiset aineet voivat sisältää aineksia useasta eri oppiaineesta tai laaja-alaisesta osaamisesta. Soveltavilla valinnaisilla aineilla voidaan edistää oppiaineiden yhteistyötä esimerkiksi taide- ja taitoaineiden opinnoissa, tieto- ja viestintäteknologiassa, kuluttaja- ja talouskasvatuksessa, globaalikasvatuksessa tai draamaopinnoissa.

Neljännän luokan keväällä oppilas valitsee viidennelle vuosiluokalle yhden vuosiviikkotunnin valinnaisia aineita ja seitsemännellä luokalla kahdeksannelle ja yhdeksännelle luokalle kahdeksan vuosiviikkotuntia valinnaisia opintoja, joista kukin on laajuudeltaan neljä vuosiviikkotuntia. Kunnalliselle yrittäjyysluokalle hakeneet ja valitut oppilaat valitsevat hakiessaan yrittäjyysluokalle vuosiluokille 8 ja 9 valinnaiseksi oppiaineeksi Yrittäjyyden.

Valinnaiset oppiaineet, niiden tavoitteet ja sisällöt vuosiluokittain, oppimisympäristöihin, työtapoihin, tukeen ja ohjaukseen liittyvät mahdolliset erityispiirteet sekä vuosiluokat, joilla kutakin valinnaista ainetta tarjotaan, ovat seuraavat: 5-lk./media, 5-lk./ohjelmointi. Valinnaiset oppiaineet ovat tarkemmin määritelty kuntakohtaisessa osiossa.

12.3 Vieraiden kielten valinnaiset oppimäärät

B2 –kieliä oppilas voi valita kahden vuosiviikkotunnin valinnaisaineena 8. ja 9. vuosiluokalla. B2-kielinä opetettavia valinnaisia kieliä ovat ranskan, saksan ja venäjän kieli. Näiden valinnaisina kielinä opetettavien oppiaineiden laajuus, tavoitteet ja sisällöt vuosiluokittain, oppimisympäristöihin, työtapoihin, tukeen ja ohjaukseen liittyvät mahdolliset erityispiirteet kuvataan kuntakohtaisessa osiossa.

13. VUOSILUOKAT 1-2

13.1 Siirtymä esiopetuksesta perusopetukseen sekä vuosiluokkien 1-2 tehtävä

Perusopetuksen kullakin vuosiluokkakokonaisuudella on yhteisten tehtävien lisäksi oma erityinen tehtävänsä. Sen hoitaminen edellyttää oppilaiden ikäkauden ja kehitysvaiheen huomioonottamista sekä huolenpitoa oppilaiden sujuvista ja turvallisista siirtymistä koulupolun nivelvaiheissa.

Siirtymä esiopetuksesta perusopetukseen

Lapsen siirtyminen esiopetuksesta perusopetukseen edellyttää suunnitelmallista yhteistyötä esiopetuksen ja alkuopetuksen henkilöstön kesken. Lapsen siirtyminen esiopetuksesta perusopetukseen toteutetaan nivelvaihekäsikirjan mukaisesti (liite 25).

Vuosiluokat 1-2: Koululaiseksi kasvaminen

Vuosiluokkien 1-2 opetuksessa otetaan huomioon esiopetuksen ja sitä edeltäneen varhaiskasvatuksen antamat valmiudet. Vuosiluokkien 1-2 erityisenä tehtävänä on luoda perusta oppilaiden myönteiselle käsitykselle itsestä oppijana ja koululaisena sekä kehittää valmiuksia myöhempää työskentelyä ja oppimista

varten. Perusopetuksen alussa jokaisen oppilaan edistymisen huolellinen seuranta on erityisen tärkeää, jotta voidaan huolehtia siitä, että oppilaalla on edellytykset opinnoissa etenemiseen.

On tärkeää, että jokainen oppilas saa rohkeaa palautetta ja tilaisuuksia uusien asioiden oppimisesta nouseville ilon ja onnistumisen kokemuksille. Oppilaita kannustetaan tuomaan esiin kiinnostuksen kohteensa ja löytämään uusia. Opetus suunnitellaan riittävän haasteelliseksi kunkin oppilaan tarpeita ajatellen. Koulussa ei sallita minkäänlaista kiusaamista eikä syrjivää käyttäytymistä. Oppilaita ohjataan yhdessä toimimiseen, omatoimisuuteen ja vastuunottoon omista koulutehtävistä. Kielellisten, sosiaalisten sekä motoristen taitojen ja muistin kehittymiseen samoin kuin kunkin omaan kehitysrytmiin kiinnitetään erityistä huomiota. Tavoitteena on, että kehitykseen ja oppimiseen liittyvät vaikeudet tunnistetaan varhain ja tuki annetaan oikea-aikaisesti. Työtavoissa korostuvat havainnollisuus ja toiminnallisuus, leikki ja pelillisuus sekä mielikuvitus ja tarinallisuus. Koulun aloitusta ja koululaiseksi kasvamista tuetaan yhdessä kotien kanssa.

Esiopetuksen oppimiskokonaisuudet muuttuvat vuosiluokilla 1-2 oppiaineiksi, mutta opetus voi olla edelleen pääosin eheytettyä. Oppilaiden omatoimisuutta, yhdessä tekemisen taitoja sekä asioiden välisten yhteyksien ymmärtämistä edistetään toteuttamalla luvun 4 mukaisia monialaisia oppimiskokonaisuuksia. Tällöin tarjoutuu myös enemmän tilaisuuksia yhteistyöhön niin esiopetuksen kuin ylempien vuosiluokkien kanssa.

Vuosiluokkien 2 ja 3 välinen siirtymävaihe

Siirtymävaiheessa on tärkeä varmistaa opiskelun edellyttämien perustaitojen hallinta ja tukea kunkin oppilaan itseluottamusta koululaisena. Oppilaita tuetaan erityisesti lukemisen, kirjoittamisen sekä matematiikan valmiuksissa ja opiskelutaidoissa. Myös itsenäisen ja ryhmässä työskentelyn taitojen vahvistaminen sekä vastuullisuuteen oppiminen tulevat entistä tärkeämmiksi. Oppilaille ja huoltajille annetaan tietoa koulun tarjoamasta kieliohjelmasta ja opintojen järjestelyistä, alkavista uusista oppiaineista sekä mahdollisista valinnaisista tai vapaaehtoisista opinnoista. Heidän kanssaan pohditaan opiskelun asettamia vaatimuksia ja mahdollisesti uuteen ryhmään liittymistä.

Lain edellyttämä erityisen tuen päätöksen tarkistaminen tehdään ennen kolmannen vuosiluokan opintojen alkamista.

13.2 Laaja-alainen osaaminen vuosiluokilla 1-2

Laaja-alaisen osaamisen perusta luodaan esiopetuksessa ja sitä edeltävässä varhaiskasvatuksessa sekä perusopetuksen ensimmäisten vuosien aikana. Tavoitteena on, että oppilaan osaamisen kehittyminen vahvistaa edellytyksiä itsensä tuntemiseen ja arvostamiseen, oman identiteetin muotoutumiseen sekä kestävään elämäntapaan. Alusta lähtien on tärkeää, että koulu tarjoaa jokaiselle oppilaalle vuorovaikutteisen ja kannustavan yhteisön, jossa oppilas voi tuntea tulevaisuutensa kuulluksi, nähdyksi ja arvostetuksi. Kestävään elämäntapaan koulu kasvattaa eniten omalla esimerkillään. Kestävän elämäntavan edistämiseksi korostuvat erityisesti yhdessä toimimisen taidot, lähiyhteisön kulttuurisen monimuotoisuuden havainnointi sekä luonnossa liikkuminen ja luontosuhteen vahvistaminen.

Laaja-alaisen osaamisen yleistavoitteet on määritelty luvussa 3. Vuosiluokilla 1-2 painottuvat tavoitenäkökulmat ilmenevät laaja-alaisen osaamisen portaissa (liite 26).

13.3 Oppiaineet vuosiluokilla 1-2

Opetussuunnitelman kunnallisessa oppiainekohtaisessa osiossa luvussa 16 määritellään kunkin vuosiluokilla 1-2 opiskeltavan oppiaineen tavoitteet ja tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet. Lisäksi määritellään tavoitteet, jotka koskevat oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyviä erityisiä näkökulmia kussakin oppiaineessa. Oppilaan ohjaukseen liittyvät eri toimijoiden vastualueet ja ohjauksen tavoitteet sekä keinot niiden saavuttamiseksi kuvataan kunnallisessa ohjaussuunnitelmassa (Liite 2). Eriyttämiseen ja tukeen liittyvät ratkaisut on kuvattu kappaleessa seitsemän ja oppimisen arviointiin liittyvät erityiset näkökulmat kappaleessa kuusi.

14. VUOSILUOKAT 3-6

14.1 Vuosiluokkien 2 ja 3 välinen siirtymävaihe ja vuosiluokkien 3-6 tehtävä

Perusopetuksen kullakin vuosiluokkakokonaisuudella on yhteisten tehtävien lisäksi oma erityinen tehtävänsä. Sen hoitaminen edellyttää oppilaiden ikäkauden ja kehitysvaiheen huomioonottamista sekä huolenpitoa oppilaiden sujuvista siirtymistä koulupolun nivelvaiheissa.

Vuosiluokkien 2 ja 3 välinen siirtymävaihe

Siirtymävaiheessa on tärkeä varmistaa opiskelun edellyttämien perustaitojen hallinta ja vahvistaa kunkin oppilaan itseluottamusta koululaisena. Oppilaita tuetaan erityisesti lukemisen, kirjoittamisen sekä matematiikan valmiuksissa ja opiskelutaidoissa. Myös itsenäisen ja ryhmässä työskentelyn taitojen kehittäminen sekä vastuullisuuteen oppiminen tulevat entistä tärkeämmiksi. Koulutyön onnistumista tuetaan yhdessä kotien kanssa. Oppilaille ja huoltajille annetaan tietoa koulun tarjoamasta kieliohjelmasta ja opintojen järjestelyistä, alkavista uusista oppiaineista sekä mahdollisista valinnaisista tai vapaaehtoisista opinnoista. Heidän kanssaan pohditaan opiskelun asettamia vaatimuksia ja mahdollisesti uuteen ryhmään liittymistä.

Lain edellyttämä erityisen tuen päätöksen tarkistaminen tehdään ennen kolmannen vuosiluokan opintojen alkamista.

Vuosiluokat 3-6: Oppijana kehittyminen

Vuosiluokkien 3-6 erityisenä tehtävänä on oppimaan oppimisen taitojen kehittäminen sekä omien opiskelutapojen ja -taitojen tunnistaminen ja kehittäminen. Oppilaita rohkaistaan itsensä hyväksymiseen, omien rajojen ja oikeuksien tunnistamiseen ja puolustamiseen sekä omasta turvallisuudesta huolehtimiseen. Heitä ohjataan myös velvollisuuksiensa ja vastuunsa ymmärtämiseen sekä rakentavaan mielipiteiden ilmaisuun ja vuorovaikutukseen. Minkäänlaista kiusaamista tai syrjivää käyttäytymistä ei sallita. Oppilaiden kiinnostusta eettisiin ja moraalisiin kysymyksiin hyödynnetään luomalla tilaisuuksia keskusteluun ja pohdintaan sekä osallistumisen ja vastuun ottamisen harjoitteluun. Oppilaita kannustetaan tekemään valintoja omista lähtökohdistaan, sukupuolittuneita ratkaisuja välttämällä. Erityistä huomiota kiinnitetään oppilaiden ohjauksen ja tuen tarpeisiin.

Vuosiluokkien 3-6 opetuksessa vahvistetaan ja täydennetään alemmilla vuosiluokilla hankittuja perustaitoja ja opitaan uusia asioita. Oppiaineiden määrä kasvaa. Opetuksessa pyritään löytämään luontevia tilanteita eheyttämiseen. Monialaisten oppimiskokonaisuuksien toteuttaminen vahvistaa oppiaineiden välistä yhteistyötä ja tarjoaa mahdollisuuksia oppilaiden ikäkaudelle tärkeiden kokemusten saamiseen. Oppimiskokonaisuuksilla voidaan lisätä työskentelyn toiminnallisuutta sekä tekemällä ja tutkimalla oppimista erilaisissa oppimisympäristöissä. Oppilaiden osuus suunnittelussa vahvistuu. Oppimiskokonaisuudet tarjoavat tilaisuuksia yhdessä tekemiseen, omaan ilmaisuun sekä yhteisön kannalta hyödylliseen toimintaan.

Vuosiluokkien väliset siirtymävaiheet

Kunnan kouluverkko rakentuu kahdesta vuosiluokkien 1-4 koulusta sekä kolmesta vuosiluokkien 1-9 yhtenäiskoulusta. Siirtyminen neljänneltä viidennelle luokalle edellyttää koulun tai koulujen henkilöstön suunnitelmallista yhteistyötä, opetuksen kannalta tarpeellisen tiedon siirtämistä sekä oppimisympäristöjen, toimintatapojen ja ohjaavien asiakirjojen tuntemista. Oppilaan siirtyminen vuosiluokalta neljä vuosiluokalle viisi toteutetaan nivelvaihekäsikirjan mukaisesti (liite 25). Siirryttäessä vuosiluokalta kuusi vuosiluokalle seitsemän pyritään säilyttämään luokkakootumukset yhtäläisinä. Uusiin opettajiin ja syvempään aineopettajajärjestelmään sopeutuminen ja mahdolliset uudet ryhmäytymiset tehdään yhteistyössä kotien kanssa. Vastuu omasta opiskelusta lisääntyy ja monet tulevaisuuteen vaikuttavat valinnat tulevat ajankohtaisiksi. Oppilaiden kuunteleminen ja arvostaminen sekä heidän osallisuutensa omista asioista ja valinnoista päättämiseen on tärkeää.

Lain edellyttämä erityisen tuen päätöksen tarkistaminen tehdään ennen seitsemännelle luokalle siirtymistä.

14.2 Laaja-alainen osaaminen vuosiluokilla 3-6

Laaja-alaisen osaamisen kehittämistä jatketaan systemaattisesti. Tavoitteena on, että oppilaan osaamisen kehittyminen vahvistaa edellytyksiä itsensä tuntemiseen ja arvostamiseen sekä oman identiteetin muotoutumiseen. Identiteetti rakentuu vuorovaikutuksessa toisten ihmisten ja ympäristön kanssa. Ystävyyden ja hyväksytyksi tulemisen merkitys on suuri. Ikävuodet ovat erityisen otollisia myös kestävän elämäntavan omaksumiselle ja kestävän kehityksen tarpeen pohtimiselle.

Laaja-alaisen osaamisen yleistavoitteet on määritelty luvussa 3. Vuosiluokilla 3-6 painottuvat tavoitenäkökulmat ilmenevät laaja-alaisen osaamisen portaissa (liite 26).

14.3 Oppiaineet vuosiluokilla 3-6

Opetussuunnitelman kunnallisessa oppiainekohtaisessa osiossa luvussa 16 määritellään kunkin vuosiluokilla 3-6 opiskeltavan oppiaineen tavoitteet ja tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet. Lisäksi määritellään tavoitteet, jotka koskevat oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyviä erityisiä näkökulmia kussakin oppiaineessa. Oppilaan ohjaukseen liittyvät eri toimijoiden vastualueet ja ohjauksen tavoitteet sekä keinot niiden saavuttamiseksi kuvataan kunnallisessa ohjaussuunnitelmassa (Liite 2). Eriyttämiseen ja tukeen liittyvät ratkaisut on kuvattu kappaleessa seitsemän ja oppimisen arviointiin liittyvät erityiset näkökulmat kappaleessa kuusi.

15. VUOSILUOKAT 7-9

15.1 Vuosiluokkien 6 ja 7 välinen siirtymävaihe sekä vuosiluokkien 7-9 tehtävä

Vuosiluokkien 6 ja 7 välinen siirtymävaihe

Siirtyminen kuudennelta seitsemännelle tarkoittaa oppilaalle siirtymistä kokonaisuudessaan aineopettajajärjestelmään. Yhtenäiskoulujärjestelmässä opetuksen kannalta tarpeellisen tiedon siirtämisestä sekä toimintatapojen ja ohjaavien asiakirjojen tuntemisesta vastaa koulujen oppilashuolto yhteistyössä kotien kanssa. Siirryttäessä vuosiluokalta kuusi vuosiluokalle seitsemän pyritään säilyttämään luokkakooostumukset yhtäläisinä. Uusiin opettajiin ja syvempään aineopettajajärjestelmään sopeutuminen ja mahdolliset uudet ryhmäytymiset tehdään yhteistyössä kotien kanssa. Monet tulevaisuuteen vaikuttavat valinnat tulevat ajankohtaisiksi. Oppilaiden kuunteleminen ja arvostaminen sekä heidän osallisuutensa omista asioista ja valinnoista päättämiseen on tärkeää.

Lain edellyttämä erityisen tuen päätöksen tarkistaminen tehdään ennen seitsemännelle luokalle siirtymistä.

Vuosiluokat 7-9: Yhteisön jäsenenä kasvaminen

Vuosiluokkien 7-9 erityisenä tehtävänä on ohjata ja tukea oppilaita näiden voimakkaiden kehitysvuosien aikana, huolehtia perusopetuksen oppimäärän opiskelun loppuunsaattamisesta ja kannustaa kaikkia oppilaita opintojen jatkamiseen. Erityistä huolta pidetään siitä, että jokainen oppilas saisi mahdollisimman hyvät edellytykset perusopetuksen jälkeisille opinnoille ja osaisi pohtia ratkaisujaan realistisesti ja tietoon perustuen. Oppilaiden väliset yksilölliset kehityserot, myös poikien ja tyttöjen usein erilainen kehitysrytmi, alkavat näkyä aiempaa selvemmin ja vaikuttavat koulutyöhön. Oppilaita ohjataan oman kehityksensä ymmärtämiseen ja rohkaistaan itsensä hyväksymiseen sekä vastuunottoon itsestä ja omista opinnoista, kavereista ja lähiympäristöstä. Oppilaita tuetaan yhteisöllisyyteen, joka ei hyväksy minkäänlaista kiusaamista, seksuaalista häirintää, rasismia eikä muuta syrjintää. Välittämisellä, yksilöllisellä kohtaamisella sekä työskentelytapojen ja oppimisympäristöjen monimuotoisuudella vahvistetaan opiskelumotivaatiota. Opintojen aikaisen arvioinnin ja palautteen antamisen käytännöt suunnitellaan ja toteutetaan siten, että ne ovat vuorovaikutteisia ja oppimista

ohjaavia sekä kannustavat oppilaita työskentelemään tavoitteellisesti yksilöinä ja ryhmänä. Kodin ja koulun yhteistyö saa uusia muotoja ja sisältöjä. Se on edelleen kasvavan nuoren tärkeä tuki. Yhteisistä pelisäännöistä ja hyvistä käytöstavoista sopiminen oppilaiden ja huoltajien kanssa luo turvallisuutta ja edistää koulutyön onnistumista.

Vuosiluokkien 7-9 aikana oppilaat luovat perustaa aikuisidentiteetilleen, kartuttavat osaamistaan sekä suuntautuvat ja valmistautuvat perusopetuksen jälkeiseen elämään. Opetuksessa syvennetään, rikastetaan ja laajennetaan alemmilla vuosiluokilla opittua. Uusina yhteisinä oppiaineina alkavat kotitalous ja oppilaanohjaus. Fysiikan ja kemian, biologian ja maantiedon sekä terveystiedon opetus eriytyy ympäristöopista viideksi eri oppiaineeksi. Oppilaille tarjoutuu lisää valinnaisia aineita. Monialaiset oppimiskokonaisuudet ja valinnaiset aineet tarjoavat mahdollisuuksia oppilaiden kiinnostuksen kohteiden syventämiseen ja vapaa-ajalla opitun yhdistämiseen koulutyöhön. Ne luovat tilaisuuksia itsenäisyyden ja vastuullisuuden harjoitteluun esimerkiksi taiteellisissa produktioissa, tutkimushankkeissa tai yhteiskunnallisissa projekteissa.

Perusopetuksen päättäminen ja seuraavaan koulutusvaiheeseen siirtyminen

Perusopetuksen ja toisen asteen nivelvaiheessa oppilaat suuntautuvat jatko-opintoihin ja tekevät päätöksiä koulutus- ja uravalinnoistaan. Siirtymä edellyttää suunnitelmallista ja monialaista yhteistyötä sekä vuorovaikutusta oppilaiden ja huoltajien kanssa. Tavoitteena on antaa oppilaille mahdollisimman hyvät valmiudet edetä perusopetuksesta seuraavaan koulutusvaiheeseen sekä turvata opiskelun edellytykset ja hyvinvointi. Siirtyminen kohti uutta elämänvaihetta edellyttää nuorilta lisääntyvää elämänhallintaa, itsenäisyyttä ja vastuullisuutta. Koulu tukee oppilaita tässä kehitysprosessissa, jolloin oppilaanohjauksen ja oppilashuollon merkitys korostuu. Oppilaan siirtyminen perusopetuksesta toiselle asteelle toteutetaan nivelvaihekirjan mukaisesti (liite 25).

Oppilaat tarvitsevat runsaasti tietoa erilaisista peruskoulun jälkeisistä mahdollisuuksista sekä monipuolista ohjausta niin opinto-ohjaajalta kuin eri oppiaineiden opettajiltakin. Jokainen oppilas käy vähintään yhden ohjauskeskustelun opinto-ohjaajan kanssa.

15.2 Laaja-alainen osaaminen vuosiluokilla 7-9

Edellytykset laaja-alaisen osaamisen kehittymiselle vahvistuvat oppilaiden kasvun myötä. Toisaalta oppiaineiden välisen yhteistyön ja kouluarjen hallinnan haasteet lisääntyvät. Koulu voi parhaimmillaan tarjota yhteisön, jonka murrosiässä oleva nuori voi kokea itselleen merkitykselliseksi ja joka auttaa jäsentämään sekä omaa kehitystä että ympäröivää maailmaa. Erityisen tärkeätä on luoda mahdollisuuksia itsetuntoa vahvistaviin osaamisen ja onnistumisen kokemuksiin sekä ohjata jokaista oppilasta tunnistamaan oma erityislaatunsa ja omat vahvuutensa ja näkemään realistisesti myös kehittymistarpeensa.

Näinä vuosina jatketaan kestävä elämäntavan ja hyvinvoinnin pohjan rakentamista ja pohditaan oppilaiden kanssa kestävä kehityksen sosiaalisia, yhteiskunnallisia ja taloudellisia sekä kulttuurisia ja ekologisia edellytyksiä. Opetukseen tuodaan esimerkkejä, käytäntöjä ja teoreettista pohdintaa siitä, miten kestävä kehityksen eri ulottuvuudet ovat yhteydessä toisiinsa ja mitä kestävä elämäntapa käytännössä merkitsee.

Laaja-alaisen osaamisen kehittämistä tuetaan kaikissa oppiaineissa kullekin oppiaineelle luontevalla tavalla. Monialaisten oppimiskokonaisuuksien suunnittelu ja toteuttaminen yhdessä oppilaiden kanssa tähtää erityisesti laaja-alaisen osaamisen kehittämiseen ja syventämiseen.

Laaja-alaisen osaamisen yleistavoitteet on määritelty luvussa 3. Vuosiluokilla 7-9 painottuvat tavoitenäkökulmat ilmenevät laaja-alaisen osaamisen portaissa (liite 26).

15.3 Oppiaineet vuosiluokilla 7-9

Opetussuunnitelman kunnallisessa oppiainekohtaisessa osiossa luvussa 16 määritellään kunkin vuosiluokilla 7-9 opiskeltavan oppiaineen tavoitteet ja tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet. Lisäksi määritellään tavoitteet, jotka koskevat oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyviä erityisiä näkökulmia kussakin oppiaineessa. Oppilaan ohjaukseen liittyvät eri toimijoiden vastuualueet ja ohjauksen tavoitteet sekä keinot niiden saavuttamiseksi kuvataan kunnallisessa ohjaussuunnitelmassa (liite 2). Eriyttämiseen ja tukeen liittyvät ratkaisut on kuvattu kappaleessa seitsemän ja oppimisen arviointiin liittyvät erityiset näkökulmat kappaleessa kuusi.

16. KUNNALLINEN OPPIAINEKOHTAINEN OSIO

Tässä osiossa määritellään kunkin vuosiluokilla 1-9 opiskeltavan oppiaineen tavoitteet ja tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet. Lisäksi määritellään tavoitteet, jotka koskevat oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyviä erityisiä näkökulmia kussakin oppiaineessa. Oppilaan ohjaukseen liittyvät eri toimijoiden vastuualueet ja ohjauksen tavoitteet sekä keinot niiden saavuttamiseksi kuvataan kunnallisessa ohjaussuunnitelmassa (liite 2). Eriyttämiseen ja tukeen liittyvät ratkaisut on kuvattu paikallisen opetussuunnitelman kappaleessa seitsemän ja oppimisen arviointiin liittyvät erityiset näkökulmat kappaleessa kuusi.

Oppiaineiden yleinen tehtäväkuvaus, oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät yleiset tavoitteet koskien oppiainekohtaisia tavoitteita, ohjausta, eriyttämistä ja tukea sekä oppilaan oppimisen arviointia ovat opetussuunnitelman perusteiden mukaiset. Samoin arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi hyvää osaamista kuvaavalle sanalliselle arviolle/arvosanalle kahdeksan ja päättöarvioinnin kriteerit hyvälle osaamiselle (arvosanalle 8) oppimäärän päättyessä ovat opetussuunnitelman perusteiden mukaiset.

Oppiainekohtainen osio on liitteenä.